

DEVIBHAGAVATAM.

Skandha 6.

OSMANIA UNIVERSITY
COLLEGE LIBRARY.

TIRUPATI VENKATESWARA KAVULU,
SATAVADHANES, &c. &c. &c.

FIRST EDITION

1,000 C.

PRINTED

SREE BHARATI

MASULIPATNAM

Price 12

1915

శ్రీ మత్సర దేవ తామ్రము : .

శ్రీ.

దేవీ భాగవతము .

షష్ఠ స్కంధము .

ప్రతిష్ఠా

ఇది

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే

రచియింపఁబడి,

శ్రీ భైరవముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రింపఁబడియె

ముద్రాతికూర్పు 1,000 ప్రతులు.

మచిలీబందరు.

దీనివెల రు 0-12-0.

కాపీస్త్రాటారిజ్ఞానం.

1915.

పుట.

- 3 విశ్వరూపుఁడు తపస్సునల్పుట.
- 7 వృతాసురోత్పత్తి.
- 12 వృతుం డిందునిమింగుట.
- 18 మునులు వృత్రవాసపులకు మై
త్రి గొల్పుట.
- 21 వృతుండు చచ్చుట.
- 25 నహుషుఁడు స్వర్గము నేలుట.
- 29 శచియిందుని కడకరుగుట.
- 33 ఇంద్రుఁడు స్వర్గమునొందుట.
- 33 కర్త విశేషములు.
- 37 యగధర్మములు.
- 39 తీర్థవిశేషములు.

పుట.

- 41 ఆశుబక యుద్ధము.
- 47 వసిష్ఠునికి దేహాంతరప్రాప్తి.
- 51 నిమికి నేహాంతరప్రాప్తి.
- 54 హైహయకృతవిచిత్రపథ
- 58 జౌర్వోత్పత్తి.
- 60 హైహయ పరశము.
- 67 ఏకపీఠ జననము.
- 72 ఏకాపతీ పృథ్వాంతము.
- 81 వ్యాసుని పశ్చాత్తాపము.
- 88 నారద వివాహము.
- 95 నారదుఁడు స్త్రీయుని సంత
తిం గనుట.

 104వ పుటలో, ౮౦౦వ, ౯౦౦ వద్యమునందలి యుగ్ర రాక్షసుని

దివిభమున మార్చికోడగు,

“నరుల విశేషం బేమిక, సురుచిరమగు జ్ఞానగరిమ చొప్పడిదేనిక.”

శ్రీమత్పుర దేవతామైనమః.

దేవీభాగవతము.

తిరుపతివేంకటేశము.

పష్ట స్తంభము.

మలతరహృదయ సర్వో

త్త మచిత్రచంద్ర శాస్త్రీతత్వజ్ఞ కలా

ర్థి మహిత సుమహిత సతత

(భమరహిత మనోజ్ఞ మూర్తి బ్రహ్మయశాస్త్రీ)

౧

ప॥ అవధరింపు మనలతరంబ శౌనకాదులు సూతుంగాంచి.

గీ॥ పరమనిజ్ఞానియైనదైవా మనమునిఁగొలిచి శ్రమచేసి విద్యలఁగొంటి
ననఁకు, నిరువగనా మృతంబునున్నించి త్రావు, కొఁది మా కాద
రం బెక్కఁ గొననికొనరి ౨

చ॥ మరల నినుకొమహామహు సమంచితబుద్ధిచిశాలు నిమ్మనీ
శ్వగులు శుశ్రీషసిద్ధ మగుసత్కథ నొక్కఁడు గోర నెంచి రా
దరముఁ జెప్పమయ్య యును త్వష్టకుమారుఁడు వృత్రుఁ డపహరం
దరునికశ్చమ్మచక్ర రణమునకావృతఁ డాట ప్రసిద్ధమేకదా. ౩

ప॥ సురపక్షియుం డగుత్వష్టకుఁ గొమరుండైనవృత్రునివధించు
టకుసత్వగుణోత్పన్నుం గుడశక్తుఁ డెట్లుంకరించె? విష్ణుం డీకృత్య
మ్మనకుఁ దోడ్పడి పవిమధ్యమ్మున నెట్లు డాఁగె? నిర్వాది సత్త్వమూర్తి
యగుసతనికిం దగునే? యని మఱియును. ౪

క॥ ఇరువురు హరులును సత్యం, బరయక జలఘనమున మహామహు

వృత్తు, హరియించిరికద? ధర్మపు, మరియూద యొకింత వలదే
మహనీయులకు.

క॥ కేవలమిషగతి విశ్వా, సావహు నొనరించి వృత్తుహరియించినయ
ద్వేషపతి బ్రహ్మహత్యా, పాపపుణ్యం లోకనిందబడయగ లేదే.

వ॥ ఇదియిట్లుండ నీవు వృత్తుండు దేవితే నిహతుండయ్యెనని
నుడివిత వదియెట్లనవుడు సూతుండు మునులంగని యిట్లను మునులూ
రా? సావధానులై యాలింపుడు మీయట్ల జనమేజయుండు పరాశర
సూతి కిట్లనియె.

క॥ హరి హరిసాహాయ్యమ్మన, బారిగొనె వృత్తు నని దేవి పారిగొనె
నను తె, క్కరణి లగియించు? నొక్కరు, డిరువురవధ కెట్లు విష
యం డెఱిగింపు మొగి.

క॥ పరమోత్తములనఘులు సత్త్వరతులగణ్యప్రభావధన్యులు లోకో
త్తరు లగుపుణ్యాత్ములన, చ్చరితలుచినుకతనజన్మసాఫల్య మగు.

వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె,

క॥ సరవరధన్యుడ వీ వొ, క్కరుడవె సచ్చరిత లిట్లు కాంక్షింతువెత
త్తురులై చినువారుండిన, బరమప్రీతి యగు నొడుపువారికినెందు.

ఉ॥ వేదములం బురాణముల విశ్రుతమై తగు ద్వాష్ట్ర ధర్మ
ర్యాదకుఁ దక్కి విష్ణుని సహాయుని గాఁ గొని పాకవైరి దా
భేదిలఁజేసి దుఃఖమును బెల్లుగ నందె నటఁచు; మాయఁ బెం
పేది మనీంద్రులై కుటిలకృత్యములం బడ నొడ్లశక్యమే.

గీ॥ ఈతఁ డొక్కరుఁ డన నేల కృష్ణుఁ డకట? సత్త్వవిగ్రహుఁ డయ్య
మిషగతిఁ దునిమె, రక్కసులనెల్ల జ్ఞానంబు నుక్కడంచు, మాయ
భగవతి యేరి కజేను గాదె.

క॥ వేలకొలదియగుముల మా, యాలీల జలచరాది కాకారముల్
దాలిచి హితాపహితము, లోలిం దెలియకయ విష్ణు వొనరుచు
ననఘా.

చ॥ హరి యన నొక్కఁడేమి జను లందఱు హఠాత్తమ్మున బరా
పరములెఱుంగ లేక సదుపాయము గానక నాధనంబు నా
తరుణి, యటంచు మోహమునఁ దద్దయు మున్దుచుఁ దేలుచుం బొన
ర్తురు సుకృతమ్ము దుష్కృతము తుందుకుకొప్పఁ బరీక్షి దాత్మజా.

క॥ సరుఁ డొక్కరుఁడును మాయా, తరణోపాయం బెఱుంగఁ దగఁడు
హరిపురం, దరు లావృత్తాసురునక, బారిఁగొనుటయుఁ దన్మయత్వ
మనన నృపాలా. ౧౩

గీ॥ స్వార్థసాధనతత్పరతాత్మలగుచు, హరిపురందరులు నెపము నలవరించి
పొలియఁజేసిరి పృథ్వీనిఁ బూర్వవైర, కారణంబువచించెదధారుణీశ

గీ॥ దివిజులకు నెల్ల ఘనుఁడు భూదేవహితుఁడు, కలఁడు త్వష్టప్రజాపతి
కడుఁడపస్వి, యతఁడు సృజించెఁ ద్రిశిరస్కుఁడైన పుత్రు, విశ్వ
రూపుని నిండ్ర విద్యేష మెనయ ౧౪

• విశ్వరూపుఁడు తపమునల్పుట •

క॥ వనసమ్ములు మూడింటక, బనపడి వేతైసపనులు పచరించుచు స
ద్విదితగతివృద్ధిఁజెందెక, ముదము నెడనుఁజూనిమెల్లమునులు నుతింపక

గీ॥ ఒక్క మొగమున వేదమ్మునొగిఁబరించు, నొక్క మొగముననురఁదా
పు నొక్క మొగమునక సమస్తప్రపంచమ్మునకలుగువి, శేషము
లు చూచునతఁడు మనీషిహితుఁడు ౧౫

క॥ తపమాచరించె బంచా, గ్ని పరీతుండగుచుఁ దగ నకిల్చిపబుద్ధిక
విపరీతశ్రద్ధాధ, ర్క పరాయణుడగుచుఁదన్నమాన్యులు మెచ్చక

గీ॥ పాదపాగిమ్ముపై నొకపరివసించి, పుండువంటిచలిని నీటనుండిమండు
వేనవినిజట్టునగులవినువకునిచి, యతఁడుదపమాచరించునాహార మెదలి

గీ॥ అట్లుతపమాచరించునయ్యనఘుఁగాంచి, తనపదవినీతఁడుహరించున
నుచు నెంచి, తపము విఘ్నం బొనరైడితలఁపు మించి, యింద్రియ
సభాస్థలమునకు నేగుదెంచి ౧౬

వ॥ కామమ్మునఁ దపం బడంగు నని రంభోర్వశీ మేనకలం బిలువం
బంచితారుణ్యమదగర్విత లగునక్కంతల కిట్లనియె. ౨౩

ఆ॥ వె॥ మూడుతలలతపసి మునుకొని నాదుసిం, హాసనము హరించున
బలలార? యెట్లు లైసమీరు నెట్లనవానిత, పమ్ముచెటిదినిలుపవలయునన్ను

క॥ సింగారములూనికన, త్సంగీతరవముల నాట్యసంగతులఁ గలా
భంగుల రంగుల నతని న, నంగుని కొప్పింపవలయునంగనలారా.

వ॥ అనికనికరం బుట్టిపడఁ దమ్ముం గోరుశచీవతి కచ్చరల్లిట్లనిరి
చ॥ తలరఁగనేల? యబ్బురపుఁదళ్ళులఁ గుల్లులఁ బల్లులఁ యృశం
యృళితవిరావ నూపురలసత్పదసంగతి నొప్పలాస్యరీ
తుల మృదుగానపద్ధతులఁ దోరపునేరుపు గల్లుబెళ్ళుచూ
పుల వివశుం బొనర్చి మునిపుంగవు దాసునిగాఁగ నేలమే ౨౪

వ॥ అనిచెప్పి యమ్మునియాశ్రమమ్మున కరిగి.

క॥ పాడుదురుసుస్వరమ్ముగ, నాడుదురులయానుగతులన భీనమున బల్
పోడిమి నెఱపుదురుమునిఁ, రూడిగఁగఱగింపవేల్పురోయింశు లొగిఁ

క॥ నాకొంగన లతి నైపుణి, మేకొనఁగ నొసర్చునట్టిమేళపుఁగృతులఁ
మూకాన్ధబధిరపద్ధతి, గైకొని యతఁ డిఁచు కేనిఁగఱఁగఁడు నింఁ

వ॥ అచ్చరలును సచ్చరఁ గొన్నిదిసమ్ము లుండి యతనిఁదై ర్యమ్ము
న కచ్చెరువడి మరలి యిందుగ్నికడ కరిగి దీనానసమ్ములతో నిట్లనిరి.

ఉ॥ చేసితి మిన్నినా శృతినిచెంత శ్రమింపడి హావభావవి
న్యాసములఁ రసాభినయ నాట్యమృదంగరవానుషంగవీ
ణాసరసస్వరానుమతనప్యగుణోల్బణగాన మాదిగాఁ
జేసెడిచేష్టలన్నియును; జెక్కుచెమర్పదు మాని కింతయుఁ. ౩౨

గీ॥ ఎన్ని చేసిన నాతనియెడల, బూదె, బోయు పన్నీరు” లాయెమాసోయ
గములు, శాపహతిఁగంచకే నీదుసన్నిధికి న, దృష్టమున వచ్చితిమి
దేవదేవ? మరల. ౩౩

క॥ నావుడుదివిజేందుగిం డ, ప్పావనుడగుమానివనునిబరిహార్వగఁజం
తావిష్టుడయ్యెనదిచుశుభావహమగుశ్యత్యమనుచునారయఁడధిపా
వ॥ ఇట్టింద్రుఁడు దుర్మనస్కుఁడై గజమ్ము నధిష్ఠించి తపస్సుచూఢిదీ
క్షీతుండగునమ్మునివగు నీక్షించి. 31

చ॥ తపసి చుహానుభావుఁ డతిహంతుఁ డటఁ చన కీశఁ డాత్మకుఁ
రిపుఁ డగు నందు వజ్రీ నులరించి కరమ్మున నైచే దద్ధతిఁ
వ్యవగతజీవుఁ డై పడియె నమ్ముని, మానులు శోక మంది “దే
వసతి యి? తపస్వుల నపాపులఁ జంపఁ గనేల యక్కటా. 32

క॥ అనియాత్రోశింపుచుని, మృతసముచిఁబారిగొన్న యీతఁడచిరమ్మునదుః
ఖనియతుఁడగుననివచ్చిరి, చనియె ను రేంద్రుండుతనమనదనమ్ముచుకొ
వ॥ అంత నమ్మునివజ్రనిహతుఁ డయ్యును జీవనహితుండునుంబో
లె ననర్గళతేజమ్మునకొ బొల్పుడు నింద్రుం డితుండు పునర్జీ వితుం డగు నొ
కో!యనిశంకించి తత్సంగిం బిలిచి యిట్లనియె. 33

ఆ॥ వె॥ అనఘుఁ డితఁడు వజ్రహతుఁ డయ్యుజీవర, హితునివడువు చెంది
యెనఁగుచున్నవాఁడుమరలబ్రీతుకునడయనిగతి శిర, ములను జెక్కు
మనుడుఁ బలికెనతఁడు 34

చ॥ అకట! యశంసు వజ్రహతుఁడై మృతిచెందె మృతుఁ వధించి పా
తకమునఁ బోవనేర్తు నె వృధాగతి నిమ్మునిఁ జంపఁ జొచ్చితే
మితనోయెఱుంగ వినుమీ యిది పెద్దక లేబరంబు మా
మకపరశుప్రచారము సమగ్రతమైఁ దఱుగంగ నేర్చునే॥ 35

క॥ మృతుఁడయ్యె నీ తఁడునిక్కము, వితగాఁడెలఁదఱుగ నేలనినుమింతకునీ
వితనికతనధఁ గుమందిన, వితిముందెలియంగఁజెప్పనే? నా కనుడుకొ

వ॥ ఇందుగిండ్లియ నువతండు మహానుభావుం డగుమునియయ్యను
నాకుశత్రుఁడగుటంజేసియెబ్బంగినై ననరివధకర్ణంబగుటనితనివధించితి 36

క॥ హతుఁడయ్యునుబ్రీతుకుంగన, వితమునఁ నెప్పై ధర్మ విదలగ్నిమున
పరితీసిరేషముంచిన, క తనక మ ప్పొదవు నందుగి గాదే యెందుకొ

న॥ అనిన నతండ్రిట్లును నిట్టినిరపరాధి యగు బ్రహ్మతేజస్కుఁ
దశస్వి వధింప నుంకించిన నీకు బ్రహ్మహత్యాభయంబు లేదే నావుకు
నిండుం డిట్లనియె. రర

ఆ॥ వె॥ బ్రహ్మహత్య కేనుభయపడ శత్రుశేషమ్ము కతననామసమ్ముకలఁక
చెందఁజొచ్చె బాపచేష్టప్రతికీయ, పలనఁబాపిసొనఁ గవచ్చు సనఘ

ప॥ ఎట్టిప్రాయశ్చిత్తం బొనర్చినను శత్రుశేషంబు సశింపదుగా
నఁబాపపుణ్యమ్ములెంచక యేగతివై స శత్రుఁడు సఘ్యండు నావుకుఁ ద
త్తుం డిట్లనియె. రర

గీ॥ ఈవు లోభాభిహతఁ జేసియిట్టిపాప, కృత్యమునకియ్యకొంటివొక్కింతు
యేని, లోభ మెనయనినాకెట్టులుహితమిట్టి, యహితకృత్యం బటన్న్
నిట్లను బలారి. రర

ప॥ అట్లెని నీకిది మొదలు జన్మముల భాగంబేర్పఱచెద యజ్ఞ
ర్థంబగుపశువుశిరంబునీయది నావుకు సమ్మతించి తత్తుం డతనిశిరములఁ
దనపరశువున నతికె నంతట. రర

క॥ శిరములుధరఁబడునాలోఁగరమాశ్చర్యంబు వొడమఁగా వేఱుకలం
దిరహి జనించెంబట్టులు, తరతరమ శిరములనుండి ధిగీనాథా.

ప॥ శుక్రత్యధ్యయనమ్మును సోమపానమ్మును నొసర్చుముఖమ్మునఁ
గపింజలమ్ములును సర్వదిక్షిరీక్షణం బొసర్చు మొగమ్మునఁ దిత్తిరిపట్టులును
గలుదాశ్రవువక్త్రమ్మునఁ గలవింకమ్ములును బాడమె నంత నిండ్రుండు
దన్నుం గృతకృత్యునిఁగా నెంచికొని బ్రహ్మహత్యం బాపిసొన నెంచు
సంతఁ ద్వష్టప్రప్రజాపతి తనపుత్రుమరణమ్ము విని యండ్రునియెడ నగ్గల
పుటలుకవొడమి యిట్లను. గిం

క॥ కనుఁగొనుఁడు మరలు నాదగు, తనయునిరపరాధు మౌనతత్పరునింజం
పినయింద్రునిగీటడఁగిం, పనొకమహాబలునిఁబుత్రుఁబ్రసవించునొగిం.

ప॥ అని కృతనిశ్చయిండ్డె యధర్వణోదితమ్ము లగుమంత్రమ్ముల
నగ్ని నారాధించి వ్రేల్చినఁ దత్కుండమ్మునుండి పావకుండునుంబోని

యొక్క జాజ్వల్యమానశరీరుండు సుతుండు వుట్టిన వానిం గాంచి త్వష్ట
యిట్లను. గీ॥ ౨

క॥ ఆవిర్భవంప నేనుగూ, కేవలమిందుని బలమ్ము గీటడంగింపం
గా వైరి వగుచు నిష్పశ, వేవృద్ధింజెందు మరదివిజులు వడంకక.

గీ॥ అంతలో, బర్హతాకాసుడై యతుండు, కాలమృత్యువు నాఁడండ్రీ
గాంచి పలుకు, నాదుపేరేమి? యేకారణమున నన్ను, సృష్టిచేసితి?
నీకేల చింత సెపుచు. ౧౪

←→ శ్రీమద్రామాయణములోని శ్లోకములు →←

క॥ నీమదినిఁ గలుగుకోరిక, సామాన్యము గాని దేని సాధించెన వాఁ
డేమిటికీ దండ్రికింగల, కామము నెఱవేర్చలేనికాపురుషుఁ డింక.

చ॥ సురల హరింతునో? జమునిచొచ్చడంగితుమె? యిందునిమృత్యునో?
నరుణు నడంతునో? శశిదివాకగులక వధియింతునో? ధరా
ధరముల ముక్కముక్కలుగ నంతునో? యీజలరాసులక నము
ద్భురగతిఁ దానివనెంతునో? సుతు న్ననుఁ బుపు మనంగ నాతఁడుక.

వ॥ కొనుగున కిట్లు నీవు వృజిఃస్పృశతన రక్షింప నున్నవించు
టంజేసి వృత్తుండనఁ బరగి త్రళిరస్కుండును నహనిష్ఠాగరిష్ఠుండును వేద
వేదాంగతత్త్వజ్ఞుండును నగునీయన్న ననపరాధు వధించిన బ్రహ్మఘ్ను
నిందు? పధియింపు నుని చెప్పి గీ॥ ౩

గీ॥ తనయతోకాకులుం డయి త్వష్ట వివిధ, గతుల నాయుధములు చేసి
యతలబలున, కాత్మజతుల కిచ్చి యంద్రానిసురలఁ, బాఁగొనెడి
పూన్కిమైఁ బంచెఁ ద్వరయలర్చు. గీ॥ ౪

వ॥ పదంపడి వృత్రుండు శుభదినమ్ముఁ బ్రాప్తానారీరవపూర్వకం
బుగఁ బితృదత్తం బగురథం బధిష్ఠించి తిద్దత్తమ్ము లగుబద్ధశూలగదా
తోమరపరిఘపట్టసాద్యాయుధమ్ములును సహస్ర్రాంబై సునన్యంబులుం
బోని చక్రమ్మును దివ్యం బగుశవచమ్మును నక్షయతూషీరమ్ములును ధను
ర్బాణమ్ములును ధరియించి మున్ను దేవతలచే ధిక్కృతు లగురక్కసులు

తోడుగా శక్రహాసనార్థముగా వెడలుటయు దూతలు వైశంబ చని
యిండునితో నట్లనిరి. ౫౯

గీ॥ పుత్రశోకాతురుడు త్వష్ట పుట్టజేసె, నినుఁబొందుటకై వృత్రుఁ డనె
డికొమరు, మేరుమందరతుల్యుఁ డమ్మేటి వచ్చె, బలియు రగురక్క
నులు చుట్టు బలిసికొలువ. ౬౦

వ॥ ఆలోచన వృత్రుసైన్యదర్శనమాత్రపలాయమానులై కొంద
ఱు దేవత లచ్చటికి వచ్చి యిట్లనిరి. ౬౧

క॥ దేవా? దేవిరపురమున, భావింపగఁ రాక ప్రబలభయజనకంబై
యావిర్యవించె దుశ్యకు, నావలి దైవగతి కేమి యనఁదగు నకటా.

సీ॥ కాకగృహములు కంకమల్ శ్యేనమల్ “చీచికూచి”ధ్వమల్ సేయఁ
దొడఁగె, వాహనములు నీరు వర్షింపఁగాఁ జొచ్చె నేత్రాంచలముల
నిశలయందు, భవనములకుఁ బయిపైనుండి రాక్షసు లఱవఁ జొచ్చిరి
వాతహతిచేసయక, ధ్వజములు పడఁజొచ్చెఁ దరుణులు గొంపలు
నీలవస్త్రముల నోలిఁ దాల్చి.

గీ॥ వికృతిమెయి నిల్లిలుఁజరింతు రకట? స్వప్న, మందుఁగాంతల రక్క
సు లడఁచి కొప్ప, లీడ్చినట్లు గు భాకంప మెనయు నక్క, లఱచు న
రటలు పుట్టు గృహములదు ౬౩

వ॥ అని దివిజులు ఎల్కిన నిందుగ్గిందు భయాతురుండై బృహ
స్పతిం గని యిట్లను. ౬౪

క॥ ఇల నలకాపాతములు, వొలుచు నభస్థలమునుండి పొరిఁబారి వాతం
బులు దారుణగతి దగునిఁక, గలతెఱఁగుండెలిసి శాంతిగావింపఁగదే.

వ॥ నావుడు గురుం డిట్లనియె.

గీ॥ నెట్టపంటఁగఁ జఱితి నిరపరాధుఁ, డైనమునివర్యు నీకు నద్దాస నేమి
ఫలము నమకూరె నిప్ప డచ్చాపకర్త, మేల నినుఁ గట్టి కుడుపక తే
ల విడుచు. ౬౬

క॥ ఏవనినైనను దగఁ దా, నోపిపిచారించి చేయు టాప్పగుఁ గాదే

నాపదలకు మూలంబై, కాపుర మగు వానిబ్రతుకు గట్టేమ్మలకున్.

గీ॥ మోహలోభమ్మలంజేసి మొదల బ్రహ్మ, హత్య మెడఁగట్టికొంటి వే
మందు నిన్ను, 'ఫలము వైశమ కనుపట్టు సలఘుపుణ్య, పాపముల'
కనుపెద్దలవలుకు వినవె. ౬౮

క॥ అరయన్ వినవరపీడా, పరాయణుఁడు సౌఖ్యములను బడయఁడునీకుం
బరిభూతికిఁ దటియయ్యెన్, గరము నవధ్యుండు వాఁ డఖండుఁడు
బలిమిన్. ౬౯

ఆ॥ వె॥ త్వష్ట యిచ్చె నాయుధములు వానికి నీదు, ప్రజ మొక్కదానిపా
టి గాదు, వేయిమాట లేల? వృత్తుండు మీపాటి, వాఁడు గాఁడు
మేటి వానిధాటి. ౭౦

క॥ దేవేంద్రప్రళయమ్మన, కై వచ్చుచున్న వాఁ డహంకృతిమై నాఁ
గా విని మునులును యక్షులు, దేవతలును బరుగు లిడిరి దిగు లెడఁ
గదురన్.

వ॥ సదనమ్ములన్ విడిచి పలాయనం బొనర్చునమరులం గని యిం
ద్రుండు చింతాపగుండ్రే నేవకుల కిట్లను. ౭౧

క॥ పిలువుఁడురుద్రులను దినక, రుల వసువుల ధనదయమవరుణులన్
“మీరల్, దలరక విమానములపై, నెలకొని సన్నద్ధులై యనికిరం”
డనుచున్. ౭౨

వ॥ ఇట్లు నియోగించి యతండు బృహస్పతి పురస్కరమ్ముగా గజా
రూఢుండై సంగరమ్మునకుం జనియె నంత దేవతలును దమతమయాము
ధమ్ములతో బిఱుందన చనిరి. ౭౩

గీ॥ వృత్రుఁడును దానవులతోడ వేడ్క మెఱయ, నరుగుదెంచెను మాన
సోత్తరసమీప, మునకు నప్సర్యతమ్మున మొనసె రెండు, నేనలును
వృత్రవానవుల్ చెలఁగి యచట ౭౪

గీ॥ ఒక రొకరిఁ జంప నుఁకించి యుత్కటముఁగ, బరిఘపట్టనకరవాలపాళ

బాణ, శక్తిముఖపాదనమ్ముల సంగరమ్ము, సలిపి రొకనూఱువత్సరమ్ము
లోకరీతి. ౭౨

ప॥ ఇట్లు మానుషప్రమాణమ్మున శతవత్సరమ్ములు సంగరం బభం
గురమ్ముగాఁ బ్రవర్తిల్లి న నది సర్వలోకభయంకరం బయ్యెనంత. ౭౩

చ॥ వరుణుఁడు పాతె నాపయిని వాయుగణంబు చలించె వెన్కకుం
దిరిగె జముండు; పావకుఁడు దీప్తికిఁ దక్కెఁ గ్రామక్రమమ్ముగా
సురపతికిం బలాయనము చొప్పడె నందఱ నిట్లానర్చి ని
ర్జరమథనుండు వృత్తుఁడు వెనం జని తండ్రికి మ్రొక్కి యిట్లనుట.

మ॥ వరుణుం దోలితి వాసవుం గెలిచితిన్ వంచించితిన్ వాయువున్
సరసీజాపు నడంచితిన్ జ్వలనుపై సంరంభముం జూపితిన్
సురలన్ రేపితి భీతమారణ'మటలనుం జంప నిం దొక్కనిన్
హరిభీతిం బడునేన్గలై రి రిపులుద్యద్భీతి నాధాటికిన్. ౭౪

గీ॥ ఇంద్రుఁ డరిగెఁ బదాతియై యేనుఁ డట్టి, కానుకగఁ దెచ్చితిని దీనిఁ
గనుము దేవ, యేమి యొనరింతువివరించియెఱుంగఁజెప్పును, దుష్క
రంబేనిఁ జేయుదుఁ దాడరి దాని. ౭౫

ప॥ అనుకుమారునకుఁ ద్వష్ట సంతోషుండై యిట్లను.

గీ॥ కన్నవారలలోనఁ బొగడ్త కెక్కి, మానసజ్వరమును వీడి మనుట
గల్గె, నీవరాక్రమమహిమ వర్ణింపఁ దరమె, జీవితమ్ము ఫలించె నుష్టి
రుడ నైతి. ౭౬

ప॥ ఇంక నీకుఁ గర్తవ్యంబు విను మెప్పటికినిఁ బాకశాసను విశ్వ
సింహఁ దగదు గావున నతనిదుగుపాయమ్ములకుఁ దలరక చతురాననుం
గుటితి తపం బొనరించి యవధ్యుండవై యింద్రు నడంపుము. ౭౭

గీ॥ తపము యశ మిచ్చు బల మిడుఁ దాప మడఁదు, లచ్చి నొడఁగూర్పు
రాజ్యవిలాస మొనఁగుఁ, దపమిడనిదొక్కటియులేదు దాని సలుపు,
మయ్య? యవధానివై శక్ర నడంపుమయ్య. ౭౮

ఉ॥ కంటికి నిద్ర) రాదు సుతఘాతుకుఁడైనబలారిచేత నా
కంటికి బుద్ధి పోదకట? కల్గవ మించుకయేని లేక మి
న్నంటుగతిక మహాతపము నంది తనంత వసించుపుత్రకు
గంటకుఁడై హరించె నిఁకఁ గల్గునె శాంతి కుమార? నామదిక, ౮౩

ప॥ అను తండ్రి) యానతిం గొని పుత్రుండు (కోధావేశమున
గంధమాదనమున కరిగి. ౮౪

చ॥ అమరధునిక మునుంగుచుఁ గుశాననమందు వసించి వారిపా
నము మొదలన్ని యుకవిడిచి న్యాయగతిక బాలుపొందియోగమం
దు మనము నుంచి యయ్యజునిఁ దోరపుశ్రద్ధమెయిం గుఱించి చే
సె మునులు మెచ్చఁగాఁదవముచి త్తమున భయమందెనిండుఁడుక.

ప॥ అట్లతనితపమునకుఁ దలంకి దివిజేశ్వరుండు యక్షుకిన్నరపన్నగ
విద్యాధరసహితముగా నచ్చరలం బనిచిన వార లొసరించువిఘ్నకృతు
ల కతండు చలింపక స్థిరపండ్ల యుండె నంత వారలును నిండుకడ
కరిగి యతండు మాకు వంచింనుపాటివాఁడుగాఁ డని మిన్నకుండి రట్లు
తప మొక్కనూలువత్తరమ్ము లొనర్చినఁ బితామహుండు హంసారూ
ఢుండై యతనికిఁ బ్రత్యక్షమై యిట్లనియె. ౮౬

ఉ॥ నీదుతపోవిశేషమున నెమ్మది నమ్మద మందెఁ ద్వష్ట్రదా
యాద? సుఖమ్ములం జెలఁగుమయ్య? యిఁకక దపముం ద్యజించి నీ
కేది యభీష్ఠింతుంబు తగ నిచ్చెదఁ గోరఁగదయ్య? నా నతం
డాదర మేదురత్వపుటితాంజలియై రచితప్రణాముండై. ౮౭

క॥ ఇంతకుఁ బూర్వమ ముదిత, స్వాంతుఁడనై దేవపదము సాధించితినే
డంతకు నెక్కుడుగాదే, చింతితఫలదంబు నీదుసేవ లభించెక. ౮౮

ప॥ ధన్యుండ నైతి నాకు వరంబు నొసంగ నిచ్చయేని లోహ
కావ్యశుష్కార్ద్రావంశ సిచయమ్ములచేతను నపరమ్ము లగు శస్త్రమ్ములచేత
ను హృతి లేకుంటయు సంగరమ్మున మద్యీర్యమ్ము నానాటికి వృద్ధి నొందు
టయు ననుగ్రహింపుము నావును విరించి యట యగుఁ గాక యని తన

భువనమ్మున కరిగె వృత్తుండును సంతనమ్మునఁ దనతండ్రికడ కరిగి కడ
చిన దెల్ల నుడివిన సతం డిట్లను. ౮౯

గీ॥ భద్రమగుఁ గాక నీకు నిర్భయఁడవగుచు, నగ్రజాతుఁ ద్రిశీర్షునిసనప
రాధు | నెట్టవంటఁగఁ జంపినయట్టి యిందుగ్రి, బ్రహ్మఘాతుకువధియిం
చి ప్రబలుమయ్య. ౯౦

గీ॥ బ్రతికియున్నప్పు మాటను బాటి చేసి, మృతి గనినతద్దినమున వి
స్తృతముగాఁగ, నన్నదానం బొసంగి పిండాదికంబు, గయ నొసఁగు
వాఁడు పుత్రుఁడు కాఁగలాఁడు. ౯౧

క॥ కావున నాయాఁతిఁ గొని, వేవేగ వధింపుమి? దివిజవల్లభుఁ బా
పాపహుఁడై నీయన్నఁ, గేవలసుకృతప్రచారుఁగీటడగించె. ౯౨

ప॥ ఇట్లు సతిచ్చిన వృత్తుండు దుందుభిఘోషమ్ములు సెలంగ శం
ఖారావంబు లలర మహాబలసంయుతుండై రథారూఢుండై బయలు
వెడలి తనసైనికులఁ గని తప్పక యిందుగ్రి వధించి సురరాజ్యంబు నై
కొందు నని పల్కుచు సమరావతిం దనసేనానినదమ్మున నదల్పుచుఁ జను
నంతట నింద్రుండును నెఱింగి యుద్ధనన్నధుండై లోకపాలసహితమ్ముగా
మొగిసి గృధ్రపూహంబు పన్ని నిలిచె. ౯౩

క॥ ఇరువురకుఁ బరస్పరవిజ, యరమాలోలురకు శస్త్రహతిగళదుగుర
క్తురుచిఖచితదేహులకుఁ, బరమాద్యుతరీతి రణము వఱలె సృపాలా

క॥ దివిజులు దైత్యులు రణవై, భవ మెల్లరు మెచ్చఁబరశుపడిఘాదులను
క్కు వెలయఁగఁ గొట్టుకొని రొక్క విధమ్మున నక్కజమ్ముగా జయ
కాంతు. ౯౪

→ వృత్తుండునిమింగుట. ←

ప॥ ఇట్లు సంగరంబు జరుగునెడ వృత్తుండు గ్రోధదీప్తుండై యిం
దుగ్రింబట్టుకొని వక్త్రమ్మునం దిడికొనుటయు దేవతలుపరమార్తులై శక్రు
నికి నాక్రోశించుచు బృహస్పతికడ కేగి తద్విముక్త్యపాయంబు పచియిం
పుమని వేడుడు సతం డిట్లను. ౯౬

క॥ ఏ నేమి నేయగల న, వ్యానిముఖాంతర మనుపెనుబంధమున స
ప్రాణుండై యిప్పటికిని, దీనుండై యున్నవాడు దేవపతి దగ్గ.

ప॥ నావుడు సుర లందఱును యోజించి జృంభిక యనునొక
శక్తిం బుట్టించిన నయ్యది యవ్యానియం దావేళించి యావులింతం గలి
గించె. ౯౮

క॥ వివృతాన్యః డయ్యె వృత్తుడు, దివిజవతియుఁ దత్క్షణాబ తెరలి
పయిఁబడె, గవిని సురలెల్ల నానం, దవిభవమున మునిగి తేలి తని
సిరి మిగులె. ౯౯

ప॥ నాటంగోలె జృంభిక నర్వప్రాణిసంస్థితయై యిప్పటికిం జొప్ప
డెడిఁ బదంపడి వృత్తుం డొక్క డొక్కెలనను నింద్రాదు లందఱు నొ
కవైపునను నిలిచి ఘోరయద్ధం బొసర్ప బదివేలవత్సరములు గతించె.

క॥ వరమదగర్వితుఁ డగునా, సురవై రికి నోడి పాటి సురపతి చింత
భర మడర నుండె సంతట, నరుడెంచె దివిజవైరి యుమరావతికి.

గీ॥ నచ్చిప్రాసాదములు నుపవనము లేన్లు, లచ్చరలుఁ గావధేయపు నది
యిదియన, నేల? స్వర్లోకమునఁ గలయెల్లరత్న. సంచయము తాన
కైకొని మించె నెలమి. ౧౦౦

ప॥ వృత్తుం డిక్కిరఁగి దేవపదం బేలుటకుఁ దండ్రి యానందించె
సురలు ప్థానభ్రష్టలై యజ్ఞభాగములు లేక తత్తద్గిరివరములపాలై యడిగి
యచ్చటిముసీంద్రులతోఁ గర్జం బేమని యోజించి తదనుమతమునఁ గై
లాసమున కేగి మహాదేవుం బొర్పించి ప్రసన్నుఁ డగునాతని కిట్లు నిరి.

గీ॥ దేవనగరంబు రాక్షస దేశమయ్యె, నప్పరఁకాంత లాదిగ నఖిలము
నకు, వృత్తుఁడధినేత యతనికి వెఱచి నీదు, శరణుఁ జొచ్చితి మింకఁ
గృహ నలుపు మీశ. ౧౦౧

క॥ స్థానభ్రష్టులమై చిం, తానియతులమైనమమ్ము దరిఁ జేర్చి కృపా
ధీనమతిఁ బ్రోవవేయనఁ, గా నతఁ డిట్లు లను దివిజగణములతోడె.

గీ॥ కంజజపురన్సరమ్ముగాఁ గదలి మనము, హరికడకుఁ బోద మాతఁ డె
 ట్లైన వీనిఁజంపుఁ గపటప్రచారవిశారదుండు, కరుణ గలఁడు మహా
 త్ముఁ డఖండబలుఁడు. ౧౦౬

ప॥ అని చెప్పి బయలు వెడలిస నందఱును వైకుంఠమ్మున కరిగి
 యద్దేవుం బురుషసూక్తవిధానమ్మున యజించిన భక్తవత్సలుం డతండు
 ప్రత్యక్షమై వారలఁ దగుగతి మన్నించి యిట్లనియె. ౧౦౭

క॥ ఏమిది? మీరలు శంకర, తామరసోద్భవులతోడఁ దరిలి ననుఁ గన్గ
 బ్రేమించి వచ్చితి రనన్, దామోదరుతోడఁ బలుకఁ దలఁపఁ డొక
 రుఁడున్. ౧౦౮

ప॥ అట్లు చింతాదంతురులై ప్రత్యుత్తరం బొసంగ నేరనిసురలకు
 జగన్నాథుండు గరుణార్ద్రుండై యిట్లను. ౧౦౯

గీ॥ చెప్పఁచీ మీకు వచ్చిననేగి యెట్టి, దైవ నద్దానికి నొనర్తు యత్ను
 మనుడు, సురలు ముకుళితకరు లయి హరికి ననిరి, నీవ యెఱుఁగుదు
 వన్నియు దేవదేవ. ౧౧౦

గీ॥ వామనాకారమున బలి బద్ధుఁ జేసి, యింద్రుని సురాధిపతిఁ జేసి యె
 ల్లలోక, ములును ద్రిపదమ్ములుగఁ జేసి మున్ను మమ్ముఁ, గాచితివి
 దైత్యులెల్లరు కలఁక చెంద. ౧౧౧

ప॥ తదపహృతం బగునమృతమ్ము మరలం గొని సుఖవర్తనులమై
 నాటనుండి నాకమ్మున నుంటి మనునంతి విష్ణు విట్లను. ౧౧౨

గీ॥ తెలిసికొంటిని మీదగుకలఁక తెఱగు, వాఁడు దెగునదుపాయంబు వం
 చనాది, కముల యోజించి మీకు హితము నొనర్తు, నెట్లయిన దుష్టు
 ల హరించుటే ఘతంబు. ౧౧౩

ప॥ యోగ్యులయెడలనైన సామాన్యపాయమ్ములు ప్రయోజ్యం
 బులగుచుండ నయోగ్యులకు నివి యసర్వంబు లెట్లగు నీవృత్తుండు

బ్రహ్మదత్త వరదర్పితం డగుకతన సర్వభూతావధ్యుండై నీరంకుశమ్ముగ
వర్తింతుచున్నవాడు. ౧౧౪

క॥ సామోపాయమ్మున మన మీ, మానవభక్షకుని జయింప వలయు లే
దా? నునకీతఁ డవధ్యుఁడు, సామాన్యుఁడై వృత్రుఁడన ససాధ్యుఁడు
కాఁడే. ౧౧౩

ప॥ కావున నెట్లైన నితనితోఁ గఱటమైత్రి నొనర్చి విశ్వాస్యమ్ము
లగుశపథమ్ములం జేసికొని పిదపఁ బరిమార్చవలయు. ౧౧౬

గీ॥ చనుఁడు గంధర్వులార? పంసన యెలర్ప, నాతనికి నింద్రునకు మైత్రి
యలవరింపుఁడను బవిమధ్యముననుండి యేరికిని న, గోచరుఁడ నయి
సాహాయ్య మాచరింతు. ౧౧౭

క॥ ఏకఁటంబాసరించిన, నాకుటిలుఁడు మైత్రి కొప్పు నయ్యది మీరల్
గైకొనుఁడు కపటకృత్యము, కాక కుటిలహరణమునకు గతి వేఱున్నే.

ప॥ మీర లెవ్విధమ్ముననైన బాప మనక విశ్వస్తుం గావించు
నది పిమ్మట మతిసాహాయ్యమ్మున శక్తుఁ డద్దురాత్ము వధియించుఁ బాపా
త్ములయెడ నధర్మ నర్తనంబుకతన తోషంబుగలుగ దని చెప్పి మఱియును.

ఉ॥ వామనరూపమంది బలి వంచనచేసితి దైత్యులక వృథా
కాముల మోహినీత్వమునఁ గాదె ప్రతారితులం బొనర్చితి
న్నేమముగా వధింప నగునే? రిపు దుస్సహ తేజ బుద్ధి వి
ద్యామహిమమ్మునక దగినయట్టియుపాయము పూనకుండినక. ౧౨౦

ప॥ ఇది యిట్లుండ సర్వకామప్రదాత్రీ యగుజగజ్జననిం బ్రార్థిం
చిన నాపె యోగమా యాన్వరూపమ్మున సాహాయ్యకం బాదరించుఁ
డన్తాయాబద్ధుండై తృత్రుం డింద్రునకు వధ్యుండును నని వెండియు.

ఆ॥ వె॥ ఆపెకరుణగల్గ నఖిలకామమ్ములు, సిద్ధిచెందు నెరుసు చేసెనేనిఁ
గలుగ దేరికేనిఁ గార్యసాఫల్యంబు, గొలుపుఁ డంబికను నకుంఠభక్తి.

క॥ మును మధుకైటభవధక, జ్ఞానని న్నుతీయించి యాకౌసాహాయ్యమ్ముం
గొని గాదె వధించితి మీ, రును నయ్యంబన్ భజించి త్రుంపుడు
వృత్తుఁ . ౧౨౩

వ॥ అని విష్ణువు బోధింప నుర లందఱును మందారస్రమమండిత
మ్మగుమేరుసగరమ్మున కరిగి ధ్యానపరాయణులై యయ్యంబ నిటు సన్ను
తించిరి. ౧౨౪

గీ॥ దేవీ? వృత్తునిబాధచే దీనులైన, దేవతలఁబోనఁగదవమ్మ? దిక్కు
లేక, నీకుశరణంటిమమ్మ? మన్నింపుమమ్మ? పుత్రుల ననాదరించుట
పోలునమ్మ. ౧౨౫

గీ॥ నీదుఃఖభాంగ వశమున నిలిచిహరియు, హరుఁడును విరించియును
గృతులఁచరింతు, నిన్ను మించినదైన మెందేనిఁ గలదె, శరణమొం
దిన దివిజుల నరయుమమ్మ. ౧౨౬

ఉ॥ ఇమ్ముగ మత్పదమ్ము భజియించి మహావిభవమ్మునొంది దా
నమ్మద మెక్కి నాదుభజనమ్ము ద్యజించినమీరు మత్కటా
క్షమ్మున కెట్లు పాతులనఁగాఁ దగదమ్మ? త్వదీయమాయయే
మమ్మిటు చేసె లేకునికి మత్తత మా కెటు లబ్బు శాంకరీ? ౧౨౭

క॥ నుము బాధించుచు మున్ను గ్రీ, మము దప్పి చరించునట్టినుహిషా
సురునిన్, జముబారి కనిచి యేలితి, వి మహేశ్వరి? యెంత నీకు
వృత్తుం డనినన్. ౧౨౮

క॥ శుంభున్ దదనుజుఁ డైనని, శుంభున్ దదనుచరులన్ వినువ కవలీలన్
గాంధీర్య మెసఁగఁ జంపవె, శాంభవి? వృత్తుండు నీ కసాధ్యుండగునే.

అ॥ వె॥ అంబ? వీ వనాదరం బొనర్చితివేని, దైత్యుకతన దీనదళకు వచ్చి
నట్టిసురలఁ గరుణ నరసి స్వశక్తిచే, గాచువాఁ డొకండు గలఁడె
యెందు. ౧౩౦

అ॥ వె॥ కరుణ యగ్గలమ్ముగా వృత్తునందు నీ కలరుఁగాక, దుష్టుఁ డైన

కతన, శస్త్రహతులఁ జేసి జనని పవిత్రత, గూర్చుపొంట వీనిఁ
గూల్చుచున్నా? ౧౩౧

గీ॥ వెనుక రణరంగమున నీదువిశిఖపాత, ములను జెందియు వృక్షుని
బలముకలిమి, దైత్యుల నురవనంబు నుద్ధవిడిఁ గొనిరి, నీదుభయ
మేని వారు మన్నింప రాళ్లొ. ౧౩౨

క॥ వృత్తుఁడు నీకును మిగులఁ, శత్రుఁడ భక్తుండయేని జనని? త్రిజగతి
నేత్రి? మము నీదుభక్తికి, బాత్రుల నిచ్చుబాధపా లేరునొకో.

క॥ సినఁ యాజింపఁగ లేదని, యనుకొనకుముపూలుమేమునఖలము నీచే
తనకాదె యుద్భవించుట, ప్రణతుల మ మ్మేముచున్న భవభయహంత్రీ

క॥ వారలు ధన్యులు చిను మె, స్వారు భవాభోధిపోతవై ఖరిఁ దగి ము
న్యారాధిత మగుత్వత్పద, నీరేజితమ్ము గొల్చి నెగడుదురొ వెనక.

గీ॥ యాజ్ఞకులు వేదవిదులు స్వాహాస్వధాస్వ, హావముల నొప్పని న్నెం
తు) రూఢి మెఱచు, హోమకాలమ్ములందునీయోగమునన, సురలుఁ
బితరులు ముక్తిని బొరయు తెఱిగి. ౧౩౩

ఆ॥ వె॥ తల్లి మేధ వీవ దయవీన శాంతిని, నీన కాంతి వీన నిఖల మీవ
సకల మీపైసర్వసద్భక్తులకునను, గ్రహముకల్పినఁగఁగడఁగుచుందు.

చ॥ అని సురలెల్లఁ గన్నుఁ గొనియాటకు మెచ్చి విభూషితాంగియుఁ
ద్రణయనయుఁ జతుర్భుజయు దివ్యశరాయుధయుఁ సురక్తచం
దనవననాథ్యయుఁ గుసుమదామనమంచితయుఁ బ్రసాదశో
భినియును నై పరాంబ మృదువేషిణి దాఁ బొడకట్టె వారికిఁ.

గీ॥ సర్వవేదాంతరూప యజ్ఞనిని ప్రణతు, లై నసురలకు నెట్లను నమరు
లార? యేమి కార్యమ్ము గల్గె మీ కెల్ల రకును, సుఖమకద? వచ్చు
తేమి నఁ జూచుపొంటె. ౧౩౪

వ॥ నావును దేవత లెట్లనిరి.

శా॥ అంబా? వృత్తునిబాధ కోర్వఁ దర మానా? వాని నెత్తెన వే
గం బాలోకము చేర్చి మమ్ము సుఖులం గావింపు మేరీతి శం

కం బాటించక విశ్వసించి హితులం గాఁ జూచి మాతోడ మై
త్రీం బూనుక సురవైరి యట్టివిధ మేదే నొందు గల్గింపుమా.

క॥ ఏబలమున వృత్తుడొక మా, చేఁ బడుఁ దత్తాదృశంపుఁజేవ గొలిపిబల్
ప్రాబల్య మాయుధములకు, రాఁబాటించడగదే యరాతినిహంత్రి.

వ॥ అనవుడు జగదంబ యంగీకరించి యంతర్ధానంబు నందె ను
రలును సంతోషాంతరంగులై ఋషినహితమ్ముగా నరిగి త్రిలోకమ్ముల నద
లించువడువునఁ దమ్ము నందఱ మింగుభంగిఁ దీక్షితేజమ్మునం బొల్పు
వృత్తుం గని సామార్థంబు మునుల నతనియెడకుం బనిదినఁ జని వార
లిట్ల నిరి. ౧౮౨

మునులు వృత్రవాసవులకు మైత్రి గొలుపుట.

ఉ॥ వృత్ర! త్రిలోకభీతికరవిక్రమ! శక్రముఖాసురావళి
జైత్ర! యజాండమెల్లను ఎశం బయి యొప్పెను నీకు! యోగ్యతా
పాత్రిండు వీవు శక్రుండును బండితమాన్యచరిత్రుఁ డిరువుర
మైత్రి నెసంగినక భయము మాను జగమ్ముల కింత యొప్పదే. ౧౮౩

ఆ॥ వె॥ కు నిదుర లేదు నిర్జరపతిభీతి, జేసి నీదుభీతి జేసి యింద్రు
నకునుఖమ్ము లే దనారతమును మీదు, సంగరమ్ము లోకసంకటంబు.

సీ॥ యుద్ధమొనర్చెడియోధుల కింతయు సుఖము గల్గదు దీని శూరన
రులు, మెచ్చికొందురు గాని మేటిగ శృంగారభావజ్ఞులగుమహా పం
డితులు ర, యమ్మునఁ బెక్కుదోషమ్ములు నెడువుదు రామాన మవన
రమందు స్నాన, పానముల్లేమియు భార్యాసుఖవియక్తి యింద్రి
యార్థగ్లాని యిది యిటుండ॥ గీ॥ జయము నై వానుకూలత జరుగుఁ
బూల, చెండ్ల తో నైన యుద్ధంబు చేటున కగు, ననిన శితశరముల
బాధ లడుగ వలెనె, సంస్మృతిచుఖాపహరణంబు సంగరంబు. ౧౮౪

చ॥ అనిమొనఁ జచ్చువారలకు నబ్బుఁ దుదికొ ద్రిదివం బటందు శ
స్త్రనిహతి నొచ్చి నేలఁ బడి తాపము చెందుచు నశ్రు లంగముం

దినఁ గనువారు లేక కడుదీనతఁ జచ్చినమీఁద స్వర్గ మొ
క్తనికే బ్రీయంబె? పేరణకుఁ గా కేదిని క్తవుధర్మ వాక్యమే. ౧౮౬

ఆ॥ వె॥ నీకు నింద్రుతోడ నీతోడ నింద్రున, కలమి సఖ్య మింక నెనఁ
గుఁగాక, దాన మీకు సుఖ మొదవు యక్షగంధర్వ, కిన్న రాదులకును
గీడు దొలఁగు. ౧౮౭

చ॥ శపథములక బొనర్చి దివిజప్రభుఁ డివ్వడ నీదుచెల్చి ని
ష్కపటముగా నొనర్చు నటు కైకొను మీవును; మధ్యవర్తులై
తపనులు గూర్చువారఁట? ప్రతారణ మిం దొడఁగూడు తెట్లు? న
త్యవరతఁజేసి కాదె జగమంతయు నిల్చుట యెన్ని భంగులక. ౧౮౮

చ॥ ధరణి భరించు నత్తరఁకి దాఁ దపియించు సుఖప్రచారియై
కరువలి వీచు సంద్రములు కట్టునకుం జవదాఁట కుండు స
త్యరతిన కాదె మీరలు యథార్థ పరత్వము నంది మైత్రీ ని
ర్వరును సుఖములం గొనఁగఁ బోలదె మాను లసత్వవాదులే.

న॥ కావున మీరలు బద్ధసఖ్యులరై శయనాసనక్రీడాదికముల
నొక్కేడన నలుపుచు వర్తించునది నావుడు వృత్తుండు మునులం
గాంచి మీర లవశ్యమును నాకు మాననీయుల రెల్ల భంగులను మీ
మాట పాటింపం దగు నైనను శత్రువునందును శఙ్ఖనియందును గా
ముకునందును నిర్లజ్జనందును విశ్వసింపఁ దగదు గాన నింద్రుండు
పాపాత్ముండును బ్రహ్మఘ్నుండును నగుట నా కవిశ్వస్యండు నావుడు
మనులు మరల నిట్లనిరి. ౧౮౯

గీ॥ ఎవఁ డొనర్చినద్రోహంబు నెవఁడు గుడుచు, బ్రహ్మహత్యయుఁ గలు
ద్రావుపాతకంబు, నిష్కృతిం బోవ నేర్చు నెందేని మిత్ర, ఘాతు
తుకునిపాతకమునకుఁ గలదె శాస్తి. ౧౯౦

న॥ అట్లగుట మిత్రద్రోహంబొనర్చి యతఁ డెందుఁ బోయెడి నీ
యభివృత్తిం బగుశపథమున కతం డియ్యకొను నయ్యది మా కెఱిం
గించి యింద్రునకు మైత్రీ మొనంగుము నావుడు వృత్తుం డిట్లను. ౧౯౧

గీ॥ ఆర్ద్రమునకుష్కమునఁగాని యశ్శమునను, గాని దాదువుచేగాని
కఠినవజ్ర, నిహతిచేఁగాని పగటఁగాని నిశిగాని, ననుసురలుఁదత్వతి
తియుఁ జంపఁ జనదు వినుడు. ౧౫౩

స॥ ఇందులకు నమ్మతం బేని మీచెప్పినచొప్పున నొనర్తు నను
డు మునులు సురపతి కాచందం బెఱింగించిన నశండు వల్లె యని యత
నికడకు వచ్చి. ౧౫౪

గీ॥ అగ్నిసాక్షిగ మునులెల్ల నరయుచుండ, నొప్పితిని నీదుపల్కులకు
భయులమును, మిత్రులమటందుఁ బల్కు నావృత్తుఁ డతని, మా
టలకు విశ్వసించుచు మైత్రి గొలిపె. ౧౫౫

క॥ వారలు మిత్రు లనంగు, వారలు సహచర్య సలుపువార లుడధిరా
క్షీరమ్మున నందనమునఁ, గూరిమిఁజరియింతు రిచ్చ గొలిపినయెడల

స॥ ఇట్టిగురులకు మైత్రి గలుగుటకు వృత్తుండు సంతసించె
నిండుండు తద్వధోపాయమ్ము చింతించుచు రంధ్రాన్వేషణతత్పరుండై
యుండె నిప్పటఁ గొంతకాలమ్ము గతించె. ౧౫౬

గీ॥ తనకుమారుండు వృత్తుండు దనుజవైరి, యైనయిందునితో మైత్రి
నాచరించె, ననుచుఁ ద్వష్టప్రప్రజాపతి వినికెతన, వృత్తుకడ కేగు
దెంచె నివ్వెఱుగు గదుర. ౧౫౭

స॥ వచ్చి మంతనమ్మునఁ గొడుకున కిట్లునియె.

చ॥ అరి పరదారలంపటఁ డహంకృతిశాలి పరప్రతారకుం
డరయుచునుండు రంధ్రముల నన్యలసేగి సంతసించు దు
ర్భరమగు మాతృగర్భమును భంగము నేయఁడె లోనఁజొచ్చి నీ
తిరహింతుఁ బాకశాసను మనిం గన కేమని విశ్వసించెదో. ౧౫౮

గీ॥ అంఘ్రును మవయట్టిరే యనఁగరాదు, విశ్వసించురె వైరుల వెట్టు
లైన, నందు దొరకినయేని విశ్వాఘాతు, కుం డితఁ డధర్మవర్తి
గాకుండు పెట్టు. ౧౫౯

ప॥ ఇట్లు నానావిధముల బోధించిన నానన్నమరణుం డగుకతన వృత్తుడప్పలుకులు చెవిఁబెట్ట డంత నొకనాఁడు సముద్రతీరమున నిరు వురుం జరించుచుండ సంభ్యాకాలము సంప్రాప్తం బగుడు నియ్యది రాత్రి గాని పగలు గాని కాకుంట నిప్పుడ వధించుట పోలు సదియు నుంగాక యేకాకియై యున్నవాఁ డని యెంచి యిందుండు హరిం దలంచిన.

౧౬౧

—వృత్తుండు చచ్చుట.—

గీ॥ అరుగుదెంచి యగోచరుడై పనిం బ్రీ,విష్టుడై యుండెనంత దివిజ పతియుఁ ద, నమది నేలీల వీని వినాశ మంచుఁ, జింత గొనువాఁడు ఘనముఁ జెంతఁ గాంచె.

౧౬౨

ప॥ సముద్రీమునఁ బర్వతోపమముగాఁ బెచ్చు పెరుగునురుగుం జూచి యిదిశుష్కమును నార్ద్రీమునుం దక్కుంగలశ స్త్రములును గా నేర దని నిశ్చయించి దేవిం దలంచుకొని యద్దానిం గ్రహించునాలో నాపెయుఁ దనయంశ మ్మందు నిమిడ్చె.

౧౬౩

క॥ హరిసంయుత మగువజ్రీము, హరిహయుఁడు నురువునఁ బొదివి య సురపయి మహూ,ధురగతిఁ బఱపిన వృత్తుండు, గిరినాఁ బడె దాని హతికిఁ గీటడఁగి పృథా.

౧౬౪

ప॥ ఇట్టిండుండు విగతశత్రుండై మునులు నన్ను తింప నమరా పతి కరిగి శోకహరిణి యగునజ్జగదంబ కుత్సవం బొనరించి పూజించి దేవ్రాద్యానమున నొకప్రానాదము నవరత్న కుట్టితంబుగ నొనర్చి ప ద్మరాగమయ మ్మగు దేవీవిగ్రహంబు నిర్మించి యందుం బ్రతిష్ఠించె.

క॥ అలరెడువేడుక సదియు మొదలుగఁ ద్రీకాలములయందుఁ దద్దయుఁ బేర్చి, గొలుతురు సుర లాయంబఁ, గులదై వతముగ నొనర్చి కు వలయనాథా.

౧౬౬

క॥ “అరి యగువృత్తానుదునిక, హరియించె బనినిడాఁగి హరి,, యని
హరి యా, హరిఁబూజ చేసె నానం, దరసాబ్ధి మునుంగు వేల్పుతం
డమ్మలతో.” ౧౬౭

గీ॥ దేవియును హరియును హరి తవిరి ముగురు, వృత్తు నడఁచిరి శ్రీ
దేవి వృత్తిహంత్రీ, యయ్యె నక్కారణమ్మున; నమరపతి ప్రి, ధా
నుఁ డగుఁ గానఁ గీర్తి యతనికి వచ్చె, ౧౬౮

ప॥ పదంపడి విష్ణుండు దనపురమ్మున కరిగె నింద్రుండును మిత
ద్రోహభయమ్మున దందడిఁ గొనుచు నెకభంగి నుండె మును లీదో
హంబు తిమకితనఁ గలుగుటం జేసి పాపభయత్రిస్తులై ॥ ౧౬౯

గీ॥ అకట ? విశ్వాసఘాతుకుం డైనయిందు, సంగతిం జేసి మనము వి
శ్వాసఘాతుకులమ మునిశిబ్దమునకుఁ బంకిలతగలిగె, హరియు మన
యట్టిఁడాయె నే మనఁగవచ్చు. ౧౭౦

ప॥ మంత్రీకృత్తును బుద్ధిదాతయుఁ బేరకుండును బక్షకర్తయు
సను వీరలు పాపకాయలతో సమఫలభాక్కు లని చెప్పం బడుదురు.

గీ॥ అలరు నాల్గు పదార్థమ్ము లందు నాది, యంతము నశించి నడిమిరెం
డలరుచుండె, ధర్మ మనుమాట కేవలవంభ మకట, యెంతమహనీయు
లందెని యింత నిజము. ౧౭౧

గీ॥ హరి హరినిఁగూడి పాపకృత్యంబటంచు, దలర కీవ్రోహమొనరింపఁ
దగునె యెఱిగి, వంచనఘటించు లేరికి మంచిపనియె, యరయ రవి
వేకమును స్వార్థ మరయువారు. ౧౭౨

ప॥ ఇట్లు పశ్చాత్తప్తులై మునులు తమతను యాశ్రమమ్ముల కరి
గిరి పిదప వృత్తునిమృతికిఁ దవ్వ వ్రోకించి యతని కుత్తరక్రియలు నిర్వ
ర్తించి సురపతి వంచనం జేసి మత్తుత్రీకు హరించె గావున దుఃఖ
మొందెడి నని శిష్యులించి మేరుశిఖరమ్మునకుఁ దపమ్మున కరిగె నాపుడు
జనమేజయుం డిట్లనియె. ౧౭౩

క॥ తాతా? యింద్రుం డీగతిఁ, బాతకకృత్యం బొసర్చి ప్రిబలేనో దుఃఖా
స్వీతుఁ డయి వన్నె దఱిఁగెనొ, చేతము రంజిల్ల నాకుఁజెప్పం గదవే.
వ॥ నావుదు వ్యాసుం డిట్లనియె.

గీ॥ చెప్ప నేటికిఁ దా' నెంత శ్రేష్ఠుఁడైనఁ, గృతశుభాశుభకర్తముల్ గెం
టఁగలఁడె, కొంచెమో గొప్పయో తాము గొలుపుకర్త, మనుభ
వింతురు మనుజులు నమరవరులు. గ౦౭౬

గీ॥ శక్రనకు నిట్టి దుర్బుద్ధి సంతరించి, హరి సహాయము చేసె;మున్న
ర్నివేశఁ, దా నెచటి కేగె నమయమ్ము దపులునపుడు, స్వజను లంద
టు సంసారసరణి యిదియ. గ౦౭౭

ఉ॥ దైవబలమ్ములేనితఱిఁ దల్లియుఁ దండ్రీయు భార్యయున్ మతుల్
సేవకులున్ సహోదరులు స్నేహితు లొడ్లు నొకించుకేని సం
భావన చేయ రాఫలము పాల్పడుఁగర్తకు, వృత్రుఁ జంపి య
ద్వేషవిభుం డొకండ తన తేజము గోల్పడె నెన్నిభంగులన్. గ౦౭౮

వ॥ తక్కుంగలదేవత లందఱును నిందునిఁ గృతఘ్నుం డని
గేలి చేసి నిందింపం జొచ్చిరి. గ౦౭౯

మ॥ ప్రతినం జేసి యధార్థ తత్పరత విశ్వాసమ్ము గైకొన్న స్నే
హితు నెవ్వఁడు వధించు నింద్రుఁడిలుదుష్కృత్యమ్ముచేసెన్ బ్రమా
ణత వేదమ్ముల నుజ్జించి మునులన్ దొదవ్వలన్ డించి సౌ
గతసిద్ధాంతము పూనునే? తనకు నేడన్ సేయునే యీకృతుల్.

ఆ॥ వె॥ హరికిఁదక్క నొక్కహరిహయునికిఁదక్కఁ, గపటకృత్య మిట్లు
గడలుకొల్పి, సుత్రుఁజంపఁ గల్గుమేటి జగమ్ముల, గానరాఁడటంచుఁ
గథలు బలిసె. గ౦౮౦

క॥ సరపాలి? దేనికతమున, నరులునుఁ దనుఁ గాంచి నగుదు రట్టియప
యశి, స్ఫురణం బింద్రునిమానము, హరియించె నపయశ మెంత
కైసం జూలున్. గ౦౮౧

సీ॥ క్షీర్తిక్షయమ్మునఁ గెరలి యింద్రద్యుమ్నుఁ డఘ మెఱుంగకయును
నాక మెడలె, స్వల్పావరాధి యయాతియుఁ బతితుండై కర్కట
శ్వమ్మునఁ గాంచె బదియు, నెనిమిదియుగములు; భృగువత్పితలఁ
ద్రెళ్ల నేసినహరియుఁ బెంపేది తుచ్చు, యోనులఁ బడె మఱియును
నామినుం డయి తిరిప మెత్తుకొనె నెందేని యొండు॥ గీ॥ కలదె యిం
తికుఁ గష్ట ముక్కట ? దశరథ, రాముండై భార్య వీడి దుఃఖమును
మునఁ, గ్రుంగెఁ వృత్రాసురునిఁబారిగొనినకతన, నిగ్రుడుడును బ్ర
హ్మహత్యఁ బెంపేదె నివుడు. ౧౮౩

న॥ అట్లు ఖేజోహీనుండై కొలు వుండక యేకాంతమ్మునఁ జిం
తించుతనసతికిఁ జాలోమి యిట్లను. ౧౮౪

గీ॥ రిపునిఁ బ్రబలుని వృత్తు హరించి తింక, వంత గొననేల? సుఖములఁ
బడయకున్న, కారణం బేమి? మఱియు నెక్కరుండు రిపుండు, ప్రబ
లుఁ డెందును లేడుగా! భయము గొనఁగ. ౧౮౫

గీ॥ అనుడు శచి క్షిట్టలను హరి వనజనయన, శత్రుండును లేడు సుఖము
ను శాంతిలేదు, బ్రహ్మహత్యాభయమ్మున బడలుచుంటి, నిట్టి నా కిం
క నిశ్చింత యెట్లు గలుగు. ౧౮౬

న॥ అని వెండియు.

గీ॥ నందనవనమ్ము సుధయు గంధర్వగాన, మచ్చరలనృత్యములు నీవు
నన్యయువతి, చేప్టలును గామధేనువు శ్రీ నెనంగు, కల్పవృక్షమ్ము
నాకు సుఖమ్ము నిడవు ౧౮౭

న॥ అని చింతావిప్రుండై మానసనరోవరమ్మున కరిగి భయంబు
పెంపునఁ బద్మనాళమ్ముం బ్రవేశించి పృచ్ఛన్నుండై పరాభూతుండ
గుకతన నేరికిం గనుపడక నీటిపాముచందమ్మున నజ్జుమ్మునఁ జరించుచుం
డె సురలును దమపతిం గానక శోకకర్చితులై రి మఱియును. ౧౮౮

గీ॥ జగ మరాజక మయ్యె వర్ష ములు దక్కె, బాడిపంటలు నశియించె
బ్రబలమైన నదులు కృశియించె వృక్షముల్ నవక మెడలె, రాజు

లేకున్న నొక్కటి రాణ గనునె.

౧౮౯

వ॥ అంత మునులును సురలును యోజించి సహుషునిఁ దమకుఁ
బతిగా నొప్పికొని నుఖ మ్ముండిరి.

౧౯౦

— సహుషుండు స్వర్గము నేలుట. —

గీ॥ ధర్మ మతియయ్యు పహుషుఁ డత్తతీని రాజ్య, మత్తుఁడై యచ్చరలఁ
గూడి చిత్తజాత, కేళులం దేలి సొక్కుచుఁ గింపదంతి, గా వినియె
నిన్రభార్య చక్కందనంబు.

౧౯౧

వ॥ వినితద్గతహృదయుండ్లె యొక్కెడ ఋషులం గాంచి యిట్లను.

గీ॥ దేవపతి నైతిఁ గద? యేను దివిరి నాదు, నేన కింద్రాణిరా దేల? చెచ్చె
ర సుర, వరుల నంపించి పిల్పింప వలయు నిపుడ, హితము నా కిచ్చ
గింతురయేని మీరు.

౧౯౨

వ॥ అనవుడు దేవర్షులును దేవతలును జంతాకాంతులై శచి
కడకుం జని వినములై యిట్ల నిరి.

౧౯౩

క॥ వినుమమ్మ? సహుషు సమరుల, కినుఁగా నొసరించికొంటి మే; మాతఁ
డు నిక, గనమనమునఁ గామించెన్, “గొని రం, డనెనెదురుచెప్పఁ
గోపించు నికన్.”

౧౯౪

వ॥ నావుడు శచి చింతించి బృహస్పతిం గాంచి మహాత్మా? స
హుషునికతన భయంపడి నిన్ను శరణంబు సొచ్చితిఁ గాపాడు,, మనవు
డు నతం డభయం బొసంగి యిట్ల నియె

౧౯౫

ఉ॥ కేవలకామ మోహితుఁ డకించును డున్నదుఁ డట్టివానికై
దేవ? మహాపతివ్రత సధీనగ ని న్నొసరింతునే? భయం
బీవు త్యజింపు మన్నిటికి నేఁ గలుగున్ సహుషుండు దుష్టుఁ డిం
కేవిధి నిన్నుఁ బొంద? నుద మెక్కెనె రాజ్యముకల్గి వానికీ.

వ॥ పదంపడి యింద్రాణి బృహస్పతి శరణంబు చెందె నని విని
సహుషుండు కోపించి సురలం గాంచి

౧౯౬

క॥ సురలారా! చంప వలె న, గ్గురునిన్ దుష్టాత్ము నాదుకోరికయు వృథా
గ రచించు నె? నావుడుముని, వరులుసురలు గలిసియిట్లువలికిరికడఁకన్.

క॥ కోపము విడువుము దేవా, పాపమునన్ బుద్ధి చొనుపఁ బాడియె? వినలే
దా? పరదారాగమనం, బాపదలకుఁదా వధర్త్య మనియును శ్రుతులన్.

ఆ॥ వె॥ శక్తిపత్ని మిగుల సాధ్వీ మహాభాగ, తనదుభర్త జీవితగతినుండ
నిన్నుఁ బొందు తెట్లు నీవు త్రిలోక వి, భుండ వయ్యు ధర్మము వి
డఁ దగునె. ౨౦౦

గీ॥ రాజు ధర్మము విడిచినఁ బ్రజలధర్మ, వర్తనులు గారె శాస్త్రముల్
వమ్ము గావె, శచికిఁ దల దాఁటఁ గల్గినచక్కఁదనము, గల్గువేశ్యలు
భేరె నీకామమునకు. ౨౦౧

క॥ రతి శృంగారమ్మునకున్, గతి రతి యన భోగకాంక్ష కాంతకుఁ బతికి
మతిగల్గినరసముబలా, త్కృతియైన విరసము దానినెనయరు రసికుల్

గీ॥ ఉత్తమవదంబు గైకొని యున్ననీకు, బాపములకెల్ల యగులాఁతిపడఁ
తిపొందు, తిగద యాయుఁడు మం బగు దానికతిన, గలుగు సధమా
ధమ మ్మగుగతి నరేంద్ర? ౨౦౩

ఉ॥ నా సహుషుండు పల్కుఁ బరనాగులఁ బొందఁగ రాదె? సాతమ
స్త్రీ నెటు పొందె నిందు? హరించెఁగదా? గురుభార్యఁజంద్రుఁ
డ ప్తీనియమమ్ములం బలుకు నెల్లరు మీరెటఁబోతి? రొడ్లకున్
దా నెటు పల్కు నప్పగిదిదా నయి చేయఁగఁ జాలఁ డొక్కఁడున్.

క॥ మతినొప్పకయున్న బలా, త్కృతి నైన నందెండు పొండు దేవపతిసతిన్
బ్రీతిచెప్పకుఁ డిట్లయినన్, హేతిమగు నిరువురకు సుఖములెసఁగుఁ
గిమమునన్. ౨౦౫

వ॥ ఇట్లు మదనాతురుం డగునన్నహుషునికి మాతాడ నోడి
మంచి దని వారలు బ్రహ్మస్పతిపాలికిం జని కృతాంజలులై యిట్లనిరి.

క॥ అనఘ! నను శరణఁ జెందిన, ననియెఱుఁగుదుమైన నీపెనాతనికడకున్
గొనిపోవలె నిందు? నిఁగా, నొనరించితదాజ్ఞ దాఁటుటొప్పు నెమనకున్

అ॥ వె॥ ఇందుఁ దై నయతని కెల్ల రయట్ల యి, త్తరుణి ధనమ కానఁ ద
నకుఁ దాన, యగుచు వలచెనేని యది సరసంబగు, నట్లానర్పఁ జేయు
మయ్య నీవు. ౨౦౮

అ॥ వె॥ అనుడు గురుఁడు పల్కు నతిపత్రివ్రత నన్ను, శరణఁ జెందెని ట్టి
నతినివిడిచి, పాప మంద నాకుఁ బాడియె శరణాగ, తుల విడుచుట
కన్న దోసమున్నె. ౨౦౯

క॥ అనవుడు దేవత లిట్ల ని, రసఘా? యేదేని నొకయుపాయమున నా
తనికొప మడఁపఁగావలె, నన గురుఁడిట్ల నియె దేవతావళితోడఁ.

వ॥ బట్లేని యీమె యతనిసన్నిధికి వచ్చి యొకసమయం బాన
ర్చు, నాపతి మృతుం డయ్యె నని తెలిసినయపుడ నిన్ను వరింపం గల
దాన నట్లు కాని నాడు జీవద్ధర్మక నగునేని న్నెట్లువరియింతుఁ గా
వున మత్పతి నన్వేషించుపొంతుఁ జనియెద నని యీగతి నతని వంచిం
చి నాయనుమతి నింద్రాన్వేషణమునకుం గడఁగు ననుడు బృహస్పతి
పురోగములై దేవత లందఱు సహుషునికడ కరిగిన నాకృత్రీమవాస
వుండు వారిం గని సంతసించుచు శచి నుద్దేశించి యిట్ల నియె. ౨౧౦

క॥ తక్కు సురలెల్ల నన్ను, స్తక్కువ నాధునిఁగఁజూచి మన్నింతురు నీ
వికృతికి సమ్మతించిన, నిక్కపువాసపుడ నగుదు నీరజనయనా.

ఉ॥ నావుడుఁ గంప మంది లలనామణి యిట్ల ని పల్కు లజ్జమై
దేవ ? సురేంద్ర ? మత్పతిగతిం గనరామిఁ గృశించి యుంటి న
ద్యావ మథా వముం దెలియ వచ్చెడినెఱును దాళుమయ్య నా
కిదిర మిమ్మఁగ నతిఁ డియ్యకొనెన్ విడిచెన్ శచీనతిఁ. ౨౧౩

వ॥ ఇ ట్లతనిచే విడువం బడి యాపె సురలం గాంచి యిట్లను
మీరందఱును న దాజ్ఞంజేసి ప్రియత్న పూర్వకముగ నింద్రునిగతి న
న్వేషింపుఁ డనవుడు వారలందఱు నొక్కడఁ గూడి యొజించి విష్ణు
లోకమునకుం జని యతని నన్నుతించి యిట్ల ని. ౨౧౪

ఆ॥ వె॥ దేవీ! బ్రహ్మహత్యఁ దేజమ్మునకుఁ జెడి, యెల్ల భూతముల కదృ
శ్యుఁ డగుచు, నేడనో యడంగె నిందుఁ డాతనికి మా, కును మహా
త్మగతి వగుము కడంగి. ౨౧౧

క॥ నీయాసతిఁగొని మాయో, పాయమ్మున వృత్తుఁ జంపి బ్రహ్మఘ్నుండై
యేయెడఁడఁగెనొ నురపతి, పాయక కనఁ జేసి వమ్ముఁ బాలింపు హరి

ప॥ నావుడు విష్ణుండు హయమేధం బొనర్చితి రేనిఁ దత్పుణ్య
మ్మునఁ బావిత్రుండై యిందుఁడు మీకుం బతి యగు. ౨౧౨

గీ॥ అశ్వమేధమ్ముచే జగదంబ వీరి, నంది హరియించు బ్రహ్మహత్యాద్య
ఘముల, శచియుఁ బరశక్తి పూజలు సలుపుఁగాక, లబ్ధభర్తృక య
గుపాంతు లలితగతుల. ౨౧౩

ప॥ నహుఘండును మాయామోహితుండై స్వయంకృతాపరా
ధమ్మున వైశమ పదభ్రష్టుం డగుఁ బొం డనినసురలు బ్రహ్మహత్యసమేత
మ్ముగా నతనిచెప్పినచొప్పున నరయుచు నిందుఁ డున్నెడ కరిగి వానిం
గాంచి హయమేధం బొనర్చఁ జేసిన సంతఁ బావిత్రుండై యతండు బ్ర
హ్మహత్యా పాతకమ్మును విభజించి నదులయందును వృక్షములయందును
స్త్రీలయందును బృథివియందును గిరులందును జూనిపి సమయమ్ము నర
యుచుఁ దజ్జలమ్మునన వసింపుచుండె సంత దేవతలును దమతమపొందు
పల్ల కరిగిరి పిదప నొక్కనాడు. ౨౧౪

క॥ విరహాకుల యయి శచి య, గురువరుతోఁ బల్కు నేలొకో రాఁడు
నురే, శ్వరుఁడు హయమేధ మొనరిచి, పరిపూతుండయ్యుఁ జెపు
ముపాయము నాకు. ౨౧౫

ప॥ నావుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లను భక్తిమై జగదంబిక నారా
ధించితివేని నీపతి యచిరంబ నీకుం బొడకట్టు సంతియ కాక నహు
ఘండు తన్మాయామోహితుండై పదభ్రష్టుండును నగు నని మంత్రం
బుపదేశించిన. ౨౧౬

క॥ తాపసివేషము గొని స, ర్వాపధ్ధారిఁ బరాంబ నర్పించినఁ దా
నాపడఁతి కొక్కనాడు ద. యావరత దర్శనంబునా పెనుసంగె

సీ॥ కోటిసూర్యులఁ బోలి కొమరారుకాంతిలోఁ జంద్రకోటుల నేలు
 శైత్య మొలయఁ, గోటివిద్యుత్తుల మీటుబల్తఘ్నతో వేదముల్
 నాలుగు వెంటరాఁగ, స్వచ్ఛముక్తాదామ సంభూషితాంగియై కను
 లు మూఁడును గాంతి గడలుకొనఁగ, బాశాంకుశాదులు బాహులఁ
 దనరఁ బ్రసన్నవక్త్రాంభోజశాలిని యయి॥ గీ॥జననిప్రత్యక్షమై శచీ
 సతీకిఁ బల్కు, నబల? నీపూజ నానందమబ్బె నాకు, వరము గోరు
 ము నా నామె పతిసమాగ, మంబు సహుషునికిఁ వివాశంబుఁ
 గోరె. ౨౨౩

ప॥ అనిన జగదంబ యొక్క దూతికం జూపి దీనివెంబడి నరుగు
 మియ్యది నీవతిం జూపు నని వెండియు. ౨౨౪

గీ॥ విశ్వకానూఖ్యచేతను వెలయునాచు, మూర్తి వొల్పెడిమానసమున
 నురేంద్రుఁ, డున్నవాఁ డట కేగుమీయునిదతోడఁ, గనుఁగొనుము
 మోద మందుము కమలనయన. ౨౨౫

శచి యింద్రునికడ కరుగుట.

ప॥ సహుషుండును మన్తాయామోహితుండై స్వల్పకాలమ్మనఁ
 బద్రభ్రష్టుండు కాఁగలఁ డని చెప్పి యాపె యంతర్ధానమ్ము నొందె. ౨౨౬
 ఆ॥ వె॥ అంబదూతి శక్రసంగనఁ గొని పోయి, మానసాంతరమున మ
 గ్నుఁ డైన, యింద్రుఁ జూపె శచియు నింతింతనఁగరాని, సంతసమ్ము
 నొందె జనవరేణ్య. ౨౨౭

ప॥ ఇట్లు సంతసం బందియుఁ బతి దుర్గ తికిం జింతించునక్కమలా
 క్షిం గని యిందుగ్రిం డిట్లను. ౨౨౮

క॥ కమలేక్షణ? యిచ్చటి కే, క్రమమునవచ్చితివి భూతగణములకు నదృ
 శ్యమగుగతినున్ననావా,నము నీకెల్లెఱుఁగనయ్యెజయ్యనఁజెపుమా

ప॥ అనిన శచి యిట్లను జగజ్జననికరుణంజేసి నిన్నుం జూడఁ
 గంటి నిఁక నొక్కవిశేషంబు వినుము ౨౩౦

క॥ సురలండలు సహుషుని దే,వరయూథానమున నిల్చి వైభవమెఱుగఁ

బరిచర్యసలుపుచుండిరి, మరియు దకుఁ దక్కివాఁడు మమతయెలర్పఁ

క॥ పరియింపుము ననుఁ బతిగా, నురేశ్వరుఁడ నే నటంచు సొలవక కామా
తురుఁడై ప్రతిదినము ననుక, బరిపరి మోమోట పెట్టి బాధించు
నొగిఁ.

౨౩౨

క॥ నావుడు దేవేంద్రుం డను, దేవీ? వగవకుము నేఁ బ్రతీక్షించెద మో
దానహ మగుకాలమునకు, నేవానికి దాఁటఁజెల్లునే కాలగతుల్.

ప॥ నీవుననుకూలకాలంబు ప్రతీక్షించుచు స్వస్థచిత్త మై యుం
డుము పొమ్మ నవుడు శచి దీనాననయై యతని కీట్లును.

౨౩౩

చ॥ ఎటు నిలువంగ నేర్తు నురలెల్లరు మానులఁ గూడి రాగలం
పటు వరదానగర్వితు నపాస్తనయుఁ బతిగా వరించి య
క్కట? నను వానిఁ బొందు మనఁ గాచెడివాఁడు గురుండు దక్కలే
కిటు చనుదెంచితిఁ మరల నేఁ జనిన న్నను బల్కిఁ బట్టఁడే.

౨౩౪

క॥ ఆరయఁ బాటుఁడు విమలా, చారుఁడు విద్యాధికుండు సత్తముఁడు
గురుం, డేరితిఁ గావఁ గలఁ డక, టా? రాజగునహుషు బారి కందక
యుండఁ.

౨౩౫

ఆ॥ వె॥ కులటనైన వానిఁ గొని సుఖమ్ముల నంద, నిచ్చగింతు నకట?
యీషతివో, తాత్వ మెంత దీనదశ దెచ్చె నని వగ, నగడు చెందు
నతికి ననియెఁ బతియు.

౨౩౬

ప॥ నీ కుపాయం బొందు చెప్పెద నాలకింపుము.

క॥ శీలమున మానరక్షణ, మేలలన యొనర్చు నద్దియే సతి భర్తల్
పాలింపఁ బతివ్రతలగు, లీలావతు లెందఁజేసి లేరె జగమునఁ.

౨౩౭

క॥ కావున శీలము తోడుగ, నీ వుండుము పొమ్ము వాఁడు నిన్ను బలిమిమై
నేవేళఁ బట్టఁ దివురునొ, యావేళఁ బలుకు మిట్టు లామూర్ఖునితోఁ

ప॥ “నీవు ఋషియానమ్మున నాయెడకు వచ్చి తేనినీయందు బద్ధా
నురాగనై యే నిన్ను వరించెద” నంటివేనిఁ గామాంధుం డగువాఁడు

ను మునుల నియోగించి శ్రోధాకులు లగువారిశాపమునఁ బదభ్రష్టుం
డగు నిదియునుగాక. ౨౮౦

అ॥ వెనిర్నిమిత్తకరుణ నెగఁడెజగదంబ, భక్తి మీఱఁ గొల్చి భద్రదా
త్రి, యైనయాపెకతన నందుము సంసిద్ధి, గురునివాక్యమందు గుఱుతు
గలిగి. ౨౮౧

స॥ అనునాతనిపల్కుల కియ్యకొని శచియు నహుషునిపాలికిం
జనఁ గామాంధుండగునాతఁ డాపె కిట్లను. ౨౮౨

చ॥ కుశలమె నీకు సత్యమునకుం జవదాఁటనిదాన? సియెడన్
వశు నను దాను సత్యగతిఁ బాలన చేయఁగ వచ్చితే? చతు
ర్దశభువనము లేలినముదం బొకపా లిది యొక్కపాలుదు
ర్దశఁదొలఁగించి నన్ మదనదగ్ధునిఁ జల్లనిదృష్టి నేలుమా. ౨౮౩

అ॥ వెనియభీష్ట మెద్ది? నేనిర్వహింతు ని, క్కమ్మునొడువు లజ్జగాంచ నేల?
యనుడు దేవదేవి యఖిలంబు సిద్ధంబ, లేదు కోర నొందు లేశమేని.

స॥ ఐనను నా కొక్కవనోరథము గల దయ్యది నిక్కువమ్ముగ
నెఱవేర్చెదేని నొడివెద నావుడు నహుషుం డెంత యసాధ్యంబేని నిర్వ
హించెద నొడువు మన శచి యాతని కిట్లనియె. ౨౮౪

ఉ॥ చెప్పట కేమి ప్రత్యయము చేకుట దేమన రాజు లాడియే
తప్పుదు రెయ్యెడన్ విను వృథావచియింపఁగ నేల? నామనం
బొప్పెడియంతయొట్టునకు నొప్పితివేని వచింతు నా నతం
డప్పగిదిన్ బొనర్ప మనమందు వినిశ్చయ మంది యిట్లనున్ ౨౮౫

స॥ తరుణీ? నే నాడినదానికిఁ దప్పితివేనియజ్ఞదానతపోజన్యం బగు
మత్సృకృతమ్ము వమ్మగు ననుడు నాపె యిట్లనియె. ౨౮౬

సీ॥ వాహనమ్ములు దేవతానికి గట్టమ్ము లేనుఁగు రథమ్మును, హరికి గరు
డుండు, యమునకు మహిషంబు హరునకు వృషభంబు హంస బ్ర
హ్మకు నెమ్మి హరసుతునకు, నెలుక విఘ్నేశున కురు నీ కిప్పుడపూ
ర్వవాహనము నద్భుతము గాఁగ, వాంఛింతు నిను మునివరులు శిబి

క నుంచి యేగింపఁ జూచి దేవేంద్రునికన్న || గీ॥ సధికునిఁగ నెంచి నీ
వృద్ధి ననుమతించి, పొంపఁ గోరెద నావుడు మందబుద్ధి, యంబికా
మాయకతన మోహంధుఁ డగుచు, నగుచు నయ్యబ్జముఁ కనె
నహుషుఁ డెలమి. ౨౮౪

గీ॥ సత్య మగుమాట చెప్పితి జలజనయన, సదృశ మగువాహనము నా
కు సంతరించి, తనఘలు మునీశ్వరులు మోయునంతకన్న, ఘనత
గల్గునె యొండు లోకముల నెందు. ౨౮౫

క॥ మును లేడ్వరు మోయఁగఁద, క్కినములుం దోడ రా నొగి శి
బికారూఢుని నన్నుఁ జూడఁ గల వ్రావనజానన ? నిన్నుఁ బొంద
వచ్చినవేళక. ౨౮౬

ప॥ అని శచికిం బ్రിയంబు వల్కి యుచ్చోటు విడిచి ముచులం
గని స్తరాతురుండు సహుషుం డిట్ల నియె. ౨౮౭

ప॥ ఏను సురేంద్రుఁడ౯ శచియు నింతటిదన్నను నన్నుఁ బొంద దో
వశానివ రేణ్యులార ? యవమానము గాదె? యనుగ్రహించి నా
మానము నిల్పఁగాఁ దగినమాన్యులు మీర; లొకించుకేని య
మ్మానిని మానినక దులువ మారుండు నిల్వఁగ నీడు న న్నిక౯.

క॥ ఆనెలఁతపొందు యుష్మద,ధీనంబై యున్నయది విధించె న్నను స
న్మానివ రేణ్యులుమోసెడి, యానముపై నెక్కిపొందనరుదెమ్మనుచుక౯

ప॥ ఇయ్యది మీర లనుగ్రహింపకున్కి నెట్లు సమకూదు మీకు
శరణాగతుండ న న్నిమదనభూతంబువలన రక్షింపవలయు నన నగ స్త్ర్య
ప్రేమఁబు లగుమును లందఱును భావికార్యానుసరణమ్మన దయామఱు
లై యంగీకరించుటయు సహుషుండును పొలోమిగతమానసుండగు
కతన దివ్యమునివాహకం బగుశిబిక సధిష్ఠించి. ౨౮౮

ప॥ స్తరపరిపీడితుం డతఁడు చయ్యన నచ్చెలిఁ జూచువేడ్క న
త్వరమతియై యగ స్త్ర్యమునివర్య సముద్రము మ్రింగినట్టియు
ద్ధరుఁ దనకాలఁ దన్ని కశతో నదలించుచు “నర్ప నర్ప” నాఁ
గరము కశాహతిం గనలి గ్రొక్కున నర్పముగా శపించుచుక౯. ౨౮౯

ఇందుడు స్వర్గమునందుట .

క॥ మరల నిటు పల్కు బహువ, త్సరములరణ్యముననుండి సత్త్వముకల్పిన్
దిరుగుచునుండ యధిష్ఠిర, డరు దెంచున్ శాపముక్తి నతఁడిడునీకున్.

వ॥ ధర్మపుత్రుండు నీ ప్రశ్నంబు, కుత్సరించి చ్చువాడు తప్తచ
ణమాత్రమున నీ శాపము దొరఁగి స్వర్గమునకురాఁ గల వని నెడివెల్గె
ఆ॥ వె॥ సహుషుఁ డంతఁ బడియె నాకమ్మునుండి తా, నహియు నగుచుఁ
గాననాంతరమున, నుండెవాసపుం డఖండముదమ్మును, జెందె దీనివిని
కీజేసి యధిప. ౨౧౮

వ॥ అంత సురలును మునులును నిందునికడ కరిగి మానపూర్వ
కమ్ముగా నాశ్వాసించి యథాప్రకారమ్ముగ స్వస్థానమ్మున నిలిపి యభిషేక
మొనరింప నతండును జిరవిరహిణి శచింగూడినందనవనమ్మున విహరించు
చు సఖం బుండె. ౨౧౯

చ॥ అనఘుని విశ్వచూపుని మహాత్ము మునిన్ గనుజున్ వధించి దుః
ఖనియతుఁ డయ్యె నిందుఁ; డిటుఁగిమ్ము దేవి యనుగ్రహింపఁ గై
కొనె ముదమున్; సమస్తమునకున్ దవకర్త మ కారణంబు దా
నిని విడఁజెల్ల దేరికిని నిక్క మెఱుంగుము భూప నాపుడున్. ౨౨౦

చ॥ నరవరుఁ డిట్లు పల్కు మునినాథ? శత్రుకర్తయై సుఖో
ద్ధుగ మగుస్వఃపదంబు గొని దుఃఖతుఁ డయ్యె సురేశుఁ డంటి త
క్కిరులకు సస్తదామలకు నొక్కెడ సౌఖ్యము చిక్కునే? కృతా
దరునకు నాకు శిష్యునకు దాఁపక సర్వము దెచ్చు నాపుడున్. ౨౨౧

కర్తృశేషములు.

గీ॥ వ్యాసుఁ డిట్లు నుఁ గర్తము వర్తమాన, మనియు సంచితమనియునో
యనినాథ, తెలియఁ గార్తరబ్ధుని మూడుదెఱఁగులగుచు, గారణం
బియ్యదియ సర్వకార్యములకు. ౨౨౨

వ॥ అందు నానాస్త సంచితంబు సంచితంబు, పఠియు సా
త్త్విక రాజస తామసభేదమ్ముల నాకర్త, బు త్రివిధంబు. ౨౨౩

క॥ ఓసుము శుభాశుభరూప, మునుఁ డగు సంచితము భోగమునఁ దీటు
నొక్కింతన పో దనేకజన్మము, లనుభవమున కెత్తవలయు నది ఘ
నమగుటకొ. ౨౬౮

గీ॥ జననమందినదాదిగ సలుపుకర్త, మరయ నది నర్తమానవిఖ్యాతి
నెసఁగు, సంచితముల నడిమికి సగము పేయ, నమరుఁ బ్రార్థమై
జననాది కదియ. ౨౬౯

గీ॥ వీరు వారన నేలయెవ్వరికేని, జనదు ప్రార్థ మనుభవమునకుఁ
దక్కి, కర్త మున్నంతదనుక నిక్కమ్ము జన్మ, మది యడఁగుమీఁద
జన్మంబు నడఁగు నిజము. ౨౭౦

క॥ హరియును హరుఁడును సురలును, విరించియును గర్తవశులు విత
యేనినరే, శ్వర ? దేహధాతులైయి, క్కరణి శుభాశుభము లందఁ
గా నేమిటికొ. ౨౭౧

ప॥ దేహి తనకు సుఖసుఖానుభవకారణం బగుకాలపరిపాక
మువలన సంచితకర్తానుభవావసరమున సుకృతం బొండె దుష్కృతం
బొండె సలుపు చుండు నట్లు దేవతలును నని యెఱుంగుము. ౨౭౨

క॥ నారాయణాంశజులు నర, నారాయణమునులుధర్మనందనులు భువి
ధీరులు కృష్ణార్జునులై, పేరందుట దీనఁగాదె పృథ్వీరమణా. ౨౭౩

ప॥ ఇయ్యది పురాణపీఠిక యని మునులచే వ్యవహరింపం బడు
నని మఱియును. ౨౭౪

గీ॥ అధిప ? విభవాధికుండు దేవాంశభవుఁడు, కవిత గలవాఁడు ఋష్యం
శ కలితుఁడెవఁడు, రుద్రుని నర్పించు నవ్వాఁడు రుద్రునంశ, మవని పా
లించువాఁడు విష్ణుంశభవుఁడు. ౨౭౫

ప॥ మఱియు నన్న దాతయు దేవాంశభవుం డగు నింద్రాగ్నియు
మవిష్ణుధనదులవలనఁ బ్రభుత్వప్రభావకోపపరాక్రమంబులను సంగ
హించి శరీరంబు నిర్మింపం బడెడి. ౨౭౬

క॥ బలవంతుఁడు ధనవంతుఁడు, కలాపిదుఁడుభోగశాలి ఘనభాగ్యము

లం, దులఁదూఁగువాఁడువీరలు, తెలియుము దేవాంశధవులు తెల్లము
గనవుచు. ౨౭౩

ప॥ పాండవులును నిట్టరగుట విఖ్యాతు లైరి దేవాంశజుండగుకత
న వాసుదేవుండును నారాయణసముండై వలె ౨౭౪

గీ॥ ఏది యెల్లెనఁ బ్రాణులకెల్ల దేహ, మమరు సుఖదుఃఖములకుఁ గా న
ట్టిదేహి, స్వవశుఁ డొక్కఁడును లేఁడుజననమరణ, కష్టములు దైవవ
శమునఁగాంచుచుండు. ౨౭౫

ప॥ మఱియుఁ బాండవులు వనింబొడముటయుఁ బిదపఁ బురమ్మున
కరుగుటయు బాహుబలమ్ముకలిమి రాజనూయం బొసర్చుటయుఁ గ్రమ్మఱి
ననవాసదుఃఖం బనుభవించుటయు నర్జునుండు తపంబు చేసి సుగలవలన
వరమ్ము గొనుటయు ననునివి యన్నియుఁ గర్మజంబులకా నెఱుంగునది.
క॥ సర దేహమ్మున మున్ను బరరికాశ్రమమందుఁ జేయుతప మర్జునతం
బొరసినయప్పుడుఫలదం, బరయఁగఁగాకున్కిఁ గర్మ మతిగహాసంబా
ప॥ అని వెంశియ.*

సీ॥ కారాగ్రహమ్మునఁ గఁజాక్షుఁడుదయించి యంతట గోకులమందుఁ జేరి
యేకాదశాబ్దమ్ము లెలమి నచ్చటనుండి మధురకు నేగి దుర్మార్గుఁగంసు
నడఁచి యాతనితిండి) సధిపునిఁగాఁ జేసి తిల్లిదండ్రులకు బంధనము
వాపి, మ్లేచ్ఛాధిపుసభీతి మేకొన ద్వారవతీపురమ్మున కేగి కాపుర
మ్ము॥ గీ॥ చేసి సకుటుంబముగను బ్రభాసమున ధ, రాదితిజశాపము
నఁ దెగి యంత మందె, గర్మగతి యెట్టిదేనియుఁ గాకయున్న,
వ్యాధుఁడా? కృష్ణుఁ జంపెషివాఁడు తలఁప. ౨౭౬

ప॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లను మునీంద్రా? భూమిభారమ్ము
సహింపక గోరూపధారియై కిమలజా శరణమ్ము వేడిన నతిఁడు జనా
ర్దనుఁ బ్రేరేపించి భూభారహరణమ్మునకు పసు దేవగ్రహమ్మునఁ బుట్టు
మన విష్ణుండును నట్లు జనియించి బలరామసహితుండై యర్జునుండు
తోడ్పడ ననేకుల దుర్మతుల నడంచె నని చెప్పితివి దానంజేసి భూమి

కేమి భారంబు గావించె నిదియుట్లుగడ భీష్మనోదనిరాకుడ్రువన బాహ్మిక
సోపదత్త కర్ణాకులం జంపెఁ గాని సేనకునంతరమున భార్యలఁగొట్టి
దోచికోన్నదొంగల మునుమున్న యేలవధింపఁడయ్యె నాభీగళకన్లేచ్చ
నిషాదులు కోట్లకొలఁది మిగుల నేల ? వారలు భూమికి నేల భారకా
రులు గాకుండిరిని వె.డియ . ౨౭౯

క॥ కలుషాన్మసౌమై తగునీ, కలియుగమున నొక్కఁడేనిఁ గలఁడే? యో
గ్యుం, బీల కిదిభారనుకాదే, తెలుపుమునా మహానిభూపతికి సిట్లనియె
గి॥ ప్రజలు యుగములఁ బట్టి పాపమ్ముఁ బుణ్య, మాచరింతురు యుగధ
ర్మ మారఁగఁగలరె, ధర్మమున రెంట మూటఁ దత్పరతగలరు, కను
ముగా మూడుయుగములఁ గలుగు ప్రజలు. ౨౮౦

న॥ కలియుగమున సర్థకాచురిసికులు దృక్ నొండొరులు జని
యింపరు ధర్మాధర్మమాలకుఁ గర్త కాలంబ యని యెఱుంగుము నాపు
డు నృపతి యిట్లనియె. ౨౮౧

క॥ కృతమునధర్మము శ్రేతేజ, మిశ్రిమిశ్రితదానమున్ యమితులై నానా
ప్రతిములు ద్వాపరమున సమ్మతిఁ జేసినవారి కేది మనికెయిపుడగున్

క॥ ఈ కలియుగమునఁ బాప, వ్యాకులులై దేవనింద యాదిగఁడగునా
నాకృతు లొసర్చుదుర్జను, లాకృత యుగమందు నెచటి కగుగుదురు
మునీ. ౨౮౨

ప॥ నాపుడు వ్యాసుం డిట్లనియె.

క॥ కృతయుగమున మనుజులుచి, స్త్రోతముగఁ బుణ్యము లొనర్చి దివి
జనగరను, స్థితఁగాంతరు వర్ణాశ్రమ, గతు లించుకయేనిఁ జ్ఞాతినిఁ
గనకున్కి సౌపా. ౨౮౩

గీ॥ దయయు సత్యంబు దానంబు తనదుభార్య, గూడియున్కియు ద్రో
హమ్ము గొనమి సర్వ, భూతనమబుద్ధియును సశమ్ములు సమస్త, జంతు
పులకుఁ గృతమ్మున జనవరేణ్య. ౨౮౪

ప॥ రజకాదివర్ణమ్ములును నయ్యగమ్మున స్వధర్మ నిరతిం జరించు

టంజేసి స్వర్గమున కరిగెడిఁ ద్రోతాద్వాపరములను నట్లకా నెఱుంగునది.

క॥ నయహీనులు మానవులు క,లియుగముననుకృతబుద్ధిలేమిక్ యుగప
ర్యయ మలవడుదనకను నిశ్చయముగ నరకమున నుండు) జననాథ
మణి. ౨౮౮

క॥ కలికృతసంధిక్ స్వర్గ, స్థలువుడమి జనింతు) మిగుల దుష్టులు నరక
స్థలు జనియింతురు ద్వాపర, విలయమునఁ గలియుగంబు వెలయు
జేయక్. ౨౮౯

క॥ కలియుగమున నుజనులునుం, గలిగిన నవ్వారు నుకృతకర్తానుగతిక్
వెలయుదురు ద్వాపరమున, నలత్రోతక్ గృతమునందు సధిపవతంస.

క॥ విను మట్టులకృతయుగమున,ననయతఁ బాపములు నేసినట్టిజనులు దు
రనహిత మగుకలియుగమున, జనియించి యపాత్రీకృతులు నలుపు
దు రెండుక్. ౨౯౦

యగధర్తములు.

క॥ యుగరీత్యనునరణమునఁ,దగు ధర్తజులకుఁ బాపతత్పరత ప్రిశ,స్తగు
ణుం డగునీతండ్రికి, దగునే మునియలుతుఁబాము దగుబంజేయక్.

న॥ యగబలంబ కాదేని యయానికులసంభవుం డగురాజన్యన
కిట్టిబుద్ధి యెట్లు పొడము నని చెప్పి వెండియు. ౨౯౩

చ॥ కృతయుగమందు బ్రాహ్మణులు కేవలవేదరతుల్ పరాంబికా
మతులు దయాయుతుల్ శుచినమన్వితు లట్టులె క్షత్రియుల్ ను
సంగతపరిపాలనాదగు లఖండయశుల్ మఱి వై శూరుక్ నమం
చితకృషిగోగణావననిశ్చిప్తవణిక్కృతినిత్యతత్పరుల్. ౨౯౪

చ॥ మఱియు శూమ్రులు సేవాతత్పరులై యుండిరి సకలవర్ణము
లయందును దేవిపదభక్తి విశేషించి యుండెఁ బ్రతిగ్రామమున జగదం
బాలయములు మెండునునై యుండె. ౨౯౫

క॥ కృతయుగముకన్నఁ ద్రోతిక్, మిత మగు ధర్తము మిగుల మితమగు

ధర్మస్థితివ్యాపరమునఁ గలియుగ, గతి సెప్పఁగ నలవి కాదు కలు
షిత మగుటకొ. ౨౯౬

క॥ మును రక్కసు లిక్కలియుగ, మున విప్రులుగా జనించి మూర్ఖులన
త్యంబున ఘనులును బాషండులు, జనవంచకు లనఁగఁ బరఁగి చరి
యింతు రొగికొ. ౨౯౭

గీ॥ వేదనిందాపరులు లోకవిదులు శూద్ర, సేవనానక్తులు సధర్మజీవను
లును, భ్రష్టులును గాఁగలరు క్రమక్రమమునఁ గలి, వృద్ధి చెందిన
కొలఁదిగ విప్రీవరులు. ౨౯౮

క॥ కలియుగము వృద్ధిఁ జెందిన, కొలఁది ఋతోద్భవము ధర్మగుణము
పశించుకొ, గలుషమ్ము వృద్ధి నొందుఁ బ్ర, బల మగు నన్యాయరీతి
ప్రజలందు నృపా. ౨౯౯

గీ॥ క్షత్రియులు వైశ్యులునుశూద్రసంతతులును, ద్విజులయట్ల స్వధర్మ
ముల్ దిగ విడుతురు, ద్విజులుశూద్రులరీతి వర్తించి దుష్ప్ర, తిగ్ర
హమ్ము లొనర్తురు తేజ మెడల. 300

చ॥ అనృతము వల్కుదుర్ పరులసంటుదు రిచ్చకు వచ్చినట్లు వ
ర్తన మొనరింతు) ధర్మములు తా రయి చెప్పదు రాత్మభర్తృవం
చన మొనరింతు రంగనలు సాధ్వియొకర్తుక గాని కాన రాఁ
జనదు కలికొ జగమ్ము కడు సంకరరీతినఁ బొల్పు భూవరా. 301

గీ॥ శుద్ధ మాహార మైన విశుద్ధ మగు మ, నంబు దాన నెనంగు ధర్మం
బు వృత్త, సంకరతఁ జేసి ధర్మంబు సంకర మగు, దాన వర్ణ సాంక
ర్యం బొదపు నృపాల. 302

క॥ కలియుగమున నివ్యధమునఁ, దొలఁగుకొ వర్ణ ములపద్ధతులు విజ్ఞానం
బలపడుమహాత్ములును జం, చలులై దుష్కృతులు సేయఁ జాలుదు
రనఘా, 303

వ॥ ఇయ్యది యుగస్వభాసం బగుట నేరికిని నవార్యం బనుడు
జనమేజయుండు. 304

క॥ కలుషప్రధానమై తగు, కలియుగమునఁ బొడమువ్రజకు గతికలదేనిక
సాలవక చెప్ప మనఁగ న, య్యలఘున కిట్టులను వ్యాసుఁ డాదర
మొనయుక. 30గ

చ॥ కలిఁ గలుషంబు వాఘోనఁగా మదిఁ గోరునరుండు సర్వముం
దొలఁగఁగఁ దోచి శక్తిపదతోయజ మెప్పుడు సంస్కరింపఁగా
వలయుఁ దదీయనామరసపాన మొకప్పుడుఁ గాని చేయువా
రల కగు సౌఖ్యముల్ హరిహరప్రముఖుల్ గన లేరు భూవరా. 30జ

క॥ తగుపుణ్యక్షేత్రమున, సగణితమహిమాభ్య మైనయంబౌపద మొ
ప్పుగఁదలఁచెడివారలు పా, పగతిం గన రిది రహస్యపద్ధతినుమ్మి.

క॥ పాయక యజపాఖ్యం బగు, గాయత్రి జపింతు ద్విజులు గనఁ జాల
రుగా, మాయావిభవము వారలు, ధ్యేయం బంబౌపదంబ తెలియు
ము నీకుక. 30ఁ

ప॥ యుగధర్మవ్యవస్థయందు నీ వడిగినప్రశ్నంబున కుత్తర మి
చ్చితి నింక నీకభీష్టం బెద్ది యనవుడు దేవమానవులకు గమ్యములును
బుద్ధ్యములును సగుక్షేత్రములును నదులును స్నానదానాదివిశేషము
లును విస్తరించి నా కెఱింగింపు మన వ్యాసుం డిట్లనియె రాజేంద్రా!
యెల్ల నదులలో జాహ్నువి యుత్కృష్టంబు వాటియు యమునాసరస్వతీ
సర్వదాగండకీ సింధుగోమతీతమసాకావేరీచంద్రభాగా వేత్రీవతీసయూ
ప్రముఖము లగునదులు నూర్ల కొలఁది గలవు. 30ఁ

తీర్థవిశేషములు

గీ॥ ఈనదులలో సముద్రమునెన్నఁచి విశేషపుణ్యప్రదములు సింధుగ
తము,లందు జల మెప్పుడును గలయవి ప్రశస్తములు నదులు వర్ష
ముల రజస్వలలు భూవ. 30ం

ప॥ శ్రావణభాద్రపదమాసముల నానావిధకలుషితప్రవాహము
లకలిమి రిజోదోషము వాటిల్లునని యెఱుంగునది వెండియుఁ బుష్క
రమును గురుక్షేత్రమును ధర్మార్థపుణ్యమును ప్రభాసమును బ్రయాగ

మును నైమిత్యార్థమును నర్భదార్థమును నివి పుణ్యక్షేత్రములు శ్రీశైలమును సుమేరువర్వతమును గంధమాదనముననునివి పుణ్యధరా ధరములు మానసమును బిందునరస్సును నక్షోదంబును ననునివి పుణ్య సరోవరములు. 310

క॥ నరనారాయణమును లా, దరమున నెచ్చోటఁ దపము చాల్చిరి చా నిం, బరమోత్తమ మనఁదగదె బ, దరికాశ్రమ మనఁగ విశ్రుతం బది యధిపా. 311

ప॥ మఱియు వామనాశ్రమమును శతయాపాశ్రమమును మొదలుగఁ బుణ్యాశ్రమము లనేకములు గలవు. 312

క॥ మునిజనములు తపములు తా, మొనరించినచోటు లెల్ల నొగి ర న్నామం, బున విక్రూతి గని పుణ్య, మునకుం చానకము లగుచుఁ బొదలె నృపాలా. 313

ప॥ నా చెప్పిన స్థానములలోఁ గొన్ని దేవీస్థానములు గల వ య్యవి దర్శనమాత్రీఫలదంబులు వాని నగ్రమునం జెప్పెదఁ దీర్థము లును చానములును యజ్ఞములును దపములును వ్రతములును లోన గుపుణ్యకర్తములు సాపేక్షము లని యెఱుంగు మది యెట్లంటేని

క॥ శుద్ధం బగు ద్రవ్యము వి, శుద్ధం బగుమనము శుద్ధిఁ జొప్పడుక్రియ నన్నద్దంబు గాక యున్న న, బద్ధం బగు నిందుఁ జెందు ఫలము నృపాలా. 314

క॥ క్రియయును ద్రవ్యము శుద్ధ్యాశ్రయముగ నొక్కప్పుడెనయుఁ జంచలము మనం, బయవిఘ్నకారణముల వి, షయములఁ బడుక తన శుద్ధి చన దెప్పటన్. 315

ప॥ కామక్రోధలోభమదాహంకారములు తీర్థాధ్వరవ్రతతపోని యమములకు సంతరాయపదములు మఱియు నహింసయు సత్యాస్తే యశౌచేంద్రియనిగ్రహస్వధర్మపాలనములు తీర్థఫల ప్రదంబులు 316

గీ॥ చారి సంస్కరదోషము దవిలి నిత్య, కర్త మెడలినకతన నిక్కముగఁ

దీర్ఘ, గమన మది వ్యర్థ మగు స్నానకలన దేహ, శుద్ధి దగుఁ గాని
మనమును శుద్ధ మగునె. 30౯

క॥ విను తీర్థస్నానమ్మున, మనమును శుద్ధంబయే నచరనదికిం దా, పున
వసియించి తపంబును, బొనరించెడిమునులు దోహబుద్ధులగుదురే

వ॥ చిత్త శుద్ధినియం బగుగంగాదితీర్థసేవనం బతిపావనం బగు
కతన నాంతరమలక్షణంబును బొనరింప నహర్థంబ యైనను సంతశ్శు
ద్ధికి నొక్కసత్సంగంబుదక్కఁ దక్కుఁగలయజ్ఞ దానాదికర్తములు నిమి
త్తమ్ములు గాఁ జాలపు మున్ను బ్రహ్మపుత్రుం డగువసిష్ఠునకును విశ్వా
మిత్రునకును నాడీబకం బను ఘోరయుద్ధమ్ము నిరర్థకమ్ముగ పారిశ్చంద్రు
కతమునఁ గలిగె నందు వసిష్ఠశాపమ్మున విశ్వామిత్రుండు బకంబును
విశ్వామిత్రీశాపమ్మున వసిష్ఠుం డాడియును నైరి. 3౧౦

క॥ వా రాడీబకరూపము, లీరీతిం దాల్చి రణము నెనసిరి మిగులఁ
దారుణగతి వర్షాయుత, మారయ మానససర స్తటారూఢిఁ దగఁ.

వ॥ అన జనమేజయుం డక్కత వినవలతు ననుకు సాత్యవతే
యుం డిట్లనియె. 3౧౩

క॥ రవివంశజుండు రఘురా, నువిభునకుం బూర్వుఁ డనఘమతియుఁ స్వ
ర్నాథవిభవుఁ డయినహరిశ్చంద్రుండు త్రిశంక రాజతనయుం
డలరుఁ. 3౧౪

వ॥ అతం డనవత్సయం డగుకతన వరుణుం గుఱిచి తనకు సంతా
నం బొదవిన నరమేధం బొనర్చెద నని ప్రతిజ్ఞ యొనర్చె సంత. 3౧౫

— రాడీబక యుద్ధము. —

క॥ ఆతనినుందరి గర్భో, పేత యయి కుమారుఁగాంచెఁబ్రియమందితనూ
జాతునకు జాతసంస్కృతి, నాతం డొనరించి చేసె నధికోత్సవముఁ.

వ॥ పుత్రోత్సవసమయమ్మున బ్రాహ్మణులకు నపారం బగుహిర
ణ్యమ్మును గోవులను నొసంగి తనిపె నట్టి యెడ వరుణుండు విప్రీవేషమ్ము

న నట వచ్చి కృతసత్తామండై యాగమనకారణం బడుగునృపతిం
గాంచి యిట్లను. 322

అ॥ వె॥ సుతునిఁ బశువుఁ జేసి సాలక యాగంబు, సలిపి నీదుప్రీతి నలు
పు మనుడు, విహ్వలాత్ముఁ డగుచుఁ బ్రోక్ష్యశ్వరుండు ధైర్యంబు కొం
త గాంచి యతని కనియె. 323

క॥ ఓనదయ? యిత్తలోదరి, మాసమునకు శుద్ధిఁ జెందు మాసక నీకై
చేసెద యాగం బప్పుడు, నాసత్యము చూడు మనఁదనయెడకునరిగె

ప॥ పదంపడి హరిశ్చంద్రుండు సంతృప్తుం డయ్యును గించిచ్చిం
తాభరమ్మున నుండె. 330

క॥ మాసము పూర్ణంబగుడు ధ, రాసురరూపమునఁ బాశి రాజేంద్రుఁ
బరీ, ఘోసముపేతు నొనర్పగ, నాసించి రయమున రాగ నానృప
పరుఁడు.

ప॥ ఉచితసత్తారం బొనర్చి యాతని రాకకుం గతం బెఱిగినవాఁ
డు గావున వినయమ్మున నిట్లనియె. 331

క॥ బా॥ డసంస్కృతుం డి॥ త, డేలా? యజ్ఞాహ్నుఁడగు సహింపు ముపనయ
శ్రీలక్ష్మీతుం డగుదన్తఁ గృ, పాశుఁడవై యనుడుఁ బలికె వరుణుం
డలుకె. 333

క॥ కొడుకువయి నడరు నీపే, ముడి నా కెఱుంగంగ నయ్యె మురు పలి
కి యిటురీ, దడఁబడఁ జెల్లునె నన్నుక, గడుకొని వంచిన నెంచ
గాఁ దగునె నృపా. 334

ప॥ అయినను నీవచనగౌరవమ్మున నిప్పటి కరిగి సమావర్తనక
ర్తానంతరమ్మున నేతెంచువాఁడ సత్యమ్మునకుం దప్పితివేని నిన్నప్పు డవ
శ్యము శపింతు నని యతఁ డరిగెఁ బిమ్మట హరిశ్చంద్రుండు గొమరునకు
లోహితాక్షుం డనునామ మ్మునిచె నారాజసుతుండును దినదినప్రవర్ధ
మానుండై సర్వవిద్యావిశారదుండై. 335

గీ॥ తనకు జన్మంబుకలన నంతంబు గలుగు, టెఱిగి పరు గిడి యేరికి నే

గ రాని, యద్విగహ్వరమున డాగె నధికభీతి,లోహితాక్షుండు బ్రదుకంగ లోదలంచి. 33౬

ప॥ పిదప వరుణుం డరుదెంచి జన్నం బొనర్చు మనుడు సరవరుండు ప్రహ్లాదవదనండ్లై మహాత్మా? మత్పుత్రుం డదృశ్యుండ్లై యెటకేనియుఁ బోయె నే నేమి నేయుడు ననుడు వరుణుండును. 33౭

క॥ నను వంచించి యునశ్య, మ్మునకుఁ లో నైతి కాన భూపర ? నీకుంబనుపడు జలోదరం బను, ఘనతర మగువ్యాధి యనుచుఁ గనలిశపించెఁ.

33౮

ప॥ ఇట్లు శపించి యతం డరిగెఁ బదంపడి హరిశ్చంద్రుండు వ్యాధిపీడితుండ్లై పుత్రాదర్శనమ్మునకు వగచుచున్నంత. 33౯

క॥ ఒకపాంథుండు హరిశ్చంద్రకుమారుం గాంచి పలుకు “దయ మాలికటా? ప్రకటవ్యాధిపరీతు జ, నకు విడిచి యిటుండ నీకు న్యాయంబగునే. 3౪౦

క॥ నీకై కుందెడిజనకుని, శోకము గణియింపలేని సుతుఁడవు నీకుం గాకొరుల కిట్లు చెల్లునె, తేకువయొక్కింత వలదె ధీరున కెందుఁ.

క॥ జనకునకుఁ గాఁగఁ దనజీ, చనమైనఁ ద్వజించునట్టివాఁడుగుమారుం, దనదగుఁగాని నినుంబలెఁదనప్రాణముడాఁచికొనినదనయుం డగునే.

ప॥ ఇట్లు ధర్మసంయుతంబుగ బోధించు పాంథునివచనమ్ములఁ ద్వరితుండ్లై తండ్రింగన నరుగ నుంకించునాతనికడకు నిండ్రుండు విప్ర)వేషమ్మున వచ్చి కృపాశుండునుంబలె నిట్లనియె. 3౪3

చ॥ చన మది నెంచఁ బోకు కడు సాహసియై తనరోగ బాధ దీర్చ నెదఁ దలంచి నిన్నుఁ దగఁ బట్టి మఖమ్మునఁ బెట్టి చంపు మున్నినుఁ గనుపొంటె నవ్వగుణునిఁ వెన నిట్లు యజెతు నంచు నీ జనకుండు నేమి మూనె విను చావఁగ నేటికి నాదుపల్కులఁ 3౪3

ప॥ ఇట్లు తనివచనమ్ముల నిషిద్ధగమముండ్లై లోహితాక్షుండు మాయామోహితుండ్లై యటఁ గొండాక కాలంబుంకి మరల నొకనికత

నఁదండ్రీదురవస్థ విని గమనోన్ముఖుం డగుడు నిందుఁడెప్పటియట్లు వారిం
చె నిట్లుతం డెప్పుడు చేననుద్యమించు నప్పుడు తప్పక యిందుఁడువ
చ్చి వారించుచుండుఁ బదంపసి యొక్కనాఁడు హరిశ్చంద్రుఁడు దుః
ఖార్దుండై కులగురుఁ డగువసిష్ఠుం గాంచి మహాత్మా? జలోదరవ్యాధి
పీడితుండ నగుననుఁ గరుణింపుము నావుడు వసిష్ఠుండు కరుణార్దుండై
యిట్లను.

గీ॥ కల దుపాయం బొకండు పుత్రులు త్రియోద, శవిధముల నొప్పు
దురు ధర్మశస్తుతులయి, యందుఁ గీతునిగొని జన్మమాచరించి
వరుణుని యజించి వ్యాధిని బాపికొనుము. ౧౮౧

ఉ॥ నావుడు మంత్రులం గని జనప్రవరుం డిటు వల్కు నెవ్వఁడే
సీవిధికిం దనూజు నిడునేని ధన శమెయిన్ గొనుండు భూ
దేవకుమారునికె వెదకి తెండు ధనం బది యెంతయేనియున్
బ్రోవిడుఁ డిందు లోభమును బూనకుఁ డేగుఁడు శీఘ్రగాములై.

క॥ అని యనుపన్ సచివులు సని, జనపదములు పట్టణములు సదనం
బొక్కం, డునువదలక కనునెడ ని, ర్ధమఁడు నజీగర్తు డనుధరాను
రుఁ డొకఁడు. ౧౮౨

క॥ కనుపట్టి ధనాశమెయిన్, దనమూఁగురుతనయులందుఁ దా మధ్య
ము న, జ్ఞనవరునుంతుల కొనఁగెన్, ధనలుబ్ధుల కెట్టిపనులు తగవు
నృపాలా. ౧౮౩

ప॥ మంత్రులును దత్పార్థితం బగుధనం బొసంగి శునశ్శేఫుం
డనునవ్విప్రక్రమారుం గైకొని హరిశ్చంద్రునికు జూపిన నతండు సంత
సించి యజ్ఞార్థంబగుసంభారం బొసరించి ఋత్యక్కుల రావించి జన్మమ్ము
న కారంభించె సంత యూవబద్ధుం డయి రోదనం బాచరించునాశున
శ్శేఫుఁ గాంచి విశ్వామిత్రుండు కరుణాకరుడై హరిశ్చంద్రునిఁజిల్లను.

చ॥ జనవర సాహసించి ద్విజసత్తముఁ జంపఁగ నేల? విడ్డు రో
దన మొసరింప నామనము తద్దయు సీరయి పోయె మున్నుమీ

జ్వవరు లాత్త దేహమును జయ్యక నిచ్చి పరాంగరక్షణం
బును బోసరింతు రిట్టిపని పోలునె స్వాంగమురక్షనేతకుఁ. 3౫౦

గీ॥ నీకు సౌఖ్యంబు గల్గఁగానే నొనర్తు, దయ గలిగి దీను నీవివ్రతనయు
విడుపు, మందఱకు నొక్కటే దెహమందుఁ బ్రీతి, బాలకుం జంపె
దీ వెంత పాపమతివో. 3౫౧

ప॥ అని పలు తెఱంగుల నొత్తి చెప్పిన నత్తాపనుపలుకులు చెవిఁ బె
ట్లక వ్యాధిపీడితుం డగుకతన హరిశ్చంద్రుండు కృతూద్యముండై శున
శ్శేపు విడువ నొల్లఁడ, దానంజేసి గాధిజుండు క్రోధాకులుండై యవ్వి
ప్రకుమారునకు వరుణ దేవతా ప్రీతిదంబగు మంత్రం బుపదేశించె

క॥ అతఁ డమృతాత్మ మముం, బ్లుతస్వరముగాజింపఁ బూర్ణకృపా సం
గతుండై వరుణుం డయ్యెడ, కతిరయమున వచ్చి విడిచి యధిపున
కనియెఁ. 3౫౩

ప॥ రాజా? నీ కింక వ్యాధిబాధ లేకుండెడిఁ గృతప్రతిజ్ఞుండ నై
తి పని యరిగె దాన హరిశ్చంద్రుండును సంతసించె. 3౫౪

క॥ మునిసుతు నిటువిడిపించియు, దనమాటఁ వినినవృపునెడఁ మఱువక
సన్నుని గాధిపుత్రుండున్నం, త నరిగె నొకనాఁడు పని కతఁడు
వేఱకునై. 3౫౫

ప॥ అట్లరిగి కౌశికీతటమ్మున నొక్కసూకరముం బడనేయఁ గు
మ్మరువాఁడు మధ్యాహ్న కాలమ్మున వృద్ధబ్రాహ్మణాకారుం డగుకౌశికు
చే వంచంపఁబడి తనరాజ్యం బాది నిఖిలంబును గోల్పోయె. 3౫౬

క॥ అంత నొకనాఁడు కౌశికుఁ, గాంతారమ్మున యదృచ్ఛగాఁగనిక్రుద్ధ
స్వాంతుండు పసిష్ఠుం డను, సంతయునృపువలనవినినయట్టిండగుటఁ

ఉ॥ నాయజమానుఁ డైననరనాథు వృథా కపటంబు పూని నీ
వేయపరాధముఁ గనకయే కడు వంచనచేసి తక్కటా?
నీయవినీతి కేమి యన నేర్తు బకక్రియ నీతపంబు దం
భాయితీ; తాపసాధమ, యహంకృతి వమ్ముగ నేలతాల్చెదో. 3౫౮

క॥ ఆనరనామకుని బక, ధ్యానపరత నిట్టొనర్చి తనిసితిని బకం
బై నెగడు మింక ననిశా, పానుగతిబలుకనాడెడుక వొడనుగె

ప॥ వసిష్ఠం గాంచి యేనెంతననుక బకంబనై యుండుదు నం
దాక నీవాడివై యుండు మని పృతిశాపం బిచ్చె నిట్లన్యోన్యశాపమ్ము
ల నిరువురు నాడీ బకమ్ములైరి. 3౬౦

క॥ ఇరువురును మానసతేటీ, తరువుల వేర్వేటయుండి తఱుంగని కోపం
బురహిణ్ నఖచంచుపుటో, ధృరప్రహారములబోరుదురు పృ
తిదినమున్ 3౬౧

గీ॥ పక్షిరూపమ్ము గొని మునివరు లిరువురు, రుధిర ముట్టిపడంగ నీరూఢి నె
దిరి, పోరునల్పును బహువర్షములు చెలంగి, రఖలలోకమ్ములునుభయ
మందుచుండ. 3౬౨

ప॥ నావుడు జనమేజయుండు వారికి శాపం బెటు తొలంగె నను
డుమునె యిట్లనియె. 3౬౩

క॥ నరులు సురలు భయ మందఁగ, నిరువురు నిట్లుండబ్రహ్మ యే తెంచి
పర, స్పరశాపమ్ములు తీర్చి త, గురహిణ్ మిత్రీతను గొల్చి గొనకొని
యరిగెన్. 3౬౪

ప॥ పిమ్మట వారలును దనతమయాశ్రమమ్ముల కరిగి సుఖం
బుండి రెట్టిమహర్షులేనియు నహంకారంబు విడ నోపరు తద్దోషమ్మునన
కదా? మైత్రావరుణికిఁ గొళికునితో నిట్లుచిరకాలంబు పోరు గల్గె 3౬౫

క॥ మానవుల సురల నరులన్, దానవులం గొని యెంతదనుక నరసిన్
గానంగ రాఁ డొకిండును, మానససంశుద్ధి గల్గుమాన్యుం డధిపా.

ఆ॥ వెం॥ మనము శుద్ధిలేని మనుజుం డొనర్చుతీ, ర్థమ్ము జపముఁ దప
ము దానయజ్ఞముఖ్యకృతులు వ్యర్థములు వాసనారహితమగుఁ ద
త్ఫలంబు దొరికు నిజము. 3౬౬

క॥ శ్రీవేణాదకమున మానస, మువిమలముగఁజేసి తీర్థముననుండి నదా,
భవహర మగు దేవీనా, మవిభవముజపించువాఁడుమాన్యుండుకలిన్.

వ॥ నావుడు జనమేషయుండు మహాత్మా? మిత్రావరుణియని చెప్పితి వీరామంబు వసిష్ఠునకు గుణవ్రీయక్తమో కర్తృప్రయుక్తమోనో డువు మనుడు వ్యాసుం డిట్లునియె. 31౯

❧ వసిష్ఠునికి దేహాంతరప్రాప్తి. ❧

క॥ నరనాయక నిమిశాపముఁ బొరసి వసిష్ఠుండు దేహము విడిచిమిత్రావరుణులకుఁబొడమిమిత్రా, వరుణియనన్ బరఁగెననన్మపాలుండనియెన్
క॥ మునిసనపరాధుఁ జతురా, ననతనయువసిష్ఠుభూమినాథుఁడుశపియించిన నెట్లు తీవలెఁ గారణ, మును వచియింపు మన మాని భూపతి కనియెన్. 320

క॥ కారణము మున్న చెప్పితిఁ, గా రాజవరేణ్య? యెట్టిఘనులైనను సంసారమున గుణపరీతులు, ప్రేరేపించు నప యెట్టి పెనుదుష్కృతికిన్.

గీ॥ రాజు లొనరించునెట్టిసర్వములుగాని, పరమమునులాచరించుతపములుగాని, యమరుమాయాగుణప్రేరణమునఁజేసి, కామలోభమయము లోకమ్ము నిజము. 323

క॥ మొదల వసిష్ఠుఁ డానిమి, కదయుండై శాప మిచ్చె నాభూపతి యున్, బదవడి మినిని శపించెన్, విధి దాటఁగ నేరితరమె పృథ్వీనాథా. 32౪

వ॥ ఆజగజ్జననియనుగ్రహమ్ము వడయు కేని హరిహరాసు లైనను విముక్తులు గాఁజాలరు తదనుగ్రహంబుగలసత్యవ్రతాదులు పామరుల య్యను విముక్తు లగుట తెల్లంబ యని వఱియును. 32౫

క॥ ఆయంబికహృదయం బది, యే యెవ్వారలును గాన రిది నిక్కము కా, నీ యాపె భక్తజనుల నె, పామవిముక్తుల నొనర్చి భరియించు నృపా. 32౬

వ॥ కావున నయ్యంబయఁడలిభక్తి దోషనిర్మూలక కారణం బగు, నది రాగదంభాదియక్తం బగునేని బ్రశ్యవాయదాయకం బని యెఱుంగుమా. 32౭

క॥ అమలతరవర్తనుండు, త్తముఁ డిత్వోక్తతనుజుండు ధర్మాత్ముండు భూ

రమణశిరోభూషణ మన, నిమి యనునొకచక్కెర నెగడు నృ
సాలా. 325

గీ॥ అతఁడు బ్రాహ్మణహితము దా మతిఁ దలంచి, గౌతమాశ్రమమున
కుంజక్కటి జయంతు, పుర మనెడిపేర నొకపురమును నఖండఁ,
నంపదల కాకరముగ నిర్మింపఁ జేసె. 326

ప॥ పదంపడి యొక్కయొడ నానృపతినగుండు దీర్ఘకాలం బగు
నొకజన్మంబు నేయఁ దలంచి తిండ్రి యగునియ్యెనునాజ్ఞఁ గొని మహా
మున్యపదిప్రకారంబున సంభారంబులు సంగ్రహించి భృగ్వంగిరో
గౌతమపులస్త్యఋషీకపులహక్రతుప్రముఖు లగుమునుల నామంత్రించి
కులగురుం డగువసిష్ఠం గాంచి యిట్లనియె. 327

గీ॥ ఐదువేలవత్సరము లయ్యెంబ నర్థి, గుడిచి జన్మం బొనర్చెద గురువ
రేణ్య, సకలయజ్ఞసంభారంబు సంగ్రహించి, నాడఁ జేయింపు మన
సృపున కతఁ డనియె. 328

ప॥ అంబామఖం బొనర్చ నుద్యుక్తుండైపాకశాసనంండింతకుమున్న
నీపలె నన్నుం బ్రార్థించె నాజన్మంబును బంచితవహ్నాత్మకంబదానినె
ఱచేర్చి పిదప నీజన్మమున కరుదెంచువాడ నంతదనుకఁ దాళు
మనుడునిమి యిట్లను. 329

క॥ మునులం బిలిచితి జన్న, మునకున్ సంభారమెల్లఁ బూరించితి
మో, యిసకులమునకున్ గురుండవు, నను వంచన చేసి యరుగ న్యా
యమె నీకున్, 330

ప॥ ధనలోభమునంజేసి నీ కిట్లొనరింపఁ దగదని మాటిమాటి
కి నివారితండయ్య వసిషుండు గణియింపక సురపతిమఖమునకుం జ
నియె. 331

ఉ॥ పిమ్మట వై మనస్యమున వేగ మెలర్ప నిమిప్రభుండు స
త్సమృతు గౌతముగ గురుపదమున నిల్చి తుషారభూధృపా
ర్యమున దేవికొ మిగుల సమృతిగాఁగ మఖం బొనర్చి (చే
మమున నెల్ల ఋత్విజుల మాన్యులఁ జేసె నపారదక్షిణన్. 332

వ॥ ఇంతకు మున్ను వసిష్ఠుం డింద్రమఖంబు సంపూర్ణం బొనరించి తత్కృతపూజలం దనిసి యజ్ఞదీక్షామధ్యమున నిమిగన వచ్చిన సతండు నిద్రాసకుండై దర్శనం బొసంగఁ జాయె దానం గోపించి వసిష్ఠుండు. ౩౮౬

చ॥ కులగురు సం ద్యజించి మదిఁ గొంకక వేటొకనిక వరించి నాయలఁ ఘుపదమున న్నిలిపి యాగ మొనర్చుచు సంతఁబోక యివ్వల నినుఁజూడ రాఁగ నిటు వంచన చేసితి నీదు దేహ మీయిలఁ బడెడిక విదేహగతి నిప్పుడ చెందుముశాప మిచ్చితిక.

వ॥ అనునమ్మునివచనమ్ములకుఁ దలఁకి భృత్యులు నృపుని లేపిన సతండును జను దెంచి శాపంబిచ్చుట యెఱింగినవాఁడు గావున గురున కిట్లు. ౩౮౭

శా॥ పంకేజాసనునాత్మసంభవుడవై శాపము లెక్కింపకే హంకారమున శాప మిచ్చితివి నాయుందింతయుక లేదుగా పంకం; బక్కట! లోభబుద్ధివయి భూపాలు న్ననుక శిష్యుని శృంకక వీడితి సిగ్గెఱుంగవు ధనాశాలోలుపత్వమ్మునక ౩౮౮

క॥ నీదోషము నాయఁదా, పాదించి శపించి తెఱచాపపుఁగోపం బూఁదిననీ దేహము నకు, నాదశయ ఘటిల్లునిదియన్యాయ్యమ్మగుటక.

వ॥ ఇట్లీరువురును బరస్పరశాపావహతు లైరి పదంపడి వసిష్ఠుండు చతురాననుకడ కరిగి యిట్లనియె. ౩౮౯

క॥ నిమి యనురాజన్యుఁడు కా, యము వడఁగ శపించె దేహ మన్యము జ్ఞానా,దిమహిమ మియ్యది పోకుం, డ మహత్త? యనుగ్రహింపు నావుడుఁ బేర్చిక. ౩౯౦

క॥ చతురాననుఁ డిట్లును న, మృతి మిత్రాదుణదేహమహితాంశ సమన్వితఁ డవయి పొడమి జ్ఞానస్థితి గని పూజ్యత్వ మంది చెలఁగెడు తనయా. ౩౯౧

వ॥ నావుడుఁ దండ్రిని సమస్కరించి తల్ తుణమవరుణాలయము

న కరిగి దేహత్యాగం బొనరించి జీవాంశమ్మునమిత్రావరుణులయందుఁ
బ్రవేశించె నంతఁ గొండాక కాలమ్మునకు. ౩౯౪

క॥ అచ్చటికి సరిగె నూర్వశి, యచ్చపలాక్షిఁ గని వారలతీకాముకులై
యచ్చర క్షిప్తిని గెంతియుఁ, బొచ్చెమునకుఁ గానికూర్చి పానగియె
సంగె. ౩౯౫

చ॥ చెలి! నినుఁ జూచి మాచునము చిక్కెను జక్కెరపింటిజోదుకో
ల్లలకుఁ; దలఁకు మాన్చి దయ దాపక యిచ్చకు వచ్చినట్ల దా
సుల మముఁ గూడి కేళికలఁ జొక్కుము నాపుడు వారియందు ని
శ్చలమతియై వసించె సటఁ జారువిలోచన కూర్చి పెంపుచు. ౩౯౬

మత్తకోకిల॥ వారితేజము కుంభమందు సవారణ బడె నంతలోఁ
జారుదేహులు మాను లిర్దురు సంభవించిరి దాన న
వ్వారిలోఁ బ్రథమం డగస్తి పౌభావశాలి వసిష్ఠుడు
ధారుణిశి? ద్వితీయుఁ డింతయు దైవపాక మెఱుగుమీ. ౩౯౭

వ॥ అం డగస్తి బాల్యమ్మునన తపమ్మునకు వనంబున కరిగె వసి
ష్ఠుని నిత్యైకుండు గైకొని కులార్థమ్ముగాఁ బాలించుచుండె నిది వసిష్ఠ
దేహాంతఃప్రాప్తి నాపుడు జనమేజయుండు నిను యేమయ్యె నుడువు
మన వ్యాసుం డీట్లను. ౩౯౮

క॥ కనియె మఱియొక్క దేహం, బును వైశమ యవ్వసిష్ఠముని నిమిభూ
పా, లున కట్లు కలుగదాయె, విను జనవర! దీనివిధము విస్తృత
ఫణితీ. ౩౯౯

వ॥ అట్లు వసిష్ఠుండు నిమికి శాపం బిచ్చినఁ గృత్వర్థం బేతెంచి
సముత్పిఱరెల్లరుం గలసి యిట్లు యోజించిరి. ౪౦౦

క॥ విపరీత మయ్యెఁ గార్యం, బపూర్ణదీక్షుండు సృపతి యన్యాయము
గా, శపియింపఁ బడియె దేహం, బపగత మగు నింక దీని నాగఁ
దరంబే. ౪౦౧

వ॥ అవశ్యమ్ముగఁ గాదగుకార్యమ్ముల నొకం డాగనేర్చునే? య

ని చింతించి మంత్రశక్తిచే నతని దేహంబు కించిచ్ఛ్వసనయుక్తంబగునట్లు కాపాడి క్రతుసమాప్తి యొనరించుటయు. రం౨

—నిమికి దేహంతరపాప్తి.—

అ॥ వె॥ కృతుసమాప్తియందుఁ గృతుభుక్కు లకుదెంచి, జీవమాత్రశిష్టు భూవ రేణ్యుఁ, గాంచి పలికి రధిప? కావించె నీజన్న, మెంతయేని మాకు సంతసంబు. రం౩

క॥ వర మీఁగ వచ్చినారము, నర దేహమునందు వాంఛనాటునొ లేదే సుర దేహము వాంఛింతువా, నరవరి? తెల్పుమన నిమియు నాకుల కనియెన్. రం౪

క॥ కాయం బెన్నటికేని న, పాయముగను దాని గోర నఖిలజగద్వృష్టాయతనముల నెప్పుడు, వాయువనై యుండుటొంటి వాంఛింతు నొగిన్. రం౫

ప॥ అని పలుకునిమియాత్మం గుటిచి దేవత లిట్లనిరి రాజా? న ర్వేశ్వరి యగుజగదంబం బ్రార్థించితివేనిఁ ద్వత్కృతమఖనఁతువృత్త య గునప్పరశక్తి నీవాంఛితం బొనఁగు. రం౬

చ॥ అని సుర లాసతీఁగ నిమి యాత్మ జగజ్జననిన్ విశేష భక్తి నెగడ గద్గదస్వరము గీల్కొన సన్నతి చేయఁ గోటి నూ ర్యనిభసురూప మొప్పు జగదంబిక గోచరమై వరంబు గై కొను మన నెల్లదేవతలకున్ ముద మబ్బురమున్ జెలంగఁగన్. రం౭

ప॥ అంత నిమి యు వినయమున నిట్లను.

క॥ ఈ నెంచె దేని వరమును, జ్ఞానం బప్రతిహతముగా నొనఁగియు దృఢానమ్ములువాసమ్ములుగా నిడుమీ సకలభూతిగణములయందున్ ప॥ నావుడు జగదంబ యిట్లను.

అ॥ వె॥ జ్ఞాన మబ్బునీకుఁ గర్తావశేషప, ర్యంత మఖిలభూతరాశి నేత్ర వాస మొదవు నిమిషవర్తన నీనిమి, త్తముగ నేత్రములకుఁ దగు నృపాల. రం౮

క॥ విను పశుపతులు మనుజులు సనిమిషులనిమిషులు సుర లాసం
గితి నీకో, రినవర మని జగదంబిక, చనియెన్ దనయంత నిమియు
సంతన మందెన్. రంగం

ప॥ పదంపడి మునులందఱును నిమిదేహ మైక్కెడ నునిచి పు
త్రోత్పత్తికై యొక్క యగణిం దెచ్చి వధించిన సవ్వారిమంత్రబలము
న సమస్తలక్షణముల నిమి కెని యగునెక్కుమారుం డుద్భవించి యు
తం డరణిమధనమున నుద్భవెల్లుటం జేసి మిథియనియు జనకుని వలనఁ
బొడముకతన జనకుం డనియు నెగడె. రంగం

క॥ నిమిదేహం బెడలునిమి, త్రముగఁ దదన్వయమునందుఁ దగియెవిదే
హా, ఖ్యమనుజపతులకనూచా, నముగ నపార్థకముగాక సరపాలమణి.

ప॥ పిమ్మట నిమినుతుం డగుజనకుండు ప్రధితుండై గంగాతీర
మున మిథిలయను నొకపురంబు ధనధాన్య గోవురాట్టాలాది నిఖిలసం
పత్సమృద్ధంబు రచింపం జేసి యందు నుఖం బుండె. రంగం

క॥ జనకునియన్వయమందున్, జనన మ్మందినయ శేషజనపాలకులన్
జనకులనఁ బరఁగి జ్ఞాన, మునకుం దానకములగుచుఁబోలిచిరి పేర్కెన్

ప॥ ఏతద్వంశజుల కెల్లరకును విదేహజనకనామంబులు చెల్లు
చుండు నిది నిమిచరిత్రం బనవుడు జనమేజయుండు వ్యాసుం గాంచి
మహాత్మా? వసిష్ఠుండు గురు వగుకతనఁ దన్ను శపించినం జెల్లుఁగాక
తాను శిష్యుండును శుభప్రస మ్మగుదేవీమఖమునకుఁ గర్తయునై త్త
మ దలంపక బ్రహ్మపుత్రునికు వసిష్ఠునకు శాపంబీడగునే యనుడు సా
త్యవతేయుం డిట్లనియె. రంగం

క॥ తెలిసితి నజితేంద్రియలకుఁ, గలుగదు దేహులకు శాంతి త్తమగ
లమహనీ, యులు దుర్లభు లిల సన్నాన్వ, సులయం దేనియును శాం
తి చొప్పడ దనఘా. రంగం

ఉ॥ అఁకలి దప్పియు నిచ్చిచి యన్ని సుఖములు వీడి యోగియై
తేకువ నొప్పొగాక తెగఁ దెంచుగ లేడు మనోగతంబుల

పాప్రకృతశత్రువర్గములఁ జూర్చినవత్తము? యట్టివాని నీ

లోకమునంద కాదు సుకలోకమునందును గాన రాదుగా. ౪౧౬

ప॥ బ్రహ్మపుత్రులై ననుహమునీలదుర్బలును గుణశ్రీయావిధులై
యున్నపు డన్యుల నెన్న నేల? మున్ను యోగాభ్యాసరతుండును
సాంఖ్యవేత్తయు నగుకపిలుండు దైవయోగమ్మున సగరాత్మజులదహిం
చె నొక్కం డన నేల? హరిహరబ్రహ్మ లాదిగ సకలమ్మును నహంకార
కలితం బని యెఱుంగు మహంకారోత్పన్నం బగుజగమ్మునఁ దద్వియు
క్తమ్ము దుర్లభంబు. ౪౧౭

క॥ ఒకవేళ నత్వవృద్ధియు, నొకవేళ రజోధికతయు నొకవేళఁ నమః
సక్రీతశయం గలుగు గుణముల, కకలంకత నొక్కరీతి యలవన ద
నఘా. ౪౧౮

ప॥ అగుణుండును సవ్యయుండును బరముండును నిర్లేపుండును స
ర్వభూతాలక్ష్మ్యుండును నగువాఁ డొక్కపరమాత్మ, మఱియుఁ బరశక్తి
యు నట్టిద, ఈయిరువురకు నెల్లపవిడు నైక్యం బని యెఱుంగునది.
క॥ పరమాత్మకుఁ బరశక్తికి, సరయు సభేదంబు నెవ్వఁ డాతఁడు ము
క్తిం, బొందు నఖండజ్ఞాన, స్థిరుం డగు నిది యెఱుంగు వేదసిద్ధాం
తముగా. ౪౨౦

క॥ జ్ఞానంబు రెండుదెఱుంగులుగా నెఱుంగు మొకండుశాబ్దికమృదివేదా
ధీసమ్మును శాస్త్రోద్ధా, ధీనంబును నై జనించుఁ దెల్లం బధిపా. ౪౨౧

ప॥ శాబ్దికజ్ఞానమ్మున మతికల్పితమ్ము లగువికల్పమ్ము లనేకమ్ములు
వాడము నిక రెండవది యనుభవం బనం బడు నిట్టిజ్ఞానం బేరికి దుర్ల
భంబు. ౪౨౨

క॥ ఘనుఁ డై సవేత్తదొరకిన, ననుసకు ననుభవముగలుగు సకలతనుమ్మ౯
మునుకొని యడంచు నయ్యది, జనవర? తమ వాడెన లేకు శాబ్దిక
మెందుఁ ౪౨౩

ఆ॥ నె॥ అదియ కర్మ మెద్ది యడంచు బంధమ్ముల, నదియ నిదై ముక్తి

కమరు నెద్ది, శాబ్దికంబు తమమునంహరింపదు దీప, మన్నమాత్రం
దిమిర మడఁగు నెట్లు. ర౨౪

క॥ పరహితమును గోపమ్ము, బొరయమి ధృతి యొర్పు శీలమును సం
తోషం, బరయఁగ విద్యకు ఫలములు, నరవర ? ఫల మనఁగ రాదు
నైపుణి యెందుక. ర౨౫

ప॥ యోగాభ్యాసమ్ముననొండె విద్యాభ్యాసమ్ముననొండెగామాది
నాశం బలవడ దయ్యవి మనోజాతంబులగుటఁ దజ్జయమ్మునఁ గాని లోఁ
బడవు. ర౨౬

క॥ మనము జయింపనికతమున, మునిపై నిమిభూపరునకు మొనయదు
శమ ము, య్యనఘుఁడు యయాతి మును శు, కునకుఁ బ్రతిశాప
మీఁడు క్రూరుఁడు గామి. ర౨౭

క॥ భృగుపుత్రునిశాపమ్మునఁ, దగ జర గ్రహియించె నెంత ధార్మికుఁ
డొ యనూ, తి గణింప నొక్కఁ డొక్కం, డగపడు సౌమ్యుండు
క్రూరు లందఱు జగతి. ర౨౮

హైహయకృతవిప్రవధ.

చ॥ ఒకనిస్వభావ మొక్కగతి నొప్పిడి దీనికి నింతయేల? ము
న్నకరుణలై ధనాశమెయి హైహయు లాత్మపురోహితుల్ కలా
ప్రకటితు లుత్తమోత్తములు భార్గవులఁ బరిమార్చ లేడే? పా
తకములు కోధమూర్ఛితు లెడఁ గణియింప రొకించుకేనియు. ర౩౦

ప॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె. ర౩౦

గీ॥ బ్రహ్మహత్య గణింపక భార్గవులఁ బు, రోహితుల నుక్కడంచిరి హై
హయు లని, పలికితివి వార లెవ్వనికులమునందు, బాడమి రేకా
రణము కోపమునకుఁ జెపుచు. ర౩౧

క॥ కారణము లేనికార్యం, బొరయ మగ్రజుల రాజు లఘుమెన్నక సా,
ధారణముగఁ జంపుదురే? వైరం బెంతేని నుండ వలయుమహాత్మా

క॥ బలవంతు లయ్య రాజులు, బలహీనులఁ బూజ్యు లైనబాడబవరు

లక, గలుషభయమ్మును జెందక, తల దఱుగుటపాడియగునె ధర్మము చెడదే. ౪౩౩

వ॥ నా కీసందియం బెడఁ బొపు మనుడు వ్యాసుండు పురాతనకథ స్మృతికిం దెచ్చికొని యిట్లు సెప్పం దొడంగె. ౪౩౪

చ॥ కలఁడు సహస్రబాహుఁ డధికం బగుశౌర్యము వొల్పువాఁడు నిస్తులబలశాలి హైహయఁడు దుర్జయతేజఁడు కార్తవీర్యభూతలవతి ధర్మతత్పరుఁడు దానమునక గడుమేటి యాతఁ డగ్లముగఁ జేసె జన్మము లగణ్యముగాఁ దగుభూరిదక్షిణా. ౪౩౫

వ॥ అతండు హరియవరావతారం బగుదత్తాత్రేయునిశిష్యుండు భృగువులకును నల్ల యాజ్ఞ్యం డగుకతనఁ దా నెనర్చినజన్మమ్ములం దొసఁగినధనమ్మున వార లతిధనికులై హయాదినంపన్నులై చెలంగుచుండిరి పదంపడి కార్తవీర్యార్జునుండు కొండొకకాలమ్మునకు దివంబేగుటయుఁ దద్వంశ్యు లగుహైహయులు ధనహీనులై తదర్థంబు తమగురువు లగుభృగువుల యాచింపం జనిన వారలు ధనలుబ్ధు లగుకతన నీ నొల్లక కొందఱు పాతిపెట్టియుఁ గొందఱు బ్రాహ్మణులకొసంగియు మఱికొందఱెచ్చటేనియు డాచియు రాజభయమ్మునఁ బలాయితులై యొక్కపెట్ట దుర్గమంబు లగుగిరిగవ్వారమ్ము లాశ్రయించి రంత హైహయులు వారలగృహమ్ము లన్నియు వెదకి యొక్కరునేనిం గానక ధనార్థంబు భూఖననం బొనర్చుటకు నుంకించిరి. ౪౩౬

క॥ భృగువులయుఁ జాట్టుపట్లక, దగువిపులయు సదనములు త్రీవ్విన ద్రవ్యం, బగఁతముగఁ గన్నడే భీతగతిక శరణంబు గొనిరి తద్గత విప్రుల్. ౪౩౭

ఆ॥ వె॥ శరణుఁ గనినవారిఁ జని గిరిగవ్వార, మ్ములను డాఁగువారిఁ బొలియఁజేసి, రెల్లభార్గవుల నహీనకోపమ్మునఁ, బట్టి, దొరకినంతవట్టునధిప. ౪౩౮

శా॥ ఆగర్భమ్మును ధారుణిం డొలిచి ద్రవ్యం బంతయుం గూర్చి భూ

భాగంబెల్లెడ గర్తముల్ గొలిపి చంపం జొచ్చి రాబాలమున్
 స్త్రీగర్భములు పాడు చేసి భృగులన్ దీ(వాస్త్ర)ముల్ చొన్ని; యెం
 టే గర్భోలుగ నేచ్చి రంగనలు కన్నీ రేటులై పాటగన్. రర౯

స॥ అట్టిఘోరకృత్యమునకు సహించక సమీపత్రికవాసు లగుము
 ను తేతెంచి హైహయలు కిట్లనిరి. రర౦

చ॥ విడుపుడు బ్రహ్మజాతీ నెటు వీరులరై పోలియంపఁ జెల్లునే?
 యిడుకు మయిన్ గటా? ఎనితి లూరిక తల్లడిలంగ గర్భముల్
 వొడుచుట పాడియే? నృపులపోడుములే యివి; యింత పాపముం
 దడఁబడ కాచుంచెదరు తప్పక తిప్పల మిష్ట కన్పడున్. రర౧

స॥ అనుమునలకు హైహయు లిట్లనిరి. రర౨

ఉ॥ మీగు మహానుభావులరు మిన్నక వీరలు మాచుపూర్వలం
 జేరి ఛలమున్ ధన మశేషము గైకొని డాచి పెట్టిరి
 చోరులఁ జంపఁ బాతకము చొప్పుడునే? బకనృత్తులన్; ఋణం
 బీరఁట? పాదనృద్ధి; కిపు డేమొకకార్యము చేయఁ గోరిన్. రర౩

క॥ గాత యగుకార్తవీర్యుడు, పాఠులు వైచుకొన ధనము పంచి యి
 డెనె! మీ, కేతావృశ మగుకృత్యము, చేతిఃప్రీతికర నగునె? చెప్పఁ
 డు మానుల్. రర౪

చ॥ క్రతువు లొనర్చి యెక్కు డగుకార్యములం బొనరించి నిత్యరి
 క్తతఃకి నిచ్చి సౌఖ్యముగఁ దా భుజియించి ధనంబు విప్రుఁ డీ
 గతిఁ దగ వెచ్చఁ బెట్టవలె గాకునికి స్మృతచోరపన్నాసం
 గత మయి వమ్మగున్ విడుచుఁగా? యది రక్షకు నెన్నిభంగులన్-

గీ॥ అట్లు కాదేనిఁ దాఁ దాచినట్టిధనము, నొరుల కీక భుజింపక యు
 న్నకఃకః, జచ్చిపరలోకమున కేగి జమునియాజ్ఞ, నరకసంగతుఁ డ
 గు ధననాయకుండు. రర౫

క॥ దానము భోగము నాశము, నా నెగడున్ మూడుగతులు నరు లొ

రెంటి, మానిన మూడవగతిచే, దా నడఁగు ధనంబదెంత దాఁ
చినయేనికొ. రరర

గీ॥ ఏము పాదవృద్ధి నీ నెంచి మాపురో, హితుల వినయ మెసఁగ ఋ
ణము నడుగ, నీఁ దలంప రిట్టిహీనులు రాజుల, మైనమాకు దండు
లగుట తప్పె. రరర

క॥ కృపణు లదాత లభోక్తలు, సెవమున నార్జించువారు నేల నిడెడివా
రుపకార శూన్యులు భూ, మిపతులకున్ దండు లనుట మీ రె
ఱుఁగనిదే. రరర

వ॥ అట్లగుట వంచకులును బ్రాహ్మణాధములును నగువీరల దం
డించుటకు మహాత్ము లగుమీరలు క్షమియింప వలయు నని యహ్మ
నుల నెట్టికేలకు నెప్పించి భృగువత్సులగర్భములు పగుల్చుచుండ నె
య్యంగన లందఱును దుఃఖార్తలై హిమవత్పర్వతమున కరిగిరి. రగిం

గీ॥ హైహయులచేత ధనలోభ మమర విపు, లిట్లు హతు లైరి యె
వ్వారికేని లోభ, మెక్కు డగుశత్రు వద్రాని నెనయువాఁ డొ, న
ర్చుఁగా రానిపనులు భూనాథ?లేవు. రగిం

చ॥ కులము నడంచు ధర్మమునకుం జెకుఁ దల్లినె దండీ నాత్మజా
తుల హితుల గుహత్తములఁ దోఁ జనియించినయన్నదమ్ముల
లలనలఁ జుట్టల మదిఁ దలంకక చంపఁగఁజాలు లుబ్ధుఁ డొ
తులుపకుఁ జేయరానిపని దోపదు ముజ్జగమందుఁ జూచినకొ. రగిం

గీ॥ కామమునకన్నఁ గ్రోధముకన్న నెక్కుఁడైనశత్రు వహంకృతికన్న
లోభ, మదిగలుగువాఁడు పాణిమ్ము లైన విడుచు, నన్న నవ్వఁ
డొనర్చని దన్య మున్నె. రగిం

ఉ॥ నా జనమేజయుం డను ఘన మ్మగునీవచనామృతంబునెం
తేఁ జవి గొన్న నించుకయుఁ దృప్తి యెసంగదు భార్గవాంగనల్
రాజభయమ్ము వీడుటయు బ్రాహ్మణవంశమువృద్ధియు మునీం
దా? జనవంద్య? నాకుఁ గృప నానతి యిచ్చి కృతార్థుఁ జేయవే.

ప॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లను రాజేంద్రా? హైహయవీడితలై
భృగువనిత లట్లు హిమవంశమున కరిగి యచ్చట మృణ్మయం బగుశౌ
రీవిగ్రహం బొసర్చి సరిత్ర టమున నిల్పియుపోషణపూర్వకముగఁ దత్పూ
జల నొసర్చుచు మరణమునకుఁ గృతనిశ్చయలై యున్నంత. రగిగి

క॥ ఒకరాత్రికాలమున దే, వి కృపానతి యగుచుఁ జూచువేషిణియై
వా, రికి స్వప్నమందుఁ, మీలో, నొక తెకు నూఁజుడు పురుషుఁ
డున్భవ మందుక.

రగి౬

క॥ వినుఁ డతఁడు మామకాంశం, బుసవార డగుకశన శక్తిపూర్ణుండై
మి, మును బోవఁ గలఁడు నమ్ము, డని చెప్పి తనంత సరిగె నంతట
వారల్,

రగి౭

ప॥ మేలు కాంచి సంతోషదఁతురితాంతరంగలై యున్నంత
సందోక్కవనిత యూరువుచే గర్భము ధరియించి క్షత్రియభయమున
నెండే బోఁ దలంచి పలాయనం బొసర్చుచున్నయది రాజులచేఁ జూ
డంబడి శిష్టపాణులైతన్న వెనుకొనునవ్వారికిఁ దలంకి గర్భరక్షణార్థం
బాకోశించుచు నిరాధారయై సింహగృహీతయు గర్భిణియు నగుహరి
ణిం బోలి కుందుచున్నంత.

రగి౮

బౌద్ధోత్పత్తి.

క॥ తనతల్లి దీనదళఁ దాఁ, గని సైవక యూరువుం బెకల్కుకొని తటా,
లున శిశువు వెలికి వచ్చెన్, దిననాథుం బోనిమేటిలేజమువెలయక.

క॥ ఆచిన్ని శిశువు లేజము, చూచినతత్త్వణమునంద చూడ్కులు సెడి
యా, రాచజనములు గిరులక, ధీచెడి జన్మాంధు లనఁగఁదిరిగిరిబూపా.

ప॥ అట్లు తిరుగుచు వార లందఱు నొక్కఁడకుఁ జేరి తమమన
ముల నాశ్చర్యంబును దైవ్యమునుం బొడమ నిట్లు యోజించిరి. రగి౯

క॥ బాలకుఁ జూచినయంతన , యేలొకొ నేత్రములు వోయె నిందఱ
కుం ద, ద్బాలకుమహిమమొ లే కా, లీలాపతివ్రతముపెంపా లేక
మతేమో.

రగి౧౦

వ॥ అని చింతించి బ్రాహ్మణప్రభావం బగణ్యం బని యెంచిపై
హాయలు మెల్ల మెల్లన నామె యున్నెడ కరిగి తమభయమున నడం
కు నాబ్రాహ్మణికిఁ గృతాంజలులై శరణంబు వేడుచు నిట్లనిరి. ౪౬౩

ఉ॥ అమ్మ! నినుం గనుంగొనినయంతిన కన్నులు వోయె నీవరి
తృప్తు నుతింపఁగా వశమే గ్రీక్కున మమ్ము ననుగ్రహించి నే
తృప్తుల నీఁ గడమ్మ? దయ దప్పుట పాడియటమ్మ? దృగ్విహీ
న మృగుజీవనమ్ము మరణమ్మున కెక్కుడు గాదె యేరికి. ౪౬౪

ఆ॥ వె॥ ఇంక నిట్టికర్మ మేమొనర్పము భాగ్య, పులకు సేవకులము తెలి
సి తెలియ. కాచరించినట్టియఘము తమించి క, న్నుల నొసంగు
మమ్మ? యెలమి మాకు. ౪౬౫

న॥ ఇది మొదలు భృగువులయెడ హైహయ లండలును వై
రంబు విడిచి వర్తిండునట్లు శపథం బొనరింతుము, నీవును బుత్రిండును
సుఖం బుండం గలరు మ మ్మనుగ్రహింపు మనుడు వారలకు నాబ్రా
హ్మణి విస్తమంబు గదుర నిట్లనియె. ౪౬౬

ఉ॥ మీనయసమ్ము లే నెఱుంగ మీపయిఁ గోపము లేదు నాకు ను
త్సానుఁడు బంధుభూతుకుల దుష్టుల మీ మ్మిటు చేసె నక్కటా?
కానక మంచిచెడ్డల సకారణ మర్హవరత్వ మూని వి
ద్యాసిఘు లైనతాపనుల నట్లానరించిన రిత్త వ్రాపునే. ౪౬౭

క॥ గర్భగతు లైనశిశువులు, నర్భకులకొ వృద్ధులకొ దయాకూన్యత సం
దర్శ మెఱుంగక చంపిన, నిర్భాగ్యుల మీ మ్మడఁపజనించె నితిఁడాగి

ఆ॥ వె॥ ఊరుగర్భఁ డగును నుండెను శతవత్సరమ్ము లీతఁ డాగమమ్ము
తెల్ల, నపుడు సంగ్రహించె సంబాకటాక్షమ్ము, కతన నాకుఁ గొడు
కు గా జనించె. ౪౬౮

గీ॥ పితృవధమ్మున మిగులఁ గోపించియున్న, వాని వత్సుతు నౌన్య న
వంధ్యభక్తి, వేడికొని వేడి మాన్పుడు వేగమీకు, నేత్రములు గ
ల్లు నింతయు నిక్క మనుడు. ౪౭౦

ప॥ వార లందఱును వినయసంభ్రమమ్ము లిగురొత్త మునివ
రుం డగునాయకార్పు సన్నుతించినఁ బ్రసన్నుండై యతం డుధులగు
హైహయుల కిట్లనియె.- ౪౭౧

గీ॥ దేవనిర్మితములు తప్పి పోవుటెట్లు, వాని కొక్కింత తజ్ఞుఁడు వగవఁ
బోఁడు, ఋషుల కేక సౌఖ్య మబ్బెడి దృష్టు లెప్పటిగితి మీకుఁ
జెలంగు నరుగుఁడు కదలి. ౪౭౨

ప॥ అని తూర్పుం డనుగ్రహించుటయు.

ఉ॥ ఆతనియాజ్ఞ నొంది నృపులందఱు నెప్పటియట్లు లోచనో
పేతత నేగి రక్కామరు నెంతయుఁ బేర్చి గడల్కొనంగఁ ద
న్మాత గ్రహించి యాశ్రమమునక దగఁబెంచుచునుండె నర్థశా
మాతురు లైనహైహయు లకై నవరాభవము గ్రహించితే. ౪౭౩

ప॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

గీ॥ భారతులకెల్ల భరతునిపగిది యాడ, పులకు యదునృపునట్ల పీరలకు
లమున, హైహయుం డనునొక్క రాజులరెనే? ము, నీంద్ర? లేకున్న
హైహయు లెట్లు లైరి. ౪౭౪

ప॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె రాజేంద్రా? సూర్యపుత్రుం డ
గురేవఁతుఁడనువాఁ డొక్కనాఁ డుచ్చైశ్రీఁమ్ము నధిష్ఠించి భగవద్దర్శ
నాకాంక్షియై వైకుంఠమ్మన కరిగె. ౪౭౫

హైహయవంశము.

క॥ లచ్చియు నన్న యయినయ, య్యుచ్చైశ్రీవమక గుమారు నూర
క కోర్కెల్, పెచ్చుపెరుంగసంస్తంభన, మచ్చుపడం జూచుచుండె
నాలో హరియుక. ౪౭౬

ఆ॥ వె॥ హయము నెక్కి పచ్చనతిమనోహరుని రే, వంతుఁ గాంచి వి
స్తయూంతరంగుఁ, డగుచు భార్య కిట్టు లనియె “నోచార్యుంగీ, యె
వ్వఁ డొక్కొ గుట్టు మెక్కి వచ్చె. ౪౭౭

న॥ భువనత్రయమోహనుం డగునివ్వని నెఱుంగుదే? యని
మాటిమాటికి నడిగినఁ దన్నయచిత్త యగునక్కోమలి ప్రోత్సత్తరం బీ
నేరదయ్యె నంత నతండు మోహితఁగా నాపె నిశ్చయించి కోపాకు
లుండై యిట్లను. ౪౭౮

చ॥ విను మిఁక నేమి చూచెదవు? వేదలుట వట్టివదానిభంగి; నీ
మన మవశత్వముం బొరసె మానిని? యీహాయదర్శనమ్మునక
జనువున నెల్లెడక రతి నెసంగుటచే రమనై చలత్వ మూ
సింకతినక జలాఖ్య వయి నెట్టన నీ వఁకీర్తి నొందుమా. ౪౭౯

గీ॥ ప్రాకృతాంగసహోలై ధైర్యమ్ము విడిచి, హయముఁ గామించి చం
చలవైతికాన, బడబడై మర్త్యలోకసంధివము చెందు, మనుడు శా
పమ్మునకు భీతి నంది రమయు. ౪౮౦

ఉ॥ శోకము పెల్లుగాఁ గ మధుసూదనుపాదయుగంబు శీర్షముక
సోఁకఁగ మ్రొక్కి దీనదశ చొప్పుడ నిట్లను దేవదేవ! న
న్నీకరణిక శపింతె? కృప యించుక లేదే? స్వభానసిద్ధమై
నాకడ నుండు పేర్తియు వినాశము చెందెనే? యింతమాత్రలో. ౪౮౧

క॥ ఎన్నండుఁ గోప మెఱుంగక, వెన్నవలెఁ జెలంగునీదువిధ మింతటి
లో, సన్నగిలి క్రొత్తయగునే? చన్నే? న న్నిట్లు శాపసంగతఁ
జేయక. ౪౮౨

క॥ నిను విడనాడి బ్రతుకనే, రునె ప్రాణము లిపుడ దొరఁగుదు న్ని
శాపమ్మున కంతమ్ము గృహమఁగి, గని చెప్ప మనంగ నతఁడు కరు
ణార్ధిండై. ౪౮౩

అ॥ వె॥ వినుము నీదుగర్భమున నాకు నెవ యగు, పుత్రుఁ డొక్కఁడు
డు పుట్టునెప్పు, డపుడ శాప మోక్ష మగు నన్నుబొందంగ, నబ్బు
నీకు నిక్క మబ్జవదన. ౪౮౪

వ॥ అనవుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

గీ॥ కాలయోగమ్ముకతన నిక్కరణి శాప, మంది ప్రోషితభర్తృకచంద

మొంది, బడబయై యెంతదనుకఁ దా నిడును వడసె, నెట్లు సంతానమును గని యేగెఁ బిదవ. ర౮గి

క॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లను, రేవంతుం డబ్బనాభరీతిం గని కో, పావిష్టు డని భయపడి, వేవేగ ననుస్థరించి వెలువడి యంతఁ. ర౮౬

క॥ తనతండ్రీ సన్నిధికిఁ జని, వినయమునఁ గడచినట్టివృత్తాంతమ్ముఁ, మునుకొని నుడివె రమయు న, వ్యసగుహలోచనునియాజ్ఞ పడసి వగ దగఁ. ర౮౭

సీ॥ చని మున్ను రవిభార్య ఘనతపమ్మున నున్నచోటునఁ దమనయు సూర్యపుత్రీ, గలిసినయెడ సర్వకామప్రదస్తానమున సుపర్ణాక్షుని జ్ఞను బొగడ్ల, దవిలినదానికుత్తరమున శోభనకాసనమ్ముల నొప్పు గన్న యెడల, బడబయై శంకరుఁ బంచాస్య దశభుజఁ జంద్రశేఖరు గజచర్త వనను. గీ॥ నీలకంఠఁ ద్రిలోచను నిఖలకామ, దాత నవదాతవిగ్రహు ధరిసు తార్థ, దేహుగుఱిచి తపమ్ము నుదీర్ఘవృత్తి, దివ్యవర్ష సహస్రమ్ము దివిరిచేసె. ర౮౮

ప॥ తత్తపమ్మునకు మెచ్చి యద్దేవుండు పార్వతీసహితమ్ముగ వృషభారూఢుండై ప్రవధగణమ్ములు గొలువఁ బ్రత్యక్షుంబై బడబాహు పిణి యగుహరివల్లభ కిట్లనియె. ర౮౯

ఉ॥ ఏల తప మొనర్తు? జగదీశ్వరి? నన్ను గుఱించి దేవి? నిన్నే లెడివిష్ణు పన్నియును నీఁ దగునట్టినమర్దు డక్కటా? బేలవో భర్తఁ డక్కియు వివేకిని కింకొక దైవ ముండునే? స్త్రీలకు నెట్టిదైవఁ బతి సేవ్యుడ కాడె? త్వదీశుఁ డబ్బుడే. ర౯౦

చ॥ అసవుడు లచ్చి యిట్లు లను సంతయుఁ దధ్యమ శాప మిచ్చె నవ్వసరుహనేత్రుఁ డయ్యది కృపామతివై యెడఁ జేసి యుద్ధరింప నిను యజించితిఁ దగఁ దపమ్మునఁబుత్రుడుగల్గు మీఁదఁబోవు, ననియె శాప మెక్కఁజింబుట్టునుతుండు మహాత్మ! చెప్పవే. ర౯౧

క॥ వైకుంఠమ్మున నావతి, యీకాననమందు నేను నిరువురకును నే

లాకలుఁగూడియుండుట, యేకత లేకున్నఁ బుత్రు డెట్లుదయించుకొ.

ఉ॥ నాదుతపమ్మునేతకు మనమ్మున మెచ్చితివేనిఁ గామితం
బీఁ దగు నీకు నాపతికి నించుకభేదము లేదు దీని ము
న్నానరరీతి నాదయితుఁ డానతియిచ్చెఁ దదాది మీకు నే
భేదము చూడ నిట్టినిను వేఁడుట యాతని వేఁడుటే కదా. ౪౯౩

గీ॥ అతఁడ నీవు నీవ యతఁ డని యెఱింగిన, దానఁ గాక నిన్నుఁ గల
తునేని, నానతీశ్వమునకు దోసమ్ము గల్గు న, నంగ మెచ్చి యయ్య
నంగరిపుఁడు. ౪౯౪

ఉ॥ జ్ఞానులు వేదవేదులు నకల్మషు లౌమునులు నిలింపులు
గానఁగ లేక తర్కములఁ గాలము వ్యర్థ మొనర్తు రేక్రియం
దీని నెఱింగి తీవు వినుతింపఁ దగుక గడు నీవివేక మెం
దేనియు నంగనాజనుల కింతటిబుద్ధి విశేష మొప్పునే ౪౯౫

క॥ హరిభక్తులు నను నిందింతురు మద్భక్తు లినిందితుం జేయుదు రా
హరి;నించుకేని మాయం, తర మెఱుంగఁగరా దెట్టితత్త్వజ్ఞులకుకొ

గీ॥ కలియుగమ్మున మాయభయలకుఁ గల్గు, నేకత నెఱుంగ లేక దు
ర్భీకు లజ్ఞ, లింతకన్నను వాదమ్ము లెనయుచుండ్ర, తెలియుదురు
మేటివిజ్ఞాని మొలయువారు. ౪౯౬

వ॥ నీ కీమభేదజ్ఞానం బెట్లు చొప్పుడె నెఱింగింపు మనుడు శంకరు
నకు లక్ష్మీ యిట్లను మహాత్మా? మున్నొక్కనాఁడు మన్నాధుండు మం
తనమ్మున ధ్యానపరుండై పద్మాసనగతుండై యున్నయెడ విస్మితనై యే
నిట్లంటి. ౪౯౭

ఉ॥ మున్ను సురాసురల్ దిగ సముద్రము ద్రచ్చునెడక జనించి నే
నెన్ని నినుక వరించితి సురేంద్రులకెల్లను మేటి వంచు; నీ
కున్ననినాకు? ధ్యాన మొనఁ గూడుట కేమి నిమిత్త, మెందునే
నిన్నిను దాఁటుచేల్పులు గణింపఁగ లేరుకదా? వచింపుమి. ౪౯౮

చ॥ అనవుడు నాకుఁ డిట్లు లనె నంబుజనేత్ర? యొకప్పు డేను న
 హ్యనిమిషవంద్యుఁ డైనగిరిజాధిపుఁ గొల్తు నొకప్పు డాతఁడు
 న్ననుఁ గొనియాడు నాతఁడు మనఃప్రియుఁ డెంతయు నాకు; నేను నా
 తనికిని నట్టివాఁడ విను తత్త్వము భేదము లే దొకింతయుఁ. ౧౦౦

గీ॥ ఎవ్వఁడేనియు నాభక్తుఁ డెఱుక లేక, శంకరుని నిందఁ జేయు నాజ
 ఁడు నరక, మందుఁ బడువాఁడు తదభక్తుఁ డట్ల నన్ను, నిందఁ జే
 సిన నగు నింత నిక్కమనుచు. ౧౦౧

వ॥ నాకుఁ బోధించె దదాదిగ నేను మీయిరువురయభేదంబు
 నెఱుంగుదాన న న్ననుగ్రహించి నాకు మద్వల్లభుతోడికూడిక యె
 ట్లానఁగూడు నట్లానర్పు మని పార్థింతులచ్చికి మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క॥ చింతింపనేల? సీతప, మెంతే సంతోస మొసఁగె నీక నీయెడ ను
 స్వాంతుం డగు సీవతి యో, దంతిగమన? నీకు నొక్కతనయుఁడు
 పుట్టుక. ౧౦౩

క॥ హయరూపమున శ్రీహరి, వయగలఁడై యిటకు నచ్చి తన్విరో? నీ
 కుం, బ్రీయుఁ డగునాప్రేరణ న, మ్మయభార్తముగను నీకుఁ బుత్రుఁ
 డు పుట్టున్. ౧౦౪

ఉ॥ ఆకొనిరుండు లోకులకు నందఱకుం దలదాటి భూపుఁడై
 యేకముగా జగం బఖల మేలెడినాఁడయి యేకవీరుఁ డ౯
 పా్రికట మైననామమునఁ బ్రాభవ మొప్పు జరించు హైహయా
 భ్యాకము వంశము న్నెగడఁగాఁ గల దాతఁడు కారణముగ౯. ౧౦౫

వ॥ పిమ్మట నీవును భర్తంగూడి వైకుంఠమున కరిగి సుఖం బుం
 డఁ గల వని చెప్పి మఱియును. ౧౦౬

గీ॥ హృదయగత యైనపరశక్తి నెఱుకకలిమిఁ, గొలువ నేరక మత్తతఁ
 గొనినకతన, నీకు నిట్లబ్బె శోకంబు నిజము దీని, శాంతి కిప్పుడ
 యదేవి శరణు సారుము. ౧౦౭

చ॥ అని వరమిచ్చి శంభుఁడు తనంతఁ జనెన్ గడుభక్తి నజ్జగ
జ్జననియు నంతరాత్మ విలసత్సురదైత్యశిరోవిరాజనూ
తనమణికాంతిరంజితపదగయభాసినఖి మహేశ్వరిన్
వినయమునం దలంచుచును వేడ్క మెఱుంగు బతిరాక గోరుచున్.

న॥ ఉన్నంత శంకరుండు గైలాసమ్మున కరిగి పృథులయందు
నొక్కరుం డగుచిత్రహపునిఁ జూచి యిట్లను. గీ०౯

క॥ వైకుంఠమ్మునకుం జని, శ్రీకాంతునితోడ నిట్లు చెప్పుము “వత్స
శోకమ్ముచు” మనుచు మై, త్రికలనం దనకు నేనుదెలిపితి ననుచున్.

చ॥ అని యనుపంగ నేగె నతఁ డుచితవైష్ణవభాసురంబు ను
స్వసశుకహంససంయుతము చారుసరఃకలితంబు నృత్తగీ
తనినదవాసితంబు వితితదుగ్రీనుభూషితి మప్రమేయసౌ
ధనిచయమండితంబు నగు తామరనాథసుపురంబు వేడుకన్. గీ०౧౦

క॥ హరిసదనద్వారమ్మున, స్థిరులై వర్తించునుప్రసిద్ధుల వేళో, ధృకపా
ణుల జయవిజయల, నరసి హరికిఁ జెప్పఁబనుప సంశట జయుఁడున్

అ॥ నె॥ హరిని గాంచి యిట్లులనుఁ “జిత్రహపున్”డన్, దూత శంకరా
జ్ఞచేత వచ్చి, తివిరి దర్శనము పొత్తీక్షించి యుండె రాఁదగునె
తగదొయన నతండు పేర్చి. గీ०౧౩

క॥ వైశమ లోనికి రమ్మని, కాలగళునిదూతఁ బిలువఁగాఁ దగు నన స
చ్చీలుఁ డతఁ డట్లానర్చగ, నాలో నాచిత్రహపుఁ డంజలిగొనుచున్

క॥ ఎదుటికిఁ జని మొక్కిడఁ బే. ర్చి దగఁ గిరీండుగి నకు నేమమే? నీ
విబుకుం, గనలియరుదెంచు తెందుల, కొదవమగా? దేవకార్ష
మొక్కం” డనుడున్. గీ०౧౬

క॥ దేవా? సంసారమ్మున, నీ నెఱుంగని దొకఁడు గల్గునే! నన్ను మహా
దేవుం డనుపగ వచ్చితి, దేవతతో నొక్కమనవి దెల్పి చంఁకున్.

ప॥ అతండు చెప్పు మనిన తెఱంగు విన్నవించెన నాకర్ణింపుము.

క॥ నీతరుణి లచ్చి కాళిం, దీతమసాసంగమమున నేమమ్ముమెయిన్
జేతము ధ్యానాయత్తం, బై తగ నున్నది తురంగమాకారమునన్
చ॥ సురముఖసేవ్యయై సకలశోకవినాశిని యైనయేసిరిన్
నరుడు త్యజించి దుఃఖకలనం బడు నట్టిచెలిం ద్యజించునీ
కరయఁగ సౌఖ్యమున్నె? నతి నల్పుడునున్ విడ నిచ్చగింపఁ డె
క్కరణి నదోష యంచు మదిఁ గాంచియు భార్యను వీడితో హరి.

ఉ॥ ఎవ్వనికాంత కస్తి పడు నెగ్గు నాతనిజీవితం బినీ?
నవ్వుదు రెల్లశత్రువులు; నాపలుకుల్ విని వైశ వాల్మీజి
న్నెవ్వఁగ బాపి కైకొనుము నెమ్మది నమర మంద నక్కటా?
జవ్వనిఁ బాయుదుఃఖ మది శక్యమె యిట్టి దఱంచుఁ డెల్వఁగన్.

మ॥ మును నామానిని దక్షుయాగమున వమ్ము జేసె దేహమ్ము నో
వనజాతాక్ష? తదంగనావిరహసంపాప్తంబు దుఃఖంబు నా
కనుభూతంబగుటన్ మఱొక్కనికి భార్యాయోగమన్నన్ మనం
బనుమోదింపదు కష్ట మింతకును నన్యం బేది సంసారికిన్. ౧౨౦

ఉ॥ పిమ్మట నద్రీజం దపముపెంపునఁ గొంటి నగాత్మజాతయై
నమ్మతి దక్షపుత్రికయై జన్తము నందుటఁజేసి; మేటిక
వ్రమ్ములకెల్లఁ గష్ట మకటా? తరుణిం ద్యజించి యెట్లు పా
ణమ్ముల నిల్పితో? యెఱుఁగ న్యాయమె నీ కిటు లొంటి నుండుటల్.

గీ॥ వేయి సంవత్సరము లాయె వెలఁది వీడి, యేమి సౌఖ్యమ్ము గొంటి
నీవంతకాల, మరుగు మీఁక జాగు నేయక యశ్వరూప, మమర నీ
కాంత వసియించునట్టియెడకు. ౧౨౧

ప॥ అట్లు చని కొమరుం గని భార్యవినహితండై స్వస్థానమ్మున
సుఖం బుండు మన శంకరుండు విన్నవించు మనియె ననుచిత్రీయాపుని
పలుకులఁ బ్రేరితుండై యశ్వరూపమ్ము చాల్చి. ౧౨౩

గీ॥ బడబ యగుసఁధుజాతయ్యన్నెడకు నరిగి, కని మనమ్మున విస్తయ
మ్ము నతిఁ డొందె, నతిదీక్షాయయాపుఁ గని విస్తయంబు నందె, ల

చ్చి; సంగతి యిరువుర కచ్చుపడియె.

గీ.౨౪

— ఏకవీరజననము. —

క॥ మదనార్దు లగుచు నిరువురు, పదపడి యిటు లెనయ గర్భభర ము
డరగఁ బే, ర్మి దనూజుఁ గనియె రెండవ, మదనుం డనఁ దగిన
వాని మది ముద మెనయన్.

గీ.౨౫

ప॥ పిదప బడబాకృతి యగుసిరికిఁ దాదృశుఁడగుహరియిట్లనియె.

క॥ బడబారూపం బిహృడ, విడువుము వైకుంఠమునకు వేగమ చనఁ
గాఁ, గడఁగుట యొప్పుదె విడువం, బడుఁగాక తనూజుఁ డిచటఁ
బంకజనయనా.

గీ.౨౬

ప॥ నావుడు లచ్చి కరుణంబున నిట్లను.

క॥ తనువునఁ బుట్టినకొడుకున్, వనమున విడువంగ మనము నచ్చునె
యేయం, గన్కై న; నిన్నదీతట, మున నీశిశువునకు దిక్కు ముందె
వ్వరొకో.

గీ.౨౭

క॥ అనునాలో నిరువురకును, ననువయ్యెన్ దివ్యదేహ మంత విమాన
మ్మును నేగుదెంచె దానిం, గసి సిరి హరి కీట్టు లనియెఁ గడుఁ గరు
ణమునన్.

గీ.౨౮

గీ॥ సర్వలక్షణముల నీకు సదృశుఁ డైన, శిశువు నిట డిగ విడువ నేఁ
డెల్ల నెత్తికొనుము మూఁగురమును నేగు టనువు గాదె, యనుడు
హరి యిట్లు లనె సింధుతనయ కెలమి.

గీ.౩౦

ప॥ ఇబ్బాదుకు నే నొక్కకార్యార్థంబు నిర్మించితి నది యెట్లం
లేని? యయాతికిఁ దుర్వసుం డనునొకపుత్రుండు గలఁ డతనికి హరివ
ర్త యని పితృదత్తం బగునామాంతరంబు విశ్రుతంబగు నారాజయ్యం
డు పుత్రకామియై తపం బొనరించుచున్ననాడు మత్స్యేరణమ్మున న
తం డిత్తనయుఁ బరిగ్రహించి పోషింపఁ గలఁ డతఁడు వచ్చుదనుక నా
యానతింజేసి యీతని కొందు భయంబు లేకుండు నని యాపె నాశ్వా

సింది తత్సహితుండై వైకుంఠమ్మున కరిగె నావుడు జనమేళయుండు వ్యాసున ట్లనియె. ౧౩౧

గీ॥ జాతమాతృనిఁ గొమరుని శంకఁ దక్కి, విజన మగు కాననమ్మున విడిచి చనిన, పిదప సింహాదిమృగములపీఠ యతని, కబ్బకుండునె? గతి యెవ్వరైఁచెవున. ౧౩౨

ప॥ అనిన వ్యాసుం డిట్లనియె నట్లు లక్ష్మీనారాయణులు విమానంబధిష్ఠించి చనినపిమ్మట మదాలస యనుతనభార్యంగూడి ముచ్చటించుచుఁ జంపకుండనునొకవిద్యాధరుఁడు విమానయానమ్మున దైవనశమ్మున నచ్చటికి వచ్చి నిరుపమానతేజఃపుంజంబై యొప్పునాశిశువు నాలోకించి విమానమ్ముడిగ్గి మదనసదృశుం డగునక్కొమఁగు గైకొని మదాలస కిచ్చిన నత్తన్వీయు నిధి గన్న పేదంబలె నమందానదంబు నంది శిరంబు మూర్ఛొని యూలింగనంబొనర్చి కన్నవానింబలె నెంచి యుత్సంగమ్మున నిడికొని పతి ట్లను నాథా? యీతఁ డెవ్వండు? కెట్లు దొరకె? నిక్కాననమ్మున నెవ్వరు డించి చనిరో? యనుడుఁ జంపకుండిట్లనియె

క॥ పనితా? యీతఁడెవ్వఁడో, చనియడిగెద శకుఁ; నతనిసమ్మతియేనిం దనయునిఁగాఁ బెంపందగు, నని వైశమ యిండునొద్దకాతం డరిగెఁ.

గీ॥ అరిగి సంతోషదంతురితాంతరంగుఁ, డగుచుఁ బుత్రునిఁ జూపి యిట్లను మహాత్మ, యెవనిబాలకుఁడో యితఁడెఱుగ రాదు, దొరకెదమసాతటంబునందు వసమందు. ౧౩౩

క॥ తమసాకాళిందీసం, గనుమున నేవనిత డించి కానుపుపైఁ బో, మము వీడి చనియెనో ని, క్కము నీసమ్మతినిఁ బుత్రుఁగాఁ గైకొందుఁ.

ప॥ ధర్మశాస్త్రమ్ముల నిట్టిండు గృహీతుతనయుండుగాఁ జెప్పంబడుఁ గాదే యనుచంపకునకు నిందుం డిట్లనియె, ౧౩౪

చ॥ ఇతఁడు హయస్వరూపు లగునిందిరకుఁ హరికిఁ జనించె నప్రతిముఁడు హైహయం డనఁగఁ బాటిలునీశిశువుఁ సృజించె శ్రీ

వతియు యయాతిపుత్రునికుఁ బంపాసరింపఁగ; వేగ విడ్డు భూ
వతి హరిప్రేరణంబు గొని బాలునికై యట కేగు నింతలో. ౧౩౮

వ॥ అతఁ డరుగునంతకు నీవిబ్బాలు నచ్చట విడువవేని యా
రాజు దుఃఖతం డగు నిబ్బాలుం డేకవీరుం డనునామమ్మునఁ బృథివీత
లమ్మున నెగడువాఁ డగు నని యనిపినఁ జంపకుం డ చ్చిటుతపాపని య
థాస్థానమ్మున డిగ విడిచి తనయెడ కరిగె నంత హరియయాతిపుత్రుని
కుం బొడసూపిన నతండు హర్షితస్వాంతండు నమస్కరించి వినయ
మ్మున నిట్లను. ౧౩౯

గీ॥ విషయసంసక్తి దొరఁగి వివేకవంతు, లైనవారికిఁ గాఁడగునట్టినిను,
దర్శనము కల్గెఁ బేరాసఁ దవలి తపము, చేయుచున్నట్టినా కిది చి
త్త మనఘ. ౧౪౦

వ॥ అని భక్తిపరవశుండై నానావిధమ్ముల నుతియించునన్నల
పాలునకుఁ గృపాలుండు హరి “నీకోరిక” యేమన నతండు “పుత్ర
ప్రాప్తి” యనుడుఁ గమలాక్షుం డిట్లనియె. ౧౪౧

క॥ తమసాకాళిందీనం, గమమున సిరియండుఁ గొమరుఁ గంటిని నీకై
యమలుం డబ్బాలుని గొను, ము మహీశ? యనంగ నతఁడు మో
దముపేర్చి. ౧౪౨

క॥ అటఁ జని నోటం దనకా, ల్పొటవేలి లిడి యాడికొనెడి పుత్రుం
గని దు, ర్ఘట మగుతత్సందర్భపుఁ, బటిమకు నెక్కజము నంది
ప్రబలిసకూర్చి. ౧౪౩

చ॥ కరముల నెత్తిపట్టి యెనకమ్మున శీర్షము మూర్ఖానుఁ “నుదు
ష్కర మగుమత్తపమ్మునకుఁ గా నిచు శ్రీహరి యిచ్చె” నంచు నా
దరమునఁ గాఁగిలించుకొనుఁ “దద్దయు సంస్మృతివారిరాశికి
దరణివి గమ్ము నా”కను “సుతా? నినుఁ గన్నది లచ్చియే”యనుఁ.

క॥ శతవత్సరములు నీకై, యతితప మొనరించునన్న నానందింపఁ
గతి నైతివి నీనగుమొగ, మా తగం గని పెంచునతివశ్యమువితమే

మ॥ అని మోదించుచు బాలకుం గొని పురం బమ్మేటి తా నేగె గా
యనకుల్ వాడగ వదిమాగధులు నర్హస్తోత్తముల్ నేయ నె
క్కిని మంతుల్ సపురోహితప్రముఖులై కూర్చి దనుంజూడ లా
జనికాయంబు పురాంగనాజనమణుల్ చల్లధ్వనుల్ మోయఁగఁ

క॥ హరివర్త యిట్లు తనపురి, కరిగి కొమరు నొసఁగె భార్యకాసాధ్యయుఁ
బే), మరసాకులయై కైకొని, “నరవగి యితఁ డెట్లు దొరకె” నా
నతఁడనియె.

గిగిగి

చ॥ హరికిని సంబుజాలయకు నాత్మజుఁ డీతఁడు నాకుఁ దత్కృపఁ
దొరకెఁ దపంబుకల్పి; ననఁ దొయ్యలి నమ్మన మందె మీఁద న
న్నరవకుఁ డెక్కు మారునకు నామము వెట్టె మహోత్సవంబు మే
దురముగ నేకవిరుఁ డని; తోరపువృద్ధి నెసంగె నాతఁడుక.

గిగిఁ

ప॥ ఇట్లు మహానందరసమగుండై యక్కు మారుకతన ఋణతృ
యముక్తుఁగాఁ దన్నుఁ దలంచికొని యాటవమానమున నన్న పౌశనం
బును మూడవయెటఁ జూడాకర్తమును బొనరించి విపుల ననేకవిధ
దానముల సంతృప్తులం జేసి.

గిగిఁ

క॥ ఏకాదశాబ్దమందు శు, భాకారున కాసుతునకు నాన్మవవరుఁ డ
స్తోకము మాంజీబంధ, శ్రీకము సంస్థార మొప్పఁ జేసి కడంకఁ

ప॥ వేదమును ధనుర్వేదమును సభ్యసింపఁ జేసి వట్టాభిషేక
యోగ్యుం డగు నాతనికిఁ బుష్కార్యయోగసంయుక్తంబగు శుభదివమ్ము
నఁ దడనుకూలసంభారంబు లొనరించి వేదశాస్త్రతత్త్వజ్ఞు లగువిపుల
రావించి సాగరమ్ములయుఁ దీర్థమ్ములయుఁ బవిత్రజలమ్ములు దెప్పించి స్వ
యముగా సభిషేకం బొనరించి విపులకు ధనంబు లొసంగి స్వర్గకా
ముండై భార్యాసహితమ్ముగ నరణ్యమ్మున కెగి మైనాకశిఖరమ్మున వా
నపశ్చింపందై యుండి పత్రపలాశనాహారనియతిం బార్వతిం గుఱించి త
పం బొనరించుచుఁ జిరకాలం బటనుండి దైవికమ్మున నిరువురును దేహ
త్యాగం బొనరించి యింద్రలోకమ్ము నొంది సుఖం బుండిరి పదంపడి

యోగవీరుం డీయుదంతంబు విని యార్ధ్యదైహికమ్ములు నిర్వర్తించె.

క॥ పితృనత్త మృగురాజ్యము, హితగతి నెనరించి భోగ మెనయుచు
నొకనాఁ, డతఁ డరిగె మంత్రీపుత్రా), నివృతముగ నమరావగకు
సమీక్షా పేక్షకం. గీ॥౦

వ॥ కోకిలాపముఖరితమ్ములును బుష్పఫలభరితమ్ములును ప
ట్నదవిరాజితంబులును సగుపననచంపకవకుళతలక తాలతమాల జుబూ
చూతకదంబకంబులును వేదధ్వనిమనోహరమ్ములును హోమధూమావృ
తగగనమ్ములును మృగశాబసమన్వితమ్ములును సగు ఋష్యాశ్రమమ్ములు
ను గోపికాసురక్షితమ్ములును శాలినంపకమ్ములును బ్రపుల్లపంకజారా
మమ్ములు సగుకేదారమ్ములును, మనోరంజకమ్ములగునికుంజమ్ములును వే
రేర్పరయరయుచు నన్నదియొడ్డునఁ దిరుగువాఁడు ముందట. గీ॥౧

ఉ॥ ఆయమరావగాజలమునందు శతచ్ఛన మైనయబ్జమ
త్రోయజడక్షిణమ్మున విధుప్రతిమాననఁ గాంచనాంగి బ
ద్దాయతనేత్రీ దీర్ఘకచ నద్రీకుచ న్నవకంబుకంతి నే
దో యొకచింతమై నొగులునుగ్గలి నొంటరిఁ గాంచెనొక్కటక.

క॥ కని శోకకారణంబడి, గినరేందుం డిట్లు వల్కుఁ గేవలమనుజాం
గనఘో? గంధర్వివో? నీ,ననిమిషనుందరివో? తెల్పుమా? పే రెవరో

క॥ ఏకాకినివై రోదన, మేకతమునఁ జేయుదాన వెవ్వఁడు జనకుం
డికాటడవిన్ని నెవఁ, డీక్రియఁద్యజియించె నాఘఁ డెవ్వఁడు నీకుక

ఆ॥వె॥ చోరబాధ గాని కూర్మగ్రమ్ముల, బాధ గాని నాదుపాలనమున
లేశమాత్రమైనలేదు శోకనిమిత్త, మేమొ తెల్పు దాని నేనడంతు.

క॥ మానవులో దేవతలో, దానవులో? పేరు గుచ్చి తరుణి? నాతో
మానక తెల్పుము నీదుఃఖానుగతికి మూల మనిననచ్చలి యనియెక.

క॥ విను నృపవర? నాదుఃఖ, మ్మునకు నిమిత్తము విశత్తి మొనయని
చో నె, ట్లను వగు శోకము పాగికి, మునుకొని నచియించు దీని
మూంబెల్లన్. గీ॥౨

ప॥ భవద్దేశమున కన్యం బగుదేశమున రభ్యుఁ డనుమహీనా
యకుండు గలఁ డతం డతిధార్మికుం డయ్యనఘభార్య రుక్తరేఖయనఁ
బరఁగు నాపె సంతానహీన యగుకతన దుఃఖతయై యొకనాఁడు తన
కాంతున కిట్లనియె.

గీ౬౮

ఏకావళీవృత్తాంతము.

క॥ తనయరహిత మగుమజ్జీ, వనమువృథా యని తలంతు వంధ్యాత్వ
ముక, న్నను నంగనలకు దోసం, బనఘా? వేటొండు గలదె యన
యఁగ సెందుక.

గీ౬౯

ప॥ ఇట్లు భార్యచే బ్రేరితుండై యానృపాలుండు బ్రాహ్మణుల
రప్పించి సంతానార్థం బగుకృత మొనర్చునెడ.

గీ౭౦

ఉ॥ చారుశరీర శీతకరసామ్యమునం దగుమోము మొల్పుభ

వ్యాయుణనేత్ర రక్తచరణాంచిత శోభనకేశి కాంచన

శ్రీరుచి నొప్పుకన్నె మృదురీతి నెసంగెడివన్నెలాఁడి యిం

పారఁగ నగ్నికుండముయనం దుదయించె నఖండితప్రభక.

గీ౭౧

ప॥ పదంపడి హోత యక్కన్నియఁ దనకరమున గ్రహింపించి
నృపునకుం జూపి యిట్లను నిబ్బల*యేకావళీనాజనించుటఁజేసి యేకా
వళీనామమున నెగడుఁ బుత్రీతుల్య యగునీపుత్రీకం గొని సుఖతుండ
వగుము విష్ణుఁ డీద్దాని నొసంగె నాపుడు రభ్యుం డత్తలోదరిం గొనినం
తుష్టాంతరింగుండై తనభార్య యగురుక్తరేఖ కొసంగిన నాపెయఁ
బుత్రుం గన్నదానిచందమున నామోదించె సంత నృపతి జాతకర్తాది
కం బొనర్చి జన్నంబు సమాప్తి నొందించి ఋత్విక్కులం బూజించి త
నగృహమున సుఖం బుండె.

గీ౭౨

గీ॥ పుత్రీవృద్ధి నెసఁగుచు నప్పువృబోఁడి, తిల్లిదండ్రుల కతులముదమ్ము
గుర్చు, నానృపున మాత్యునకు నేను నాత్మజాత, పేరు వినుము
యశోవతి ధారుణీశ.

గీ౭౩

*ఏకావళి, ముక్తావళి.

గీ॥ మాయీరుపురకు నీడు సమాన మగుట, స్వపుడు న న్నొనరించె
నచ్చపలనేత్రీ, కనుఁగునెచ్చెలి గాఁగ; మే మదియుఁగోలె, నొక్క
టిగ నాడికొనుచుందు మొప్పిడముగ. ౫౭౪

క॥ పరిమళవాసితములు మేల్, సరసీజము లెచట నుండు సమ్మతి నచ
ఁక, నరవరపుత్రికిఁ గ్రీడా, దర మెక్కుడు దాఁజేసి తద్దయు నెమ్మి.

వ॥ ప్రీతిదినమ్ము నన్నుఁగూడి తక్కుఁగల నెచ్చెలులు గొలు
వ గంధవంతంబు లగు పంకజంబులం బొల్పుగంగానదికిం జని య
య్యేకావళి కీడించు నియ్యది యతిదూరం బని యేంత వారిందిన
నాపె చెవిఁ బెట్టకునికి నొక్కనాఁడు తజ్జనకునితో నిట్లంటి. ౫౭౬

క॥ నీకొమిరె ప్రీతిదినము కను, లాకరములయందు వాంఛ నంది సఖు
లతో, నేకతమ వనములందు ని, రాకులశనీ దిరుగు నదుల కరుగు
స్వపాలా. ౫౭౭

వ॥ నాపుడు రభ్యండు తననగరున భ్రమరమనోహరమ్ములునుబు
ప్పితమ్ములును సగుకమలంబులం బొల్పుతటాకమ్ము లనేకమ్ములు పొందు
పఱచి యేకావళిం గాంచి బుజ్జగించి యిట్లును. ౫౭౮

క॥ అమ్మా? నీకుం గమలవ, నమ్ములయం దిచ్చయేని వవసారసయు
క్తమ్ములగునిచ్చటితటా, కమ్ములఁగ్రీడింపు మరుగఁగాఁ బోకు మెటఁక.

వ॥ అని తండ్రి నియమించినను గమలాసక్తచిత్త యగునక్కన్న
య యథాపూర్వమ్ముగ దూరస్థమ్ము లగునదులయెడఁ గుప్తరు నయ్య
ది వీక్షించి స్వపాలుండు పుత్రీకయెడఁ గల్గు కూర్మి పెంపున శస్త్రపాణు
లగుభృత్యుల రిక్షార్థంబు నియోగించె. ౫౮౦

క॥ ప్రీతిదినముం బితృసమ్మతి, నతివలతో నన్నుఁ గూడి యబ్బాలికని
ర్గతయై గంగానదికిం, గతాగతములం బొనర్చుఁ గాతుక మెవయ్య.

వ॥ అంత నొక్కనాఁడు ప్రాణకాలమ్మున సఖినమేతయై రక్షకు
లు వెంటనరు దేరఁ గ్రీడాపరాణయయై యయ్యెడ కరుదెంచి యింతకు
మున్న యచ్చరలతో వచ్చియున్న కాయపట్నతోఁ గమలకీర్తి నొనర్చు

చుండె నయ్యెడఁ గాలకేతుం డనునొక్కరక్కనుండు బహురత్నోగణపరి
వృతుండై యరుదెంచువాఁడు పంకజకీడ నొనర్చుమత్సర నేకావలిం
గాంచి తద్రూపమున కచ్చెరువడి హరింప నెంచి డగ్గఱకు వచ్చునాలో
నాలోకించి యే నిట్లంటి. గీ॥౧

క॥ రక్కనుఁ డెవ్వఁడో యిచ్చటి, కుక్కుమెయిన్ వచ్చె ననిన యవ
తీయఁ దా నా, దిక్కుమొగంబై యెద భయ, మెక్క ననుం గల
సి చొచ్చె భృత్యులనడుమన్. గీ॥౨

ప॥ పదంపడి కాలకేతుండు గదం గైకొని సత్వరగతి నేతెంచి
రక్షకులం దఱిమి జగన్తోహిని యగుమత్సరం గైకొని యరుగుచుండ వే
పమానయు భయత్రస్తయు నగునానెచ్చెలిరోదనంబు విని చేయున
ది లేక యేను వాని కిట్లంటి. గీ॥౩

క॥ అక్కట! మత్స్యాణం బగు, నిక్కలికిం గొనఁగ నేలే యే వచ్చెద
నీ, విక్రమలాక్షీఁ ద్యజంపుము, చక్రఁగ న్గొనుము కరుణ స
ల్పుము పేర్తిన్. గీ॥౪

ప॥ అను నావచనములు గణింపక యరుగునారక్కనున కడ్డుపడి
రక్షకులు సంగరం బొనర్ప వానిపరిచారకు లగురాక్షసులు స్వామికా
ర్యతత్పరులై యెదిరి యోడించిరి. గీ॥౫

ఆ॥ వె॥ కాలకేతు విట్లు గండున రక్షకా, వలీనిఁ దున్కి నాదుప్రాణస
ఖిని, గొని యు నేన దన్నఁ గొలువఁగఁ దనపురి కరుగునంత నే
ను నతనివెంట. గీ॥౬

ప॥ తీవ్రగమనమున రోదనం బొనర్చుచు నగుగునంత నన్నుం
గాంచి యేకావలి కొంత స్వప్నచిత్త యయ్యెఁ బదంపడి యెట్టకేలకు డ
గ్గఱ కరుగుదు నన్నుం శాగిలించికొని స్తంభస్వేదసమాకులయై కన్నీ
రు కాలువఁగా నేడ్చుచుండఁ గాలకేతువు ప్రీతిపూర్వకముగ నా కి
ట్లనియె. గీ॥౭

గీ॥ నాకలోకమ్మనకు సరి నాఁగ వచ్చు, మత్పురం బయ్యదియ కను
మా మృగాక్షి, బెగడుమై నగడువడునీప్రియసఖను, ణికి వచింపు
ము ధైర్యమ్మ నెమ్మి గిమ్మ. ౧౮౮

క॥ ప్రీతిమెయి మీకుదానుఁడఁ, గాతరతం గుండనేల? కడు మోద
మునక, జేతము స్వస్థము గాఁగ ని, రాతంకత నుండుఁ డని సమా
దర మెనఁగఁ. ౧౮౯

ప॥ నన్ను నమ్మగాక్షి కెలన రథమ్మనఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొని
శీఘ్రగమనమ్మనఁ దనపురి కరిగి సంతసం బెనఁగ నొకధవళగృహమ్మన
మ మ్మిరువుర నుంచి చుట్టును వనేకుల రక్కసులఁ గావ నియమించి మ
ఱునాఁడట కనుదెంచి మంతనమ్మన నన్నుం గాంచి యిట్లనియె.

క॥ శోకముఁ ద్యజించి నీచెలి, నాకుం బత్ని యగునట్లైనర్పము రా
జ్య, శ్రీ) కథికారిణి తా నను, మేకోరికయైనఁ దీర్తు నే నేనకుఁడఁ.

ప॥ నావుడు వాని కే నిట్లంటి నీకుం బ్రിയం బొనర్చునంతనమ
ర్థత లేనిన న్నను గ్రహించి నీవై యిక్కన్నె బోధింఁ మనుడుఁ గా
మాతురుండు కాలకేతుండు మత్పుఱ కిట్లనియె. ౧౯౦

ఉ॥ మానిని? నక గలంచుటకు మంత్రము నొక్కఁడు పంచి దాన మ
న్మానసముగ గ్రహించి నిను నమ్మినదాసుని వీనిఁ బోవఁగాఁ
బూసక యుంట పాడియె? సముజ్జ్వల మీనపయకావనంబు ని
త్యానుగతంబు గామి వినవా? సఫలం బొనరింపఁ జెల్లదే. ౧౯౧

ప॥ నావుడు మజ్జనకుండు నన్ను రాజపుత్రున కీ నెంచె మన్త
సంబున హైహయం డనురాకొమరు వరించి యున్నదాన సనాతన ము
గుధర్మమ్మ వమ్మఁ జేసి తిక్కొరుల నెట్లుకొందుఁ దలిదఁడులయిచ్చ క
నుగుణం డగువరు వరింపఁ దగు వారలు గాని కన్యకలు స్వతంత్రలే?
యనునక్కలికియందుఁ గరుణింపక పాపాత్ముం డగునద్దానపుం డయ్యద్య
మంబు విరమింపఁడ, అవాని పురంబు పాతాళవివరమ్మన ననేకరక్షో
గణరక్షితంబై యేరికిఁ జొర రాకుండు ననుడు నేకవరుండు యశోవతి
కిట్లనియె. ౧౯౩

క॥ నినునీనెచ్చెలితోడం, దనపురమున నుంచె నంటి దానపుడు మనం,
బున సంశయంబుదోచెడిఁజను దెంచితివెట్టు లిటకుఁ జంచలనయనా.

గీ॥ హైహయం డనురాజయ్య నాత్మఁ గోరి, యున్నదాన నటంచు మీ
వన్నెలాఁడి, పలికె నంటివి ననుఁ దక్కి పార్థవుండు, హైహయఁడు
లేడు ననుఁ గోరెనా? లతాంగి. గీ॥

క॥ మీనెచ్చెలిజనకుం డగు, మానవనాథుండు నన్నునున్నించి యిడం
గా నీకన్నియఁ గనియెనే? మానక నాతోడఁ జెప్పుమా వెఱపేలా.

ప॥ అట్లేని యారక్కను నడంచి యిప్పుడ యప్పుడఁటిఁ దోడ్
చ్చి నీవంతం బాపఁ గలవాఁడ . నప్పట్టణంబునకు మార్గమ్ము నాకెఱిం
గింపు మని వెండియు. గీ॥

ఉ॥ దానపుఁ డాత్మజాతి నిటు దారుణరీతిని గొన్నసంగతి
న్మానవనాయకుండు వినెనా? యటులేనిఁ బ్రయత్న మేమియుం
దా నొనరింప కుండునా? సుతాహరణమ్మునకన్న దైన్య మెం
దేనియుఁ గల్గునేఁ యతఁడు హీనబలుండఁ యుగాక్ష తెల్పుమా.

ప॥ నీ వక్కన్నియగుణమ్ములు చెప్పినదిగోలె మన్తనంబు తదధీ
నంబై యెప్పు డయ్యుతిస విశిషితు నని సంరంభమ్మునఁ బొదలుచున్న
యది నాకుం గమనోపాయమ్ము నొడివి నీవెల్లు వానిఁ గిక్కిరించి నచ్చి
తో తెలుపు మనునయ్యోకపరునకు యశోవతి యిట్లనియె. గీ॥

గీ॥ చిన్నతనమ్మున నొకమంత్రసిద్ధుఁ డిచ్చె, నాకు మంత్రంబు నరనాథ
వ్యాకులత్వ, మడర నారక్కసునిపురమంచు నుండు, నెడలఁ దన్తం
త్రాజంబు స్మృతికి వచ్చె. ౬౦౦

క॥ ఆమంకిమ్మున దేవిఁ, గామప్రదఁ గొలుతునేనిఁ గలుగును మో
క్షంబీమెయి నని యోజించి స, దా మనమ న సంబ నిలిపి తత్పర
నగుచున్. ౬౦౧

ప॥ రక్తాంబరయు రిక్తనయనయు సృష్టిసృష్టంతకారిణియు సౌ
మ్యయు విశ్వేశ్వరియు నగునప్పరశక్తిగుఱించి మంత్రంబు జపించి

న నాపె యనుగ్రహించి నాకు న్వప్నమునఁ బొడకట్టి యిట్లనియె.

ఉ॥ వైశమ లెమ్ము పొమ్ము సురవైరిభయమును వీడి గంగ కో
బాలరా? యేగుదెంచెడి నృపాలుఁడు హైహయఁ డేకవీరుఁ డెం
తే లలితుండు మచ్చరణ నీరజబంధరితాంతరంగుఁ డీ
లో లలి సన్నదీతటికి లుంతితశత్రుఁ డతండు పేర్చిమై. ౬౦౩

క॥ దత్తాత్రేయమహాముని, దత్తంబై యెంతకేనిఁ దగియెడిదానిం
జిత్తమున మహావిద్య న, మత్తుండై పఠన చేయు మత్ప్రీతికినై.

న॥ లక్ష్మీపుత్రుం డగునన్నరవరుండు విహారం బొనరించుచు ని
న్నుం గాంచి శరణంబై రాక్షసుం జంపి యేకావళి విడిపించుఁ బిమ్మట
నీనెచ్చెలి కారాజసుతుం బతిగా నీ వొనరించునది యని చెప్పి యా
పె యంతర్ధానం బగుడు మేల్కొంచి న్వప్నవృత్తాంతంబు వచించిన
నేకావళి ప్రసన్నవదనయై నా కిట్లనియె. ౬౦౪

గీ॥ అప్పరాంబికవచనంబు తప్ప దిష్ట, యేగు మతిరయమున గంగ కీ
పు నాకుఁ, బ్రీతియొనరింపు మనిన నాపెవచనమున, నిటకు వచ్చితిఁ
బరశక్తికృప నృపాల. ౬౦౬

న॥ జగజ్జననియ నాకు శీఘ్రగమనంబును మార్గజ్ఞానంబును నొ
నంగె నియ్యది యస్తదీయోదంతం బింక నీనృత్తాంతమ్ము నుడువు మను
నయ్యశోవతి కేకవీరుం డిట్లనియె. ౬౦౭

గీ॥ సంపదల నిచ్చుచెలి నాకు జనని హైహ, యుండ న న్నేకవీరుఁ డ
టండు మన్మథుఁడగు సరతంత్ర మయ్యె ననంగజనక, మైసమీచెలివృ
త్తాంత మానుకతన. ౬౦౮

చ॥ మొదల సమస్తలోకముల మోహము గొల్పెడిదానియంద మిం
పొడవ వచించి తంతి మదనోదయ మయ్యె గుణస్థులక వచిం
ప దొరఁకొనక, మనంబు వశవైఖరి నొప్పె “నినుక” వరించె నా
సుదతి” యటంచుఁ జెప్పి నను సుందరి? దానునిఁ జేసి తింకిక.

ఉ॥ ఏమి యొసర్చువాడఁ గమలేక్షణ? మీ కుపకార; మెట్లు నా
కామహిళాజనాభరణ, మాయనవద్యవిలాస, యాకన
తోమలగాత్రీ యున్నయెడకుం జన నౌ నెటు వానిఁ జంపి యా
సామజయూనఁ డేర నగు జన్మము సార్థకమై చెలంగఁగఁ. ౬౦౦

క॥ ఆపురిమార్గము సెప్పుడ, యాపరులెవ్వారు? నీవయసుకంపఁ సం
తాపవీతుని నను సౌ, భోవేతు నొనర్చు మింతయొప్పుదె నీకుఁ.

చ॥ నుడివితివేని వైశమ మనోగమనమ్మున నేగి రక్కసుం
బొడిచి నృపాలపుత్రీక సముజ్జ్వలతేజ మెసంగఁ దెచ్చి పెం
పడరఁగ నిన్నుఁ గూర్చి రయ మారఁగఁ దత్పురిఁ జేర్చి పేర్చిమీ
యొడయనికిం బ్రీమోద మిడ నోపుదు నెక్కతుట్టిక దలోదరి.

న॥ ఇట్లు సల్పుట నీకును నాకును మనఃప్రియం బగుఁ బిమ్మటఁ
దజ్జనకుండు వివాహం బొనర్చి న న్నాదరించుఁ బరదారాపహర్త యగు
నవ్వాని వధించునుపాయంబు నీయధీనంబై యున్నయది తత్పురంబు
చూపి మత్పరాక్రమంబు గనుఁగొందుగాక నావును యశోవతి ప్రి
యకారి యగునన రేంద్రవచనంబులకు సంతసించి గమనోపాయం బి
ట్లు వచించె. ౬౦౩

క॥ జననాథ? మంత్ర మిచ్చెదఁ. గొను మాపై సేనతో నకుంతవృత్తిక
జనియారక్కసుననిలోఁ, దునిమెదు తేనేర్తువాఁ ధువదన నెలమిఁ.

వ॥ అని యత్తలోదరి దత్తాత్రేయునికతనఁ దనకు లభించినత్రీ
లోకీతిలకం బనుమంత్రం బుపదేశించినఁ దత్ప్రభావమ్మున సర్వజ్ఞతయు
సర్వాంతశ్చారితయుఁ గలిగిన నన్నరవరుండు సైన్యసమేతుండై య
య్యంగనతోఁ బన్న గావిష్టం బగుపాతాళంబుపగిది రక్షోగణరక్షితం బ
గుతత్పురమ్మున కరుగుటయు. ౬౦౪

గీ॥ వచ్చుసైన్యమ్ము నీక్షించి పెచ్చుపెరుగు, దుడుకుమైఁ గాలకేతుని
దూత లెల్ల, నిరిగి యేకావళీకన్యకాంతికమున, వినయము లొనర్చు
తమపతిఁ గని భయమున. ౬౦౬

ప॥ ఇట్లనిరి.

ఉ॥ సైన్యము చుట్టరా నెగడుచక్కనిరాచకొమారుతోడ ని
క్కన్యకుఁ దోడునీడ యగుకామిని వచ్చుచునున్న దన్యరా
జన్యభయంకరుం డతఁడు శక్రతనూజుడో? కార్తి కేయుడో?
యన్యుడో? చెప్పఁ జొప్పడ దహంకృతి కాకృతి నాఁగఁదోచెడిక

ప॥ యోజనత్రయమ్ములోఁ దత్తైన్యం బున్నయది యిటకు వ
చ్చునంతలో సన్నద్ధుండ వగుము కాదేని యియ్యబైతీ విడిచి శరణ
మ్రేనిఁ గొనుము నావుడుఁ గాలకేతుండు కోధమూర్ఛితుండై సబలం
బుగా రక్షోపిరులం బనిచి మరల నేకావళినికటమ్మునకు వచ్చి ప్రణయ
మ్మున నమ్ముదిత కిట్లను. ౬౧౮

ఉ॥ వచ్చెడివానిఁ దెల్పు మనవద్యచరితుఁడు నీదుతండ్రి దాఁ
బొచ్చెములేనికూర్కిఁ గనుపొంటె వెనక జనుదెంచెనేని నే
హెచ్చగుపేర్కి నిష్ట యెదు రేగి రణం బొనరింప కింటికిం
దెచ్చి బహూకరించెద ననిం దెగటాల్చెద నన్యుఁడై నచోక.

ప॥ నావుడు నేకావళి యిట్లను నీబంధనమ్మున నున్ననా కతం
డెవ్వఁడో యెఱుంగ రాదు మజ్జనకుండొండె మత్స్యహోదరుండొండెఁ
గామి నిక్కంబు మఱియెవ్వఁడో మహాబలశాలియై గుండ నోపు నిం
దుల కతం డేమిటికతమ్మున వచ్చెనో యని శంకింతు : వుడు దైత్యుం
డిట్లను. ౬౨౦

క॥ దూతలు యశోవతియయిట, కేతెంచెక సేనగొలువ నేవ్వఁడో తన
తోఁ, ప్రీతిమెయి రాఁగ ననిరి య, రాతులు నాకితరు లెనరు?
రాకేందుముఖి. ౬౨౧

ప॥ అతండు నీజనకుండ కా యని తోఁచెడి యశోవతి యిటనుం
డి యెట్లరిగె? నీ వెఱుంగుదే? యని పలుకునాలో మరల దూత లేతెం
చి యిట్లనిరి. ౬౨౨

క॥ డగ్గఱకు వచ్చె పైస్యము, నుగ్గుని నికఁబురము వే గనుంగొని చ
నుమి, ప్రెగ్గడలతో రణమ్మున, కెగ్గఁగఁ దడ వాచరించితే నిక
మసకున్. ౬౨౩

ప॥ నావుడు గాలకేతుండు తూర్ణంబుగ రథ మెక్కి సేనాయు
తుండై చనునంత నేకవీరుండును హయారూఢుండై కామినీవిరహసంజ
నితక్రోధుండై తలపడియె నిట్లిరువునును దలపడి వృత్రవాసవుల విధ
మ్మున ఘోరంబగుసంగ్రామం బొనర్చునెడ. ౬౨౪

గీ॥ అస్త్రశస్త్రములెల్ల దిగంతరముల, నాక్రమించెఁ దమంబు భూచ
క్రమెల్ల, బాదివెఁ గాతరులకు భయం బొదవె నంత, నేకవీరుండు
గడఁ గొని యేసె నతని. ౬౨౫

క॥ వేటువడి రక్కసుండు శత, కోటి హతిం దెగినమేటికుధరం బన ను
త్పాటితజీవనుండై పడె, నాటోపతఁ దక్కి పైస్య మటునిటుచె దరెన్.

ప॥ పదంపడి యశోవతి సత్వరమ్మున నరిగి యేకావలి క్లిట్ల ను.

చ॥ పనిగొని యేకవీరసరపాలకుఁ డుక్కడఁగించి రక్కసుం
దునిమెలతాంగి! నెవ్వగలఁ దొల్లము నే చనుదెమ్ము నిన్నుఁ దా
వినినకతమ్మునన్ గనఁగ వేడుక చెందునృపాలునిం గృపా
ళుని సదయాంతరంగమున లోఁ గొని యాతనియప్పు దీగ్గుమా.

క॥ మున్ను నిను విన్నదాదిగఁ, ద న్నెఱుంగక విరహవార్ధిఁ దవిలిన
నృపునిన్, మన్ననఁ జేయుటకన్నను, బున్నెముఁ బురుషార్థ మొ
కఁడు పుడమిం గలదే. ౬౨౬

ప॥ నావుడు లజ్జితయై యే సస్యతంశ్రీనై యాతని నెట్లు పీఠీం
తుఁ గామార్తుం డగుకతన న న్నతం డెట్లు గ్రహింపకుండు నని చిం
తించుచు యశోవతీసహితమ్ముగ నరయానమ్మున నేకవీరునికటమ్మున కరు
గుటయు. ౬౨౭

క॥ మలినాంబరభారిణి న, న్నలినాఠీం గాంచి పలుకు నరపతి “నేత్రం
బులత్మవ్దీర నొకపరి, తలిరుంబోడిరొ! యొసంగుదర్శన” మనుడున్.

ప॥ సిగ్గునఁ మృగ్గునగ్గజగమనవై ఖరియుఁ గామార్తుం డగు న
న్నరనాథుత్తత్రమును గాంచి నీతికోవిద యగుయశోవతి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఈనళినాఠీఁ దండ్రి తగ నీదలఁచెఁ మది నీకుఁ; ద్వద్వశం
బై నెగడుక లతాంగిహృదయం; బొకయంచుక సైఁచితేని శా
స్త్రానుగతి వివాహ మగు నందఱుక హృదయంగమంబుగా
నా, నతఁ డిరువరం గొని ఘనముగఁ దత్పుర మేగె నేగిసన్. ౬౩౨

ప॥ నృపాలుం డెదురేతెంచి కుమారిక నాఁ కించి సంతసించి
యశోవతీనివేదితవృత్తాంతండు యేకవీరుం గలసికొని గారవించి గృహ
మున కరిగి విధివిధానముగ దైవజ్ఞనిర్ణీతం బగునొక్కసుముహూర్త
మున నతనికిఁ గన్యాదానము చేసి వివాహం బొనర్చి పారిబర్హం బొ
సంగి యశోవతీనమస్వీతముగ సత్తింటి కనిచె. ౬౩౩

గీ॥ అట్లు భార్యాసమేతుండై యరిగి పురికి, నేకవీరుండు భోగము లెన
యించుండె, నతనిశుశుణుండు కృతవీర్యుఁ డతనికొడుకు, కార్తవీ
ర్యుండు వంశ మిక్కరణి నెగడె. ౬౩౪

ప॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

చ॥ అసఘ ? భవన్తు భాంబుజమునం దుదయించెడి సత్కథామృతం
బును దగఁ గోలునాకుఁ దుద ముట్టదు తృప్త; విచిత్రమై హ
బెన సెను హైహయాధిపులయెల్ల చరిత్రము, దేవదేహ
బనయనుఁ డన్నియుఁ సలుపువాఁడు స్వతంత్ర

ప॥ కొమరుం గన్ననార్త యతాం
నుం డిట్లనియె.

సీ॥ విను జనమేజయ?

మీఁ జూచు, వ

మ్ము మోదాను

శ్రమంబును ము

మ్యాప్రాశమునకు నేతెంచిన మొనసి యేను॥ గీ॥ సర్వపాద్యాది
సత్కృతు లాచరించి, యాసనస్థితుఁ డైనయ్యనఘనొద్ద! భక్తి
మై నుండి యిట్లంటి “భవ్యతేజః? కలదె! సంసారమున నించుక
యు సుఖంబు. ౬౩౭

ఉ॥ ద్వీపమునఁ జనించితిని దెంపరియై యట వీడెఁ దల్లి య
య్యాపద కోర్చి కర్తమున నయ్యటవిక బెనుపొంది యాత్మజా
శాపరిపూర్తికిఁ దపము సల్పితి నెక్కుడుకాల నుంత న
త్తాపనగమ్యః డిచ్చె నుతుఁ దత్త్వవిదుఁ గిరిశుండు నా కొగిఁ.

గీ॥ వాఁకు వేదంబు పఠియించి పండితప్ర, పరుఁడయి యశంబు గొని
సీదువచనము విని, సంసృతిఁ ద్యజించి నాదువిచారమెన్న, కరిగె
లోకాంతరంబు నేమనఁగ వచ్చు. ౬౩౮

చ॥ పదపడి హా! శుకా! యనుచుఁ బావనుఁ డాతనయుంగుఁటించి దుః
ఖదశ నడంగి మేరుగిరిఁ గాతరశక్ ద్యజియించి మాత నె
మ్మదిఁ దాపోసి యేగి యట వజ్రననిక దగ శంతనండు మే
లొదవ గ్రహించె నంచు విని యుంటి నిటం దప మాచరించుచుక.

ప॥ అంతఁ గొండొక కాలమ్మునకు శంతనండు దివం బరుగుట
“ఉద్విత్తయనంయుత యగుమజ్జనని విదురయై భీష్మునిచే రక్షిం
“జిత్రాంగదుండు రాజగుటయుఁ బదంపడి యతండు
పుత్రదుఃఖమ్మునఁ గుందుతల్లి నూతార్పణేగి భీ
“మీఁద భీష్ముండు విచిత్రవీర్యునకు రా
“గురం దెచ్చి సత్యవతికి నమర్పించి
“మరునకుఁ బెండ్లి చేసె
“ట నతండును మత్స
“తుం డయ్యె దాన
“నయంబాంబాలిక
“ంచిన నాపె యొ
“రైఁటింగి యే నట

కరిగి యాపిన్నతమ్ముని కార్థ్యదైహికమ్ము లొనర్చి తల్లి నోదార్చి హస్త
నగరమ్మునన యుండి యొక్కనాడు కృతాంజలినై తల్లీ! నన్నేల
రప్పించితి వచింపు నావుడు సత్యవతి పుత్రా! నీనహోదరు లిక్కురును
ననపత్నులై పరలోకమ్మున కరిగిరి వంశచ్ఛేదమ్మునకుఁ గొంకి నిన్నుఁ
దలంచితి మచాజ్ఞాంజేసి గాంగేయుననుమతిమ్మునఁ గురుకులాభివృద్ధికై
కడంగి కాశిరాజసుతలయందు సంతతిం బడయు మిద్దాన దోషం?
వాటిల్ల దన నేను జింతాలజ్ఞామగ్నుండనై యమ్మహాభాగ కతివి
మ్మున నిట్లంటి.

ఉ॥ ధర్మ మెఱింగి యేను బరచారసమాగమ మెట్లొనర్తు? ౬
మృర్త మొనర్చి వంశమును గాచిన దానఁ గరించి యె
శర్మగతిం బితృప్రీతి సంతన మందునె? న్యాయశా
స్త్రములు బురాణములు మత్స్య ప్రతములే

ఉ॥ నావుడు నన్నుఁ జూచి పదనమ్మున విన్నద
త్రా? విను పుత్రశోకముకతిమ్మున దై
భావ మెఱింగి యిట్లొనరుపంగదవయ
యేచిధులొచరింతు రవియే మన కు

క॥ ఈవిధిదోషం బయ్యును, నాపచనం
మావహ మయ్యును బెద్దల, చేచిహిత

క॥ అని పలుకునంత గంగా, తనయుఁడను
యసఘా! జననీవాక్యము, గొన్ని విహ

క॥ అని యాతండును జనని యు, నన్ను
జ్ఞనసింద్య మైనయ్యాకృతి, కను

వ॥ అంత నయ్యుంబి

మూయుటకుఁ

నాడు రహ

నన్ను శి

అ॥ వె॥ శాశిరాజతనయ కడుజ్యోతస్మునఁ, బొలుచుమగువ యంబచె
య లనఘ, దానిఁ గొని మఱొక్కతనయునిఁ గను మంఘఁ,
డగునె రాజ్యమునకు నర్హుఁ డనుడు. ౬౮౮

వ॥ జననియానతింజేసి విచిత్రప్రీత్యుద్వితీయభార్య ఋతుమతి
యగుదనుక నట వసించి యుక్తకాలమ్మన లజ్జితాననయై శయనాగార
నున్ననాకడ కగుడెంచినయత్తన్విం గలయ నుంకించితి. ౬౮౯
నానుని జటిలునిఁ దా, పనుఁ గేళీలోలు నన్నఁ బరికించి రనం
మిస్వేదవదనయై, యసమంజసబుద్ధిఁ బొందుతానుగయగుడుకొ

పార్శ్వమ్మన వేపమాన యగునామఱదలిం జూచి కోపించి
“న్నుఁ గాంచిపాండుర వైతి గాన నీకొమరుండు పాండుం”

“లేయినట్లొ యాపెతోఁ గడపితిఁ బిమ్మట యుక్త
నంధుండును బొండుండును గ్రమ్మున నుద్భ
వమ్ములఁ బ్రసిద్ధులైరి, వారలం జూచి సత్య
లి సంవత్సరాంతమ్మన నన్నుం జూచి
౬౯౦

వాదులఁ గంటి వంధతాపాండుత్వా
ఁగ నగు రాజ్యమేమిసేయుదుఁబుతా”

డగ్గతనయు నొక్కఁడఁ గని నన్నానం
గని మరల నాపొందున కియ్యకొల్పు
నైనాగారసంగతుండ నగునాయొద్ద
నిష్కారణయుఁ జందనదిగ్ధగాత్ర
సంసగమినియహవభావ
౬౯౩

శ్రీ

న్నారె దదీయనంగతు లసంగకలానుమతమ్ము లయ్యె సా
ధారణరీతి నిస్సరకుఁ దారసమై తగఁ గూర్చి యొప్పుగఁ. ౬౫౪

వ॥ దానికిఁ బ్రీతిం జెంది పరవశం బైనచిత్తమ్మున.

గీ॥ సత్యవాది కలాశాలి సర్వలక్షణములఁ బొల్పెడివాఁడు విన్నాణ
మైన, గూఢసంగువాఁడు నీ కొక్కరుఁడు సుతుండు, కలుగు నని
వర మిచ్చితిఁ గాంత కంఠ. ౬౫౫

వ॥ విదురుం డుద్భవించె నిట్లు మాయావశమ్మునఁ బరక్షేత్రి
మ్మున మూగురఁ గొమరులం గని శుకవిరహజనిత మ్మగుశోకమ్ము నాసి
సంతుష్టాంతరంగుండ నైతి నరూపము నిరాలంబయు జ్ఞానులకు సయి
తము మోహకారిణియు నగుమాయ యకృతాత్ముల కేరికిం ద్విజగ
ప రాదు.

గీ॥ తిల్లియెడఁ గల్లుబంధంబు దవులఁ జేసె, నాల్
ది నాకు, మనము జోలాయమానమై
యొక్కెడ నిశ్చయం బంద కుండు.

చ॥ క రిసగ రాధవాస మొకకాలవ
స్థిత యొకప్పు; వేటొకగతి
ని రహి నొకప్పు నిశ్చలత
నరతి మొకప్పు డెప్పుడో

చ॥ కొమరులఁ గంటివ
ధము నొనరి
గమమున
కొను

వ॥

పడి పోయి
రావ.

/

గీ॥ శూరి సేనునియాత్మజ సుగుణ కుంతి, మద్రాజకుమారిక మాదిరి
వీర, లిరువురును నాత్మ పత్నులై యెసక మెసంగె, బొండు భూపా
లకుఁడు రాజ్యభార మూని. ౬౬౧

ప॥ ఒక్కడ ద్విజశాపము నంది నిర్విణ్ణుడై రాజ్యము విడిచి
యరణ్యమున కరిగె నవ్వార్త వినుకతన నాకు మరల దుఃఖం బను
సరించె. ౬౬౨

క॥ నతు లిరువురు గొలువంగ నా, సుతుఁడున్నెడ కరిగి కొన్ని నూక్తుల
మోదా, నివృతుఁ జేసి కరిసగరనం, స్థితు ధృతరాష్ట్రుఁ గని యరుగు
దెంచితి నిటకుఁ. ౬౬౩

“శివుఁ డొక్కఁడై సతీయుగ్మమునందు ధర్మానిలేంద్రాశ్విమల
స్థిత్రాజులఁ బంచపాండవుల యుధిష్ఠిరభీమసేనా
కరిం గనియెఁ బనంపడి యాతండ్రిక్కనాఁడు
లించినకతన శాపదగ్ధుండై మృతుండై ప
హుదియుఁ బతివరాయణయై యగ్ని
హోమము యగుకుంతి నూతా
హోమమునకుఁ దోడ్పాని వచ్చి
దోత్రాంతము విని యేను
వులు భీష్మ విదురధృ
త్తుండఁ గూరిమా
హోమము బరన్ప
నుదెంచి భీష్మ
భో ౬౬౪

ప॥ భీమాదులయెడ నధికవైరము గనుటకుఁ జింతించి ధృతరా
ష్ట్రుండు విరోధశమనమ్మునకై పాండవులకు వారణావతమ్మున నివాసు
బేర్పఱిచె నంత నప్పట్టణమ్మున. ౬౬౬

గీ॥ కుటిలుఁడు సుయోధనునియాజ్ఞఁ గొని పురోచ, నుండు నిర్మించె
జతుగృహమండలంబు, నచటఁ జిచ్చునఁ బాండవు లడఁగి రనుచు,
విని మనుమలై నకతన దుఃఖనిధి నైతి. ౬౬౭

ప॥ అట్లు దుఃఖించుచు వనమ్మునఁ గుంతీసహితమ్ముగఁ బాండు
పుత్రులు గన్పట్టిన నఖండానందభరితుండ నైతి. ౬౬౮

క॥ పిమ్మట మజ్జేరితులై, సమతి మృషదునిపురంబు చని రేఖన పొం
కమ్మగుభాదైవతవే, పమ్ముల నప్పార్థ లతికృత్యము డరక.

చ॥ నరుఁడు పరాక్రమక్రమమునన్ ద్రుపదాత్మజుఁడై తెచ్చె నే
పురకును సాధ్య యయ్యె నలపుష్పమగంధియ్యంతియాజ్ఞఁ ద
త్పరిణయముం గనుంగొని ముదంబు నెడఁగ్గ, ఁడ మీఁద న
త్తురుణియుఁ బార్థులుం గలసి దంతిపుర. గిర్మిగ్గ. ౬౭౦

ప॥ ధృతరాష్ట్రుండును వాగలకు వప్రస్థమ్ము నివాసమ్ముగాఁ
గల్పించె నక్షఁ గృష్ణసహాయుఁ డావకు సంతృప్తుఁడేసె.

క॥ వారలు లోకోన్నతుల, శూల శ్రులు రాజనూయ మొ
నర్పం, గహి తైవభవమును, మునికుంటేని మోద మంది
తి నాన్గి. ౬౭౧

ప॥ మయనిర్మితం బగుతత్పథ విశేషంబు వక్కాణింప నలవి
రాదు తద్వైభవమ్మునకు నైవక దుర్యోధనుం డసూయాగ్రిస్తుండై
శ్రుతో దురోదరం బొనర్చి దుర్వ్యతకుశలుం డగుశకునికతన ధర్మ
నోడించి రాజ్యమ్ము గైకొని యంతఁ బోక వోవది నవమానించె.

తునింటిసమునఁ బండ్రొండేములు, మనుషులు పాండవులు ద్రుపదమహిపా
దజతో, నెనసిరి కష్టమ్ముల నా, మన మది హేతువుగ దుఃఖమగ్న
రాగ గాంచె. ౬౭౨

క॥ ఈక్రియ సుఖదుఃఖమ్ముల, కాకర మగుభవమునందు నడుగంటితి ధ
ర్మకలన మెఱిగి భ్రాంతిం, జేకొనునా శొక్కుతెలుపు సెప్పు
మహాత్మా. ౬౭౫

నారద వివాహము.

క॥ ఎక్కడినతు లెక్కడినుతు, లెక్కడితిలిదండు) లకట! యే నిక్క
రణిం, జిక్కితి సంసారమ్మున, మక్కువమెయి భ్రాంతి మిగుల మఱ
పించుటచే. ౬౭౬

క॥ శోలాహుధంబై మది, వాలాయము మదము దక్కి నంతం బడు
నా, కేలీల సౌఖ్యమబ్బు జ, టాలాగ్రణి? దెబ్బవే? కటాక్షము
చేర్చి. ౬౭౭

ప॥ ఇట్లు - ఇకిం బ్రారించునాకు నారదుం డిట్ల నియె.

క॥ పారాశర్య? పురాణాధార? యిటుల్ సారెసారె దర్శింపకు సంసా
రమున మోహర? యి డారయ లేడొక్కరుండు నని యెఱుఁ
గవొక్కో. ౬౭౮

గీ॥ హరిహరవిరించులు: ఇట్లనులు, మామహో, బడి సంసార
మార్గమందు, బొరల పుట్టుచుల్ పొగడుచుందు),
జ్ఞాని యని; నేను నట్టి. ౬౭౯

గీ॥ మోహసంగతిజేసి యెవరేణ్య, భక్తి మును నాపడ్డనా
టులెల్ల, విస్తరించి వనించు వినుము దాన, నడంగు నీనతయము
లెల్ల ననఘచరితి. ౬౮౦

ప॥ ఒక్కనాడు నేనును బర్వతుండును గలసి భరతబ్రహ్మ
చూడం జని యందంద తిరుగుచు బుణ్యక్షేత్రము లాలోకింపుచు
మున్యాశ్రమమ్ములు దిలకించుచు నొక్కనమయమ్మున నొకనమయం
బొసర్చికొంటిమి. ౬౮౧

క॥ మంచియుఁ బెద్ద యనుచు లో, నెంచక మనయాత్మఁ బొడమునిచ్చ
ల మనలో, సంచుకయు డాచారగాఁ జన, దంచితగతి నొక్క రొకరి
కది చెప్పె దగు. ౬౮౨

ప॥ ఇట్లు పరస్పరమును సమయం బొనర్చుకొని మైత్రి యొసంగ
స్వర్గలోకమ్ము విడిచి భూలోకమ్మునఁ గ్రుమ్మరునంత గ్రీష్మాంతం బరుగు
దెంచె. ౬౮౩

క॥ చాతుర్థాస్యవ్రతమును, బ్రీతిఁ సంజయుఁ డనునొకపృథివీశుపురం
బేతెంచి సలుపుకొంటిమి, యాతనిసదసమ్మునకొ గృతావాసులమై.

ఉ॥ నాలుగుమాసముల్ దగు ఘనం బగువర్షము లానెలల్ సుఖ
శ్రీ లలిఁ గోరుమానవులు సేయఁగ రాదు ప్రవాస ; మాషయిఁ
బోలు నొనర్ప నంచుఁ దలపోసి సుఖమ్ముగ సంజయుండు స
చ్చీలుఁడు గొల్వఁ దత్పురి వసించితి మెంతయు సంతసమ్మునకొ.

ప॥ అన్నరనాయకుండు మాకుఁ బరిచర్య యొనర్పఁ దనకూఁ
తు. దమయంతి యనుదాని నియోగించె. ౬౮౬

గీ॥ స్నాన మొనరింప జలము బోజన మొనర్ప, నిష్ఠ మగువస్తువులు
శయ్య యెద్దియేని, శిశు మా కిడుఁ గొనరి కొనరి, హెచ్చు
తగ్గులు లేకుండ నిగుల గెల్ప
౬౮౭

ప॥ ఇట్లక్ష్మినియ మమ్మి పుర సేవింపవేదాధ్యయనమ్ములను గాన
వినోదమ్ములను గాలమ్ము పున్నుచుంటిమి. ౬౮౮

మ॥ అనుకూలమ్ముగ వీణ సుస్వరయుతం బొనట్లు సారించి నె
మ్మన మాసందరసామృతార్థ నమునకొ మగ్నమ్ముగా సామవే
దనినాదం బొనరింప దాని విని యత్త స్వీశిరోరత్న మె
క్కినమోహంబునఁ బేర్చి నాయెడలఁ దాఁ గీలించెఁ గామార్తయై.

క॥ ఆతరుణీరత్నం బిటు, చేతోభవుబారిఁ దవిలి చేసెడిచెయ్యల్,
ప్రీతి గలిగించె నాకుఁ బు, రాతనకర్తములు దాట రావెవ్వరికికొ.

ప॥ ఇట్లు నాయందు లభైనారాగ యగుకతన సక్త లికిమిన్న
స్నానసానాద్యుపచారములయందు మాయరుపుర కొక్కింత భేదంబు
సల్పుచుండు. ౬౯౦

సీ॥ స్నాన మొనర్చునట్లజలంబునాకిచ్చు శీతలోదకమిడుఁ జెలియయతని
కింపై నపెరుఁగు నా కింతి వడ్డననేయుఁ దక్రంబువోయునత్త పసికతివ
శయ్య గల్పించుఁ బ్రశస్తమ్ముగానాకు నాతని కొకభంగి నలవరించు
సాగనుమేలే చూపులఁజూచునక బ్రేర్తి మెఁజూడదారీతిగానుదతియతని

గీ॥ నెల్ల యుపచారముల నిట్లు లేకరీతి, మాని తనుఁ గొంచెపలుకుట
హానిగాంచి, సందియము నెమ్మనమ్మునఁ బొందుపడఁగ, నన్నుఁ గ
ని యిట్లు లను మంతనమ్మునందు. ౬౯౨

ఉ॥ భోజనమజ్జనాదుల నపూర్వపుఁగృత్యములక మనోభవ
శ్రీ జనియింపఁ జేసెడివిశిష్టవిలాసముల న్నినుం గనుక
రాజతనూజ యక్కరణి నక గనకుండెడి నిక వరింపఁగా
నాబలజేక్షణానుణికి నాస్థ గింపఁగఁ బోలు నద్దిరే. ౬౯౩

ప॥ నీమనమ్మును నత్తిలోదరియందు లగ్నంబకాఁ గనుపట్టెడి.

క॥ మనమనములఁ గలసంగతు, లనక న కొనవలయు నం చుప్పు
డొన, ర్చినసమయము మఱుపఁ , జనునే! సత్యము వచింపు
సందియమేతా? ౬౯౪

ఉ॥ నావుడు లజ్జ పెంపు వదనమ్మును వంపఁగ నెట్లకేలకుక
భావము డాఁపరామి నిటు నిర్వృతుతో వచించితిక మునీం
ద్రా! విను మీలతొంగి నను నాధునిఁగా మదిఁ గోరె నట్ల నా
కిననినాక్షియందు రమియించె మనం బిఁక డాఁప నేటికిక. ౬౯౫

ప॥ అనుమాటలకుఁ బర్వతుండు గోపాకులుండై నన్నుం గాంచి
సమయోల్లంఘనం బొనర్చి నన్ను వంచించితివి గాన వానరవక్త్రం
డవు క మ్మని శపించె ననుపదంబ యేమను నోర్పులేమిఁ దాదృశుండనై
యిట్లు ప్రతిశాపం బిచ్చితి. ౬౯౬

గీ॥ స్వల్ప మగునపరాధంబు పైఁప కిట్లు, శాప మిచ్చిననీ కింక స్వర్గ
వాన, మెడలి మర్త్యమ్మునన పనియించుటబ్బు, ననుడు శాపోపహతి
నేగె నతఁడు దరలి. ౬౯౭

క॥ వానరవక్త్రుఁడనై వీణాచినదం బొప్పఁ జేయునన్నుంగని యా,
మీనేక్షణ గానాదర, మూనుటఁ దా నై మనస్య మూనదు వింటే.

గీ॥ అనిననిట్లంటి నేనునోమునివ రేణ్య, సుందరాస్యండ్ వెట్టెతిసుదతినిన్ను
నేగతిసరించె బర్వతుఁడేకకేగె, సంగమంబెట్లుచెల్లెఁ జెప్పంగఁ
దగదె. ౬౯౯

క॥ నావుడునారదుఁడనువ్యాసా? విను హయాచరిత్ర మతిగహనము
కా,దే నారింపఁ దరంబే, యేవారికినైన నెందునేనియుఁ దలఁపక.

ప॥ అట్లుమద్భాగినేయుండగు పర్వతుండు శత్రుండైయరిగిన నే
నత్యంతదుఃఖతుండనై యటనుంటి నక్కన్నెమిన్న యథాపూర్వముగ
మత్సేవాపరాయణయై యుండఁ బడప నత్తలోదరికి వివాహంబొ
నర్ప నెంచి సంజయుండు మంత్రి కీట్లనియె ౭౦౧

ఆ॥ వె॥ వరునిరూపవంతు వరగుణసంపన్ను, మకులజాతు సనఘు శూరు
నొకనిఁ, జూడు మీలతాంగిసాగసునకనుగుణుఁడైనవానిఁ బెండ్లి
యాచరింతు. ౭౦౨

ప॥ నావుడుమంత్రీరాజా? తాదృశులగు రాకొమరులనేకులు గల
రందు నీకెవ్వండు నచ్చు నక్కుమూరుం దెచ్చి కన్యాదానంబు విధిచో
దితఁబుగ నొనర్చి కృతార్థుండ వగు మనుడు సంజయుండు తదన్వేష
ణాయత్తచిత్తుండై యున్నంత దమయంతి యంతయు ధాత్రీముఖము
న విని తినమనోరథం బద్ధానికీఁ దెలిపిన నయ్యది నృపాలుపాలికిం జని
తద్వచనములు గా నిట్లనియె. ౭౦౩

ప॥ జనకా! నారదునిక వరించి యితి రేచ్చాశూన్యనౌ నన్ను న
న్యసి కీ నెంచకు నక్కిశూన్యమయి సంతోషప్రదంబై రసం
బున నక్షరతి నొప్పి మీనముల కిప్పుం గాక నిర్దుష్టతం
గనరుకదస్త హతీనినాద మనుసంగిం; బందు నే మినితీక. ౭౦౪

ప॥ అని దమయంతి విన్నవింపు మనియె ననుడు నృపాలుండు
సమీపమున నున్నతనభార్య యగుకై కేయిం జూచి. ౭౦౫

గీ॥ ధాత్రిచెప్పినమాటలు తరుణి వింటె, వరునిఁగా నెట్లుగోరె నవ్వాన
రాస్యఁ, గోరెఁ గాకెట్టు లీఁ దగుఁ గుటిలకూపుఁ, డాతఁ డెటు ద
గు మనదమయంతి కకట. ౭౦౬

ప॥ బుద్ధిహీనతం జేసి కన్నియలకుఁ గార్యాకార్యములు తెలి
యకుండిన వారించుట మనకుఁ గర్జం బగుట నీవు భిక్షుకుం డతఁ డని
చెప్పి బోధింపు మనవుడుఁ గైకేయి మంతనమ్మునఁ బుత్రికిట్లనియె ౭౦౭

చ॥ లత కెనవచ్చి యెక్కుడు తళత్తళఁబొల్పెడి నీదుమేను; రూ
క్షతనుఁ డతిండు భన్తమును సారెకు మెత్తుటఁజేసి; సుందరం
బతివ? భవన్తుఖం; బకట? యాతఁడు గోఁతిమొగమ్మువాఁడు న
మ్ముతుఁ డెటు లాయె నారదుఁడ? మాటలపొందిక గోఁతికొప్పునే

క॥ నరులకు వానరులకు, నెక్కరణిక మాటలు పొసంగుఁ గాకతఁడు
సదా, తిగుగుఁ భిక్షుకుఁడై యాదర మెటు నీ కబ్బె నిట్టితాపసు
మోఁడక. ౭౦౮

ఉ॥ అందముగోరుఁ గన్నె; నృపులం దది వొల్పు లతాంగి? యిట్టిని
మందత కేమి యందు మతిమాలిననీ కయి కుందె రాజు, సొం
పుం దగుమూలతీలత బుబూలనగోపరి లగ్న మైన దా
నిం దిలకించి ఖేదమును నెక్కినకుండెడివార లుందురే ౭౦౯

క॥ మృదుతాంబూలీదళముల, నెద నుప్రీమున కొసంగ నెవఁ డొప్పె
డి?నా, రదుచేతఁ ఁడ్డ నినుఁగని, ముదితిలు నన్వరె వివాహమున
నాతల్లీ. ౭౧౦

ప॥ అని పలుతెఱఁగులబోధించుతల్లికి గానరసకోవిద యగునద్ద
మయంతి నాయెడఁ గృతనిశ్చయయై యిట్లనియె ౭౧౧

క॥ మొగమును సామ్రాజ్యమ్మును, సొగసును ధనమేల శుద్ధశుంఠకుఁ;
డల్లీ, మొగమును సామ్రాజ్యమ్మును సొగసును ధనమేల రసవశుం
డీతనికిఁ, ౭౧౩

క॥ గానరసమ్మున హరిణులు, మే నెఱుంగక పాణ మిచ్చి మేల్ వడయ
నిసీ! మానవులు గొండతీరస, మానంగాలేరుజన్మమది యెందులకో

గీ॥ అరయ సప్తస్వరాత్మిక యైనవిద్య, నెఱుంగు నారదమునిచందుగ్గఁ
డెఱుంగు హరుఁడు, వేళిలు మడిచి వచింపఁగ వేటొకండు, గానఁ
గా రాఁడు మూడులోకముల నెందు, 20౫

చ॥ ధనమును రూపమున్ మిగుల దర్పము గల్గి రసజ్జిభిన్నుడౌ
జనవరు గర్వభూర్వహు వెనక్ వరియించి తదీయమైతి నె
క్కొను చెలికిం బ్రీతిక్షణ మగున్ మరణంబు రసజ్జుడై నని
ర్ధనుని వరించి తాఁ బ్రతిపదమ్ము ముదమ్మున నుండ నయ్యెడిన్. 20౬

గీ॥ మూర్ఖనాజ్ఞానభేదమ్ము మొట్టమొదటి, కరసి స్వరవేదయై గామ
పరిచితిఁ గని, యష్టరసవేత్త యగునరుం డంగవికలుఁ, డయ్యునా
నంద మొసఁ గూర్పు సంగనలకు. 20౭

క॥ స్వరవేత్త యైనగాయక, వరుఁ డిడుఁ గైలాససుఖము వమ్ముగ మూ
ర్ఖుల్, సురనదికి సరస్వతికిం, దిగుగుదు రీరస మొకింత దెలియనికతనన్

క॥ స్వరభేద మెఱిఁగెనేనియు, నరుఁ డయ్యును సతఁడు దేవనాథుఁడ
దానిం, బరిశీలింపఁడయేనిన్, సురనాథుం డయ్యుఁ బశువును మ్మ
తఁ డంబా. 20౮

గీ॥ మూర్ఖనాతానసమ్మోహమున మనమ్ము, గరఁగుహరిణులు పశువు
లు గావు నూవె, దాని విని సంతసంబు నందనినఁడు, తల్లి! పృ
త్యక్షపశువు తగ్యముగ వినుము. 2౦౯

క॥ వినఁ జెవులు గలిగి మోదం, బెనయనియరసికులకన్న నెంతే మో
దం, బును గానరసముకతనన్, గనునశ్రోత్రములు మేలు కాకోద
రముల్. 2౧౦

క॥ గానంబువినికి పశువుల, నానందరసాబ్ధి నోల లాడించెడి న, ద్దాని
వినఁ బెద్ద లాదర, మూననిచో వాచిజన్మ మొకజన్మంబే. 2౧౧

చ॥ తెలియఁడు గాక నారదునుదీర్ఘ గుణములు రాజు; ముజ్జ గం
బులఁ గలఁడే యొకం డతనిఁ బోల్చఁగ గానమునందుఁ; బూర్వమే
వలచినదాన నమ్మునిసి; వానరవక్త్రము శాపకారణం
బలవడి నేఁడు వచ్చె నెటులై న నతండు ప్రియుండు నా కగున్. ౭౨౩

క॥ తురగాస్యులుగా రేకి, స్మరులెల్లరువారిఁగాంచినరుఁడెవ్వడు గా
నరనజ్జుఁడాదరింపఁడు, మురువందియునిదైలేని మొగమేమిటికిన్. ౭౨౪

వ॥ అమ్ముని యెట్టిఁడైన నాకుం బ్రియుం డతనిఁదక్క వేటొ
క్కని మదనుండైన నే నొల్ల ననియు నాగ్రహమ్ము ద్యజించిన
న్నమ్ముని కిచ్చి వివాహం బొనర్పు మనియు నీ వరిగి మజ్జనకునకు బో
ధింపు మనుడుఁ గైకేయి భర్తకడ కరిగి కడచినవృత్తాంతమ్ము విన్నవిం
చిన నతండును నా కొనఁగ నంగీకరించి వివాహసంభారమ్ము లొనర్చి వి
ధివిధానంబుగఁ బెండిలి యొనర్చె బిమ్మట వానరవక్త్రుండ నగుకతన
దందహ్యమానం బగుమనమ్ముతో నచ్చటన యుంటి నక్కన్నియ న
న్ను సేవింప నేతెంచినప్పుడెల్ల మన్తనంబు శోకమగ్నం బగు నావై
రూప్యమ్మునకు దమయంతి యించుకేనియు శంకింపక సంతసమ్మునం బొ
దలు సట్లుకొంతకాలం బరుగుమీఁదఁ బర్వతుండు నానాతీర్థమ్ములు
సేవించుచు ధరణినెల్లడఁ గుమ్మరి మగుడ నన్నుఁ జూడ నేతెంచి నా
చే నన్నానితుండై యాసీనుండై నన్నుం గృతదారు వానరాస్యుఁ జిం
తావిష్టుఁ గాంచి యత్యంతదుఃఖతుండై మేనమాను నగునాయెడ గ
య గలిగి యిట్లనియె. ౭౨౫

గీ॥ కోపమున మున్ను శాపమ్ము గొంక కిడితి, నిపుడు నిష్క్రమితి నొన
రింతు నీనృపాల పుత్రికై, కరుణించితఁ బూర్వరీతి, సుందరాస్యుం
డ వగుము మత్సుకృతపతిమ. ౭౨౬

వ॥ అంత నేనును సతని కిట్లంటి నీశాపమ్మునఁ గలుషితచిత్తుండ
నై శపించితి నిపుడు ప్రసన్నుడనై నీకు శాపమోక్షం బొనర్చెద
నెప్పటియట్ల నీకు స్వర్గమనం బలవడుఁగాక నాపుడుఁ బర్వతుండు

సంతుష్టుండై తనంత సరిగే, బడపడిరాజపుత్రి పట్టరానిసంతోషము
నఁ దల్లికడ కరిగి యిట్లుచిన్నవించె. 222

గీ॥ మాత? నీదుజామాతకు మగుడ నుండ, రాస్యత ఘటిల్లెఁ బర్వతుం
డాగ్రహంబు, విడిచి శాపమునకు ముక్తి నుడువుకతన, ననుడుభర్త
కుఁ జెప్పి నయ్యతివ యరిగి. 225

ప॥ పిమ్మట సంజయుండు తద్వచనశ్రోవణంబున సంతుష్టుండై స
మంత్రీపురోహితముగా నాకడ కరుదెంచి పారిబర్హం బొనఁగి మద్భా
గినేయునకుఁ దగుధనం బిడి గారవించె. 226

క॥ వరికినైనఁ గలదె నం, సారమున సౌఖ్య మెట్టిజ్ఞానులకుఁ మా,
యారచన దాఁట శక్యమె, యారయు మిది యెల్ల నాకు ననుభవ
మయ్యెన్. 230

గీ॥ కామమును గోధమును నహంకారము మద, మత్సరంబులు లో
భంబు మమత యివి య, హీనబలములు వీని జయించు నెవఁడు,
త్రిగుణహేతుకమై యొప్పుదేహ మొంది. 231

ప॥ వినుము మున్నొక్కనాఁడు విష్ణువుతో వనమున నేగుచు
హాస్యవినోదమున నమృహాత్ముకతన నేను స్త్రీరూపము గని మాయాబ
లమోహితుండ నగుటంజేసి యొకరాజునకుఁ బత్ని నై యనేకులఁ గొ
మరులఁ గంటి నావుడు నే నిట్లంటి. 232

ఉ॥ నారద? సందియం బొకఁడు నామదిఁ దోఁచెడి జ్ఞాని వైననీ
వేరహి నారి వైతి? సుతు లేనపునంగతి నుద్భవించి? రీ
పూరుషభావ మెక్కరణిఁ బొందితి పిమ్మట? మాయ యెంతకు
న్నేరదె తన్మహత్త్వము గణింపఁ దరంబె వచింపు నావుడున్. 233

నారదుఁడుస్త్రీయయిసంతతింగనుట

ప॥ నారదుం డిట్లను దేనికతన బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంత మీజగం
బు పరిభ్రమించుచుండు సత్త్వాయ దుర్విభావ్యము నజయు యోగిమ
రేయయు నని యెఱుంగుము. 234

గీ॥ సత్యలోకమ్మునుండి సుస్వరము సామ, గానము నెనర్చికొంచు నేఁ
గదలి విష్ణు, దర్శనాకాంక్ష నెమ్మదిఁ దవిలి యరిగి, సకలలోకమ్ము
లును బేర్చి సంచరించి. 23గ

శా॥ శ్వేతదీపమునందుఁ గొస్తుభమణిశ్రీరాజశ్రీరస్మలున్
బీతద్యోతిపటున్మహాత్ము గరణార్ధిన్ శంఖచక్రాదికో
పేతున్ బాహుచతుష్కభాసుఁ జలస్థితాంబుదశ్యాము ల
క్షీతస్వీసహచారిఁ గంటి సతులక్ష్మీడాపరున్ శ్రీహరిన్. 23ఁ

ఉ॥ ఆతనిభార్య రూపవరయావనగర్విత సింధుజాత భూ
మాతతిభాసమాన ననుఁ జక్కటిఁ గాంచి గృహమ్ములోనికిన్
వే తరలెన్ బదంపడి కవిప్రవరేఁడ్య రమిశు మొక్కి శం
కాతిగమైనచేతమున నమ్మధువైరికి నిట్లు వల్కితిన్. 232

క॥ విటుడనొ ధూర్తుడనొ నే, జటిలుడ జితమాయుడన్ బ్రీశ
స్త్రహృదయుడన్, దటుకున ననుఁ గని చనె నీ, కుటిలాలక యి
ట్లొనర్చు గూడునె యెందున్. 23౪

వ॥ నావుడు గర్వధూర్వహమ్ము లగుమద్వచనమ్ములకుఁ గనలక
వీణాలాపమధురమ్ము లగువచనమ్ముల నద్దేవుం డీట్లనియె. 23౯

క॥ పతిఁ దక్క నన్యసన్నిధి, సతి నిలువం దగదు నీతిచందం బిది యే,
మతిమంతు లైనమాయా, గతికిన్ లోబడక యుండఁగాఁ గలరె
మునీ. 2౪౦

క॥ జితమారుతులున్ సాంఖ్య, స్థితివేత్తలు నైనమునులు దేవతలును
ద, ద్దతు లగుచు నుండ, హూయా, గతి గీతజ్ఞునకు నీకుఁ గడవఁ ద
రంబే. 2౪౧

గీ॥ ఏనుబ్రహ్మయు శివుఁడును నిద్వతేజు, లైనసనకాదులును దదధీను
లకటా, దేవతిర్యజ్ఞునుష్యాది దేహధారు, లం దెవఁడు దాఁటు నమ్మా
య సజ నమేయ, 2౪౨

ప॥ వేదవిదులొండె యోగవిదులుండెఁ ద్రిగుణమయదేహధా
రుల కాని యన్యులుకారు తాదృశుల కేరికిని నయ్యది జయింప వశ
ముకా దని యెఱుఁగుము, మఱియు రూపహీనమును స్వరూపకారి
యు నగుకాలమ్ముగూడఁ దతాత్మకమ్మకా నెఱుంగునది. 2౮౩

ఉ॥ కాలవశమ్మునక వఱలు జ్ఞానియు మూర్ఖుఁడు మధ్యముండు న
క్కాలమ నేయు ధర్మరతుఁగా వికలాత్మునిఁగాఁ దదన్యుఁగా
శీలమొ కర్మమో యిటులుచేయుటకుఁ మఱి యన్య మెద్దియో
మూల మెఱుంగ రా దఖిలమోహనమై తగుఁ గాల మెయ్యెడక.

ప॥ అని చెప్పి యమృహామహుండు విరమించుటయు నేను వి
స్మయావిప్లుండనై మహాత్మా? మాయ యనఁగ నెట్టిది? దానిబలం బెం
త? రూపం బెట్లుండు? నది యెట వసించు? దేని కాధారం బగు? నాన
తిచ్చి నాకు నద్దాని నగుపడఁ జేసి యనుగ్రహింపు మనవుడు రమేశుం
డిట్లను నయ్యది త్రిగుణయు సఖిలాధారయు సర్వజ్ఞయు సర్వసమృత
యు నజేయయు ననేకరూపయునై జగం బఖిలంబును వ్యాపించి
యుండు. 2౮౪

ఆ॥ వె॥ దానిఁ జూడ సభిమతం బేని గరుడు నా, తోడ నెక్కు మిపు
డ తొలఁగి చనుద, వజితనూజ మాయ నరయంగఁ జేసెద, దా
నిఁ గాంచి ఘేద మూన నలదు. 2౮౬

ప॥ అని వినతాసుతుని సంస్కరించిన సతండు సన్నద్ధుండై య
రుగుడెంచెఁ బదంపడి యిరువురమును సతనిసద్ధిష్ఠించిన నాగరుత్మం
తుండు వాయువేగమ్మునఁ గదలి హరిప్రేరితుండై వైకుంఠమ్ము విడిచి.

క॥ పురములు వనములు నదులుక. ధరములు మునిపల్లెలుక హృద
మ్ములు మూకుం, గర మానంద మొసంగఁగఁ,దిరిగితిరిగి యాతఁ డొ
క్క దేశము చేర్చెక. 2౮౮

మ॥ అటఁ గన్గెంటిమి కాన్యకుబ్జ మనువీ; డాహోలికిఁ జేరువక
దటరాజద్వివిధాగమంబు కమలాధారంబు నానావిధో

త్కటవర్ణస్వరభాస్యరాండజసముద్యన్తధ్యభాగంబు నం
ఘటితానందము స్వచ్ఛనీరము తటాకం బొందు గానం బడెన్.

న॥ అయ్యెడ శ్రీహరి నా కిట్లనియె.

క॥ నారద? కనుగొంటివె కల్వారస్థన్నంబు సారసారావరసో
దారంబు స్వచ్ఛనీరం, బై రంజలునీతటాక మప్రతిహతమై. ౭౫౦

వ॥ అని పల్కుచు మందస్థితకందళితముఖారవిందుండై నాచి
చిటికెనవేలు వట్టికొని స్నిగ్ధచ్ఛాయం బగుతత్తటమ్మునకు డిగి నరోవ
రంబుపొంత దృష్టి నిగుడ్చి మరల నిట్లనియె. ౭౫౧

క॥ అరసితె సాధులచిత్తము, కరణిన్ స్వచ్ఛమ్ము లగుచుఁ గాత్రెడిఁ
గంజా, త రజస్సారభాపరిచితి, నురుచిరములు జలము లిందుఁ జూ
పలు వొగడెన్. ౭౫౨

వ॥ ఈనరోవరమ్మున స్నానం బొనర్చి పిదపఁ గాన్యకుబ్జపురమ్ము
వీక్షించి యరుగుదము మొదల నీవు స్నాతుండవు గ మ్మనువదంబ
యేనును నొనర్చెద నావుడు వీణయు మృగాజనమ్మును నెక్కెడ నుం
చి తీరమ్మునకుం జని పాదప్రత్యక్షనం బొనర్చికొని కరంబులు గడిగి శి
ఖాబంధం బొనర్చి కుశలు ధరించి కృతాచమనండ్లనై లోనికిం డిగి
స్నానంబు సలుపునంత. ౭౫౩

క॥ హరి చూచుచుండ నాకుం, బురుషాకారంబు వోయి భూషణకాం
త్యు, ధృమై స్త్రిరూపము కర, మరుదుగ సంప్రాప్త మయ్యె న
ది యే నెఱుంగెన్. ౭౫౪

వ॥ అంత హరి నాకృష్ణాజనమ్మును వీణయుం బుచ్చికొని గరు
డు నెక్కి యొక్కతఱమ్మునన తనభవనమ్మున కరిగె. ౭౫౫

క॥ వ్యాసా! యేమని చెప్పదు, నానంగతి వీణయున్ మృగాజనమున్
శ్రీ, వాసుండును స్పృతికిఁ దగులరు, కాసారము వెడలి తటము గ
నుగొనునాకున్. ౭౫౬

శా॥ ఆలీల జెలినై సరోవరతటంబందుండి నల్లిక్కులు
బోలం జూచెడివేళ భృత్యులు గజమ్మల్ గుట్టముల్ తోడ రా
నాలస్యం బొకయింత లేక యరదం బాదిక్కు రా నిచ్చి న
దా లొల్యం బడరక గనుగొనియనుకదాలభ్యజం దొప్పగక

క॥ నరసుందరివో? సురపం, కరుహక్షివో? నాగకన్యకామణివో? కి
న్నరమత్తకాశినివో? యొం, టరినై యిట్లుంటి వక్రటా? గజగమనా

క॥ బాలపు యావనరూపవి, శాలపుఁ నినుజూచి మనము చంచలమై రా
గాలోల మయ్యెఁ బెండిలి, కాలేదే నీకు నిజముగాఁ దరళాక్షి

ఉ॥ ఏమిటి కీసరోవరము నెల్లడఁ గన్గొన దోలతాంగి? నీ
కై మరు లూనినాడ నను నారసి చేకొని వేర్చి మీఱ ని
స్సీమనుఖమ్మలం బడయఁ జెల్లదె యింత యనాదరంబె నా
గా మహిపాలసూను నటఁగాంచి వచించితి లజ్జపెంపునక. ౭౬౧

క॥ నీయిచ్చవచ్చినట్లుఁ, న్యాయగతి న్నన్నఁ జూచు నావుడు నృపుఁడ
త్యాయత మగు ప్రేమమ్మన, నాయనురాగంబెఱింగినరయానమ్మక.

ప॥ తెమ్మని భృత్యుల నియోగించిన వారలు చతుర్వాహ్యమ్మ
నుమృద్వాస్తరణసంయుతిమ్మును గాశేయాంబరవేష్టితమ్మును ముక్తా
జాలవిభూషితమ్మును జతురశ్రమ్మును సువర్ణఖచితమ్మును విశాలంబును
మనోహరంబును నగుశిలకందెచ్చిన నద్దాని నధిరోహించి యారాజును
స్తభువెనువెంటఁ దత్పురమ్మున కరిగి శుభలగ్నమ్మున నగ్నిసాక్షికంబుగ
నతినిచే వివాహిత్వనై సౌభాగ్యసుందరి యనునాహమ్మన నొప్పి యతిని
కిఁ బ్రాణమ్ముల కెక్కుడై సంభోగ సుఖమ్ము లొనఁగూర్చుచుంటి. ౭౬౩

ఉ॥ ఆనృపుఁ డెల్లకార్యములయం దపరక్తి వహించి మించి యు
ద్యానములందు దీర్ఘకలయందు గృహమ్ములయందు వాదాణీ
దూనమస్కుఁడై రతులతోఁ దులఁదూఁగుచు రాత్రియం బవల్
తా నెఱుఁగంగ లేక పరతఃత్రితి వర్తిలు నా కధీనుఁడై. ౭౬౪

శా॥ వ్యాసా? యేమనిచెప్ప వచ్చు విను మాయాచాకచక్యంబు కీ॥
 డాసక్తిక దగు లొందునా కడఁగె బ్రహ్మజ్ఞానపుంభావవి
 శ్వాసంబుల్ మఱి “యేన పట్టమహిషిన్ సర్వంబు నాసామ్మ నా
 కేసాధ్యక్షణు లీ”డటంచు మది నెంతే దాల్తు గర్వాంధత్వ. ౭౬౫

గీ॥ ఇట్లు లహర్నిశ మాభూపు నెనసి ద్వాద, శాబ్దముల్ కామకేళివి
 హారములను, గొనఁగ నంతట వేకఁటి యనుఘటించె, బార్థివోత్త
 ముఁ డానంద వార్ధి మునుఁగ. ౭౬౬

క॥ చూలాలిన్దై ననను భూ, పాలుఁడు దగ బుజ్జిగించి బాలరొ? నీ కెం
 దే లోలత నాఁ జెప్పం, జాలక్ లజ్జాభరం బశశ్య మ్మగుట. ౭౬౭

క॥ పదినెలలు నిండఁ గంటి శు, భద్రసమ్మున న్నోకతనూజుఁ బార్థి
 పుఁ డానం, దదశఁ దగి యుత్సవం బ, భ్యుదయంబునఁ జేసె నింగి
 భూమియు ముట్ట. ౭౬౮

వ॥ బ్రాహ్మణానుమతమ్మున న్నక్రొమరునకు పీఠవర్త యనునామ
 మ్ము వెట్టియానందసాగరమ్మున నోలాడుచుండఁ బిదప రెండువత్సరమ్ము
 ల కింకొక్కఁడఁ గంటి భూపాలుండు వానికి సుధన్వం డనునామం బిడి
 యె నట్లు క్రీమక్రీమమ్ముగ ద్వాదశపుత్రులం గని మోహవశమ్మున
 వారల లాలించుచున్నంత మరల నెనమండు) కొమరు లుద్భవించిరి.

క॥ నృపతికి నాకును గార్హ, స్థపదవి నఫలం బటంచు దానం దోఁ
 చెఁ, రిపుశాసకు లీకొమరుల, కుపయమ మొనరించె భూపుఁ డొ
 క్కొక్కరికి. ౭౬౯

క॥ కొడుకులు కోడండ్రిరు న, కొడుకులకొడుకులు వారికులకాంత
 లు నే, ర్పడ నధికమై కుటుంబపు, గొడవ విశేషించె మదికి గుతు
 కం బొదఁ. ౭౭౦

గీ॥ అంత నొకయెడ నై శ్వర్య మమరు దుఃఖ, మొక్కయెడఁ గల్లు
 సౌఖ్యంబు నొక్కయెడల, నెనఁగు నొకఁడు గృశించుఁ బెంపెన
 యు నొకఁడు, పెద్దగేస్తుల కియ్యది విహితమకద. ౭౭౧

అ॥ వె॥ కొడుకులందు నట్ల కోడండ్చురందు మ, నుమలయందు వారి
ప్రసాదలందు, గలుగు నొక్కతటిని గలహంబు లయ్యవి, తీర్పు
లేక నాకు దిగులు దగులు. 220

క॥ బలవంతులు నాపుత్రులు, కులసంభవలెల్ల నాదుకోడండ్చురు
నా, కలిమికి వేటొకకలుకుల, కలుములు సరియే యటంచు గర్వ
ము ప్రబలెన్. 223

గీ॥ ఇట్లహంకారమున ముగ్ధి “యేను నార, దుండ న న్నిట్లు చేసె
నప్పండరిక, లోచనుం” డని యొక్కింత లోనఁ దలఁచ, కెలమి
సంసారసాగర మీఁదుచుంటి. 224

వ॥ అంతఁ గొంతకాలమున దూర దేశంబునుండి యొక్కనృపా
లుండు సైన్యసమేతముగ నక్కాన్యకుబ్జపురం బరికట్టిన నాకొమరులు
ను మనుమలును రథవారణాతురంగమపదాతిసమేతముగ రాజుతోడ
నతని నెదుర్కొనినఁ దుములం బగుసంగరంబు ప్రకరిల్లె. 225

క॥ ఆసంగరమున శత్రుల, చే సమసిరి కొమరులెల్లఁ జేయునదియులే,
కాన యెడలి నరపాలుఁడు, తా సదనమ్మునకు వచ్చెఁ దద్దయు నార్తిన్

వ॥ నన్నుం గాంచి పుత్రపౌత్రులెల్ల శత్రునిహతు లగుటఁ
దెల్పిన నేనును శోకంబు పట్టఁజాలక రణభూమి కరిగి. 222

అ॥ వె॥ కొడుకులార? నాదుకడుపునఁ జిచ్చిడి, యడవి నిల్లుగట్టియాత్మ
జాతు, లెల్లఁ దోడఁ రాఁగ నేగంగఁ దగునె దు, స్వారమైన దై
వవశముకతన. 226

వ॥ ఇట్లొడలెఱుంగక నానావిధముల విలపించునాకడకు మధు
సూదనుండు వృద్ధవిప్రవేషమున వచ్చి నన్నుం గాంచి యిట్లను. 227

ఉ॥ ఏల విచారమంద వినుమీ? భ్రమ గాక మఱివ్వ రీసుతుల్
పోలఁగఁ జూడు నీవెవ తెవో? యొక రొడ్లకు నేమి గావలెన్?

గాలవశమ్మునన్ మృతిని గాంచినవారల కింత యేల? యీ
జాలము మాని స్నానమును సల్పి నివాపకృతిం బొనర్చుమా. ౭౮౦
క॥ పరలోకగతులకొఱకె, వ్యరునింటం దాన మాడవలవను తీర్థంబరి
గియటఁగుంకులిడుటయు, మరియాదసమస్తధర్మమార్గములందున్.

వ॥ అని పలికి బంధుసహితమ్ముగా నన్ను వెంటఁ జెట్టికొని య
మ్మహామహుండు పుంతీర్థంబనునొక్కసరోవరమ్మునకుఁ జేర్చి యోదార్చి
యిట్లనియె. ౭౮౨

ఉ॥ స్నాన మొనర్చు మిచ్చట; మనమ్మున నెవ్వరి కేడ్చుదాన వో
మానిని? యెన్నిజన్మములు మాటికి నెత్తితొ? భర్త తెందఱో?
సూనులుఁ దండుబ్రున్ మఱియు సోదరులన్యలు నెందఱైరొ స్వ
ప్నానుగతిం జెలంగు భవమందిటు భ్రాంతి వహించు టొప్పనే.

వ॥ అనునాతని ప్రేరణమ్మున నవ్వరుష తీర్థమ్మున మునిఁగి తల
యెత్తునంతకుఁ బురుషాకామండనై తటంబున మహతియుఁ గృష్ణాజి
నంబును బూనియున్న కమలలోచనుం గాంచి. ౭౮౪

క॥ “ఏనారదుండ నన్నున్, శ్రీనాథు డిట్లొనర్చె స్త్రీగా” నని నా
లో ననుకొనియెడియాలో, దా నిట్లను రమ్ము నారదా? తడవేలా

క॥ అనునాతనిపలుకుల నొ, డ్డునకుం దగ వచ్చి చూచుడున్ వెనుకటి
య, వ్వనితాత్వం బప్పటి పుం, స్వనిరూఢియు మఱివువచ్చె సక
లము ననఘా. ౭౮౬

వ॥ అట్లు స్వస్వరూపంబు ప్రాపించి బ్రాహ్మణుండనై యున్న
నన్నుం జూచి యానృపాలుండు విస్తయావిష్టుం డై నాభార్య యిట్లు
ముని యగుట కేమికతం బని యోజించుచు. ౭౮౭

ఉ॥ హా యను నన్ను వీడఁ దగవా పగవాఁడనె యోమృణాలబా
హా? యను నెట్లు లాఁగఁ దగుఁబ్రాణము లిమ్మెయిఁ గాంచనాభా వే
హా? యను రాజ్య మేల నిను నందక వాక్యజితాంగజాత వా
హా? యను మాట కుత్తరమునైన నొనంగవు నిస్సహాయనున్.

చ॥ వెనుకటిప్రీతి నాయెడల వెక్కనమాయెనె యిష్ట? లేక యి
ష్టమున మన్ని మత్స్యములపా లయితో? వరుణుండు నాయదృ
ష్టనియతి నిక గ్రహించెనా? విశాలవిలోచన? కృత్రిమంబు గా
దనఁ దగు నీదుపేర్ని సుతులం; డటుగామి నిటుల్ ఘటించునే.

క॥ దీనుఁ డగుపతిని విడిచియు, నూనులయెడఁ బేర్నిమిగులఁ జొప్పడు
కతనక, దో నేగితి భార్య పుత్రానుగతికిఁ జెడితి నేమియనుకొం
దు నికకక. ౭౯౦

క॥ ఇటులై నను మృతి నాకుక, ఘటియింపద దుఃఖ మెవరికడఁ జెప్ప
దున, క్కట రాముడైన లేఁ డు, నృపభార్యావిరహదుఃఖభరమతఁ
డెఱుంగుక. ౭౯౧

క॥ సచుచిత్తులు దంపతులొక్క మొగిల్ మృతిఁబొందునట్లుగా సల్పడ
దై, వము; మునులొనర్చి రుపకారము శాస్త్రములందు సహమర
ణము సతులకుక. ౭౯౨

వ॥ అని బహు ప్రకారంబుల విలపించుతాలధ్వజునకు మధు
నూదనుండు సయుక్తికమ్ము లగువచనమ్ముల నిట్లనియె ౭౯౩

గీ॥ ఏల దుఃఖించెదవు నరచాల? నీదు, భార్యయేమా యెధర్తంపుఁబడ్డవు
లను, వినవే? బుధసేవ లేడే? యా వెలఁది యెవ్వ? రీ వెవరు? యో
గము వియోగ మెట్లు మీకు. ౭౯౪

గీ॥ అధిప? సంసార మనుప్రవాహంబునందు, నెవరి కెవ్వరు? రోదన
మింత యేల, యింటి కరుగుము నొకపై నెక్కిదాఱు, వారిచందం
బకాదె సంసారరీతి. ౭౯౫

క॥ నీ కాలతాంగిశోఁ దగె, నేకతమున యోగ? మెఱుంగుదే నీవు నృపా
యాక లికితల్లి దండ్రుల, శోకింపకుదైవచర్య చోద్యమకాదే. ౭౯౬

గీ॥ కాకతాళిప్రసంగమక్కలికిపోందు, గాన శోకంబువిడిచి వేగ గృ
హ మేగి, కాలచోదిత మైనభోగంబు గొనుము, వచ్చినట్టులయేగె
నవ్వనరుహాక్షి. ౭౯౭

క॥ రోదసమొనర్చి నీ వీ,మీఁదం దేఁగలవె దాని;మేళాను యోగం
బేదియు దైవాధీనతఁ, గాఁదగునద్రాని నాఁగఁగా శక్యంబే ౨౯౭
గీ॥ కాలవశమునఁ గల్లుభోగంబు దాని, కతనన యడంగు నద్ది యొకా
నొకప్పు, నిష్ఫలం బగు సంసారనీరనిధి ము,నింగి శోకింతురే? యిది
నీక తగెనె. ౨౯౮

క॥ ఘటికాయంత్రమువడువు న, నటు నిటు సుఖదుఃఖములకు నగు
భ్రమణ మ్మొక్కటనునికి చొప్పడదు నం, కటపడకుము పురికినేగఁ
గాఁ దగు నింకఁ. ౨౯౯

వ॥ కాదేని రాజ్యము దాయాదాధీనం బొనర్చి ననమ్మనకరుగు
ము పాణిలకు మానవదేహంబు దుర్లభంబు తుణభంగురంబగునద్రా
ని నొందినవానికి నెట్లైన నాత్మసాధనం బావశ్యకం బగు. ౩౦౦

క॥ పరికింపఁగ జిహ్వాప, స్థరసంబు సమస్తజంతుసాధారణ మా
నరులకుఁ దక్కిన జ్ఞానం బరయంగా రాదు దానియందు నృపాలా.

క॥ కాంతావిరహోద్భవ మగు, చింతఁ విడనాడి గృహము చేరు
ము జగ మ, త్యంతముమాయామోహిత,మింతయు నద్దానికతననే
నీ కబ్బెఁ. ౩౦౧

వ॥ అనుశ్రీహరివచనంబుల నతండు గృహం బరిగి జ్ఞానసంప
న్నుండై సుఖం బుండె నట్లునృపాలుం డేగిన పిదప నన్నుంగాంచి మా
టిమాటికి మందస్థితం బినుమడించుమధుసూదనున కే నిట్లంటి. ౩౦౨

క॥ దేవా? పంచన చేసితి, వీ వహ్నాయాబలంబు నెఱిగితి నిపుడున్
భావమునఁ దోచు వనితా, భావమున నే నొనర్చువను లవి
యెల్లఁ. ౩౦౩

చ॥ మునిగితి న త్రటాకమున ముగ్ధినయంతన యెట్లు నాకుఁ గ
లైనొ వచియింపు విస్తృతి; మృగీనయానాకృతి చెందినప్పుడు
మనమును దేహలింగములు మాత్రెనె యయ్యవికాక జ్ఞాననా
శన మగు తెట్లు నాకుఁ గలనందియ మియ్యది వాపు మచ్యుతా.

చ॥ నృవవసునికా వరించి యొకనేమము లేక యనేకభోగముల్
క్షపయు నహం బటం చెఱుగఁ జాలక పొందుచు మీఁద మధ్యపా
నపుఁగృతి సల్పుచుకా మెఱుగినాఁడ సతీమణిని మహాత్మ? నే
దపసిని నారదుండ ననుశత్త్య మొకింతయుఁ దోష దక్ష్టా ౮౦౬

క॥ ఇయ్యెడ సర్వము తెలియఁగ, నయ్యెడిఁ గత మేమి యప్పు డటు
తాటకు నే,దోయ్యలిని సలిపినకృతు, లయ్యారే? తలఁచికొనిన
సత్యదృఢతమా. ౮౦౭

వ॥ నావుడు జగదీశ్వరుం డిట్లను మునీంద్రా? యిది యంతయు
మాయావిలాసంబ కాఁ దెలియుము సర్వజంతువులకును జాగ్రత్తస్వప్న
సుషుప్తి తురీయంబు లనునాలు గవస్తలు కలవు దేహాంతరప్రాప్తి య
గునపుడు పూర్వజ్ఞానంబు నశించుట కేమిసందియము. ౮౦౮

క॥ నిదురం జెందినచునుజుఁడు, పదపడి యొక్కింత యెఱుక వడయఁడు
వలుకం, డెది వచియించినఁ దెలియం, డది యెడలినమీఁద నెఱుఁ
గు నఖిలం బసఘా. ౮౦౯

న॥ వఃటియు నిద్రానస్థయందు మనోభావము లనేకగతుల మా
టుచుండు నెట్లంటేని. ౮౧౦

గీ॥ మృతుఁడయినతాత తనయింటికేగుదేర, సతనితోఁగూడి భోజనం
బాచరించి, తగుప్రసంగం బానర్చునిద్రా నొకయప్పు, స్వప్న నశము
న నిది యెంత సత్య మగునొ. ౮౧౧

ఆ॥ వె॥ స్వప్నయందుఁ దనకు జరిగినదంతయు, మేలుకాంచి నుడువుమిధ్య
యనుచు, నెవఁడుగాని యప్పుడెఱుఁగంగ నేర్చునే, భ్రమ యటం
చు నింత పలుకుమయ్య. ౮౧౨

క॥ మాయాగుణవిలసన మది, యేయయ్యలకెఱుఁగవచ్చు నిది దుర్లుట
మ, తోయజభవుఁ డేనుచు దుష్టైశుమ్ముగఁ దలఁతు మగ్గిరిశుఁడుకా
మానీ. ౮౧౩

గీ॥ తలఁప జగమంతయును గుణత్రయకృతంబు, లేదు సంసారమున ల
వలేశమేని, గుణవిహీనపదార్థంబు గుణివరేణ్య? యేను సత్త్వప్ర
ధానుడ నెఱుంగు మింత. ౮౧౪

ప॥ తక్కినరెండును నాకు నుపసర్జనమ్ములుగాఁడెలియుమొక
వృదును గుణవిరహితుండనై యుండ నట్ల బ్రహ్మకు రజంబు ముఖ్యం
బు సత్త్వతమము లప్రధానంబులు హరునకుఁ దమంబు ప్రధానంబు స
త్త్వరజంబు లముఖ్యమ్ము లని చెప్పి వెండియు. ౮౧౫

చ॥ అగుఁడ నాకు నెయ్యెడలనారయరాఁడుమునీంద్ర! మోహముం
దగులకుమయ్య నాదుకతన గనుగొంటివికాదె మాయ దా
ని గణన చేయ శక్యమగునే? యది చేసెడివింతచేష్ట లా
క్కగతి నెసంగ కద్భుతముగాఁ గనుపట్టు ననేక భంగులన్. ౮౧౬

గీ॥ అని హరివదించె నని చెప్పె ననఘ నాకు, నారదుండంత నేను నా
నంద మెనఁగ, మరల నాతని నడిగితి మాధవుండు, మగుడ నీకేమి
చెప్పి యరిగెను చెవును. ౮౧౭

ప॥ అనవుడు నారదుం డిట్లను నట్లు బోధించి గరుఁడు నెక్కితన
నివాసమ్మున కరుగుచు నన్నుం గాంచి యిట్లనియె. ౮౧౮

క॥ నాలో వైకుంఠమ్మున, కేతెంచెదో? లేక నీ యభేచ్ఛ సరిగెదో?
వే తెలుపమన్న నరిగితి, నాతనియాజ్ఞ గొని సరిసిజానసుకడకున్

గీ॥ అరిగెఁ దనయంత వైకుంఠ మబ్జనేత్రుఁ, డేనుజరిగినవృత్తాంతమెల్ల
దలఁచి, కొంచుఁ జింతాతురతిఁ దలవంచి యుండఁ, దుండి యిట్లనె
ననుఁ గాంచి దయ దలిర్ప. ౮౨౦

క॥ ఎక్కడి కేగితి? చింత, న్నెక్కొనఁ గతమేమి? తెల్పు నీ కస్వాస్థ్యం
బెక్కడిది? యెవరివంచన, దక్కితి? నీయద్భుతంబాదవె నేమాయెన్.

ప॥ నావుడు నే నిట్లంటి నుహతా? విష్ణునిచే వంచించం బడి
స్త్రీత్వం బంది యందు ననేకవర్షమ్ములు పుల్కేశోకాదిదుఃఖమ్ము లనేక

మ్ము లనుభవించి మరల సతనిచే బోధింపఁ బడి సరోవరస్నానం బొన
రించి పురుషుండ నైతి నిష్కాయాబలం బెట్టిదో యెఱుంగ నలవి కా
కున్నయది తజ్జన్మున నాకుఁ బూర్వజన్మ విజ్ఞానం బింతయుఁ గనుప
ట్టకుండె దీని నెట్లు జయింప నగు నని యోజింతు నీ వెట్లిద్దాని జ
యించి మించితో నా కాయుపాయంబు తెలుపుము నాపుడుఁ జతు
రాననుం డిట్లనియె. ౮౨౨

చ॥ హరిహరుల౯ సురాసురులు నన్యులు మానులు నేను మాయవై
ఖరి నొకయించుకేనిఁ గనఁగా దగువారము కాము శోకముం
బారయకుమయ్య యయ్యది విమోహితులం బొనరించు నందఱ౯
గరము సృజించి పెంచును జగం బడఁగించు నొకింతలోపల౯. ౮౨౩

క॥ జనకుండిటు బోధించినఁ, జనుదెంచితిఁ దీర్థయాత్ర) సలుపుచు నిట
కీ, పును గౌరవనాశనసం, జనితము దుఃఖంబు మఱచి స్వస్థతఁ
గనుచూ. ౮౨౪

క॥ శ్రుతకర్తము లనుభగవతి, న తఱుఁగు నీ కేల మనమున౯ జంతఁ
గొన౯, ధృతిఁ గాల మిచటఁ గడపుము, గతమునకుం జింత నే
యఁగాఁ దగ దేరు౯. ౮౨౫

వ॥ ఇట్లు నాకు బోధించి నారదుండరిగెఁ బిమ్మట నేనాసారస్వత
కల్పమునఁ దత్సరస్వతీతీరమ్మన నుండి యీ భాగవతిమ్ము గాలక్షేపార్థం
బొనర్చితి. ౮౨౬

క॥ ఇది నానాఖ్యానయుతం, బిది సంశయ నాశకారి యియ్యది మో
క్షౌ, స్వదమిది వేదప్రామా, ణ్యదమై తన రారు వినుము సరనాథ
మణీ ౮౨౭

గీ॥ దారుమయమైన పాంచాలిఁ దనదుకరము, నందుఁ గొని యైంద్ర)జా
లికుండద్భుతిముగ, వర్తనం బొనరించుచందమున జగము, నెల్ల
నాడించు మాయయో నృపవరేణ్య. ౮౨౮

ప॥ సదేవాసురమానుషంబగు నీజగంబు బ్రహ్మాదిస్తంబ పర్యంతమును బంచేంద్రియ యుక్తమును మనశ్చింతాను వర్తనంబును సనియెఱుంగునది సకలమునకును మాయాసముద్భవములగు గుణములు కారణంబు లయ్యవి భిన్న భిన్నస్వభావములు కారణగుణములు కార్యమున సంక్రమించుట శాస్త్రసమ్మతంబగుట బురుషుండెల్లప్పుడును దద్యుక్తుండకా నెఱుంగుము తంతురి హితంబగు పటమును మృద్విరహితంబగు ఘటమునుం బోలె దేవతిర్యజ్ఞనుష్యాదుల నొక్కేడనేని ద్రిగుణరహితండు కల్ల.

౮౨౯

క॥ శ్రీనాథ హరవిరించులు, భూనాయక? త్రిగుణయోగమునఁ బ్రీత్య ప్రీత్యానందశూన్యతలఁ దా, మూనుదురెల్లప్పుడింతయును నిక్కమగున్.

౮౩౦

ప॥ బ్రహ్మ సత్త్వగుణసంపన్నుండగు నెడశాంతుండై సమాధిమంతుండై సర్వభూతములయెడఁ బ్రీతిగలిగి ఎర్తించు సంతసత్త్వ బెజలిరజం బావరించిన నెల్లెడలఁ బ్రీతిమాని ఘోరరూపుడైయుండు నట్లతమోగుణావిష్టుండై విషాదయుక్తుండును మూఢుండును నగు హరిహరులును నిట్టిరయని యెఱుంగుము.

౮౩౧

ఆ॥ వె॥ చంద్రసూర్యవంశసంభవు లగురాజ, వరులుమనువు లెల్లసురలు నరులు, గుణము లనుసరించి గొనకొని చరియింతు, మాయఁ బడనివాఁడు మహినిలేడు.

౮౩౨

క॥ భూనాథ? దేహిమాయా, ధీసతఁ బరతంత్రుండగుచుఁ దిరుగున్ సంవి, త్రై నెగడెడి పరతత్త్వం, బే నెల వమ్మాయ కనుచు నెఱుంగుము పేర్తిన్.

౮౩౩

ప॥ సంవిద్యూపిణి యగుపరమేశ్వరి స్వాయత్తం బగునమ్మాయ నెల్లప్పుడు జీవంబులపైఁ బ్రేరేపుచుండు.

౮౩౪

క॥ కావున మాయాయుత న, ద్వేర్వి ధ్యానించి మ్రొక్కి తేకువకలిమిన్, భావించి పూజ చేసిన, కోవిదులకు ముక్తి గల్గుఁ గురుకుల తిలకా.

౮౩౫

క॥ తనుఁ గొల్పెడివారలపై, నెనరునఁ దనమాయ నడఁచి నిఖలేశ్వరి
ము, క్తి నొసంగఁ జాలుశుభదృ, ప్తిని నిగుడఁగఁజేసి పోయి శీ
ఘ్రిముగ నృపా. ౮౩౬

క॥ భువనంబు మాయ దానికి, శివదాయని శక్తి రాజ్ఞి, చెల్లుక దా
నక, భువనేశి యనెడినామం, బవితథముగ నప్పరాంబ కాగమ
హితమై. ౮౩౭

ఆ॥ పె॥ ఆపెయందుఁ జిత్త మమరినవానికి, నవనినాథ? నదనదాత్మకం
బు, మాయకతన నేయపాయంబు గల్గు న, ద్దాని నడఁప వలయుఁ
దవలి మొదల. ౮౩౮

గీ॥ నచ్చిదానందరూపిణి సకలజననిఁ, దక్క మాయ నడంప నితరులు
గారు; సూర్యచంద్రవిద్యుత్ప్రభాశుచులఁ దక్కఁ, దమ మడంగునె
తమముచేత నరనాథ. ౮౩౯

క॥ మాయేశ్వరియై సంవి, తై యలరుచు స్వప్రకాశ మలవడునంబక
బాయక కొలువం దగు న, మ్మాయాగుణ మాఁగుపొంటి మాన
సనాథా. ౮౪౦

క॥ ఇది వృత్తాసురహరణము, మొదలుగ నీయడుగుప్రశ్నముల కుత్త
ర మి, య్యది యీపురాణమునకుం, బొదలుక బూర్వార్థ మగు
చు భూపవతంసా. ౮౪౧

క॥ ఇందెల్ల యెడల నప్పర, నుందరిమహిమమ్ము వొలుచు సొలవక దీ
నిక, మందుల కిడఁ దగ దియ్యది, విందగుఁ బరశక్తిభక్తివివశుల
కెల్లక. ౮౪౨

ప॥ ఇయ్యది భక్తునకును శాంతునకును శిష్యునకును జ్యేష్ఠపు
త్రునకును నొసంగఁ దగురహస్యమ్ము వేదతుల్యమ్ము సకలకథాసా
రమ్మును సత్ప్రమాణానుబద్ధమ్మును నగుపురాణంబు దీని భక్తియుక్తుం
డై పఠించునరుండు జ్ఞానియు ధనియుం గాఁ గలఁ డని వ్యాసుండు జన
మేజ యునకుఁ జెప్పె ననుటయు. ౮౪౩

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

చ॥ అనుపమశాస్త్రవిత్త్వవినయాదివిభాసుర భూసురాగ్రగ
ణ్య నమదనేకశిష్యజననందనచందనవృక్ష ధర్మవ
ర్ధనచరితాలవాల విబుధప్రకరస్తవనీయకీర్తిభా
జన జననాథమాళివిలసత్పదపద్మ మహామహోన్వితా. ౮౪౪

క॥ అంగజవైరిశిరస్సం, సంగిధునీభంగభంగసంధానచణా
భంగురవాగ్విజితప్రా, సంగికజనసార్వభౌమ సన్నతనామా. ౮౪౫
మాలిని॥ వితరణగుణశాలి విద్యదంభోజహేళీ
కృతసుకృతవిశేషా కేవలాద్వైతభూషా
నతదురితవినాశా నన్యకీర్తిప్రకాశా
ధృతిసతతశరణ్యా ధీరవారాగ్రగణ్యా.

గద్య.

ఇదిశ్రీ.....తిరుపతి వేంకటేశ్వర ప్రణీతం
బయిన దేవీభాగవతంబను మహాపురా
ణంబునందు షష్ఠస్కంధము
సంపూర్ణము.

శ్రీమత్పరదేవతార్పణమస్తు.

త ప్ప ప్ప ల ప ట్టి క .

1వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

12వ, పుట 16వ. పంక్తి 10— నారదమ్మున నిరుపదియైదు వేలును, అని చేర్చికోఁచగు, మఱియు, 31వ పుట, 1వ పంక్తిలోని, వేయినుడుంగులేల, అనునది వేయికడుపులేల, అని సవరించుకోఁదగు, తమింగల—మూగురియందు, తిక్కన గవి త్వారంభము, సత్వ, సాత్విక, తద్జ్ఞాన, పుణ్యరాసే, చతుర్థమ్ము, పరగు అశ్వద్ధామ, పుట్టెనటంటి, గుణమ్ములనుఁబట్టి, ఒకఁట, తత్తరపాటు, దొరకొందు పు, విన్నదనంబు, ఎల్లరికిఁ, పదఁపడి, నిశ్శంకగా, గుఱించి, పాలార్పఁటాడఁగ మధించు, గానఁసెక, పెరిగెనేని, వాఁకిట, రామజ్యమిది. లోనగుచోటులంగల, స్వల్పవృత్తానములను యథోచితముగా సవరించుకోఁదగు.

2వ స్కంధములో.

అర్ధ, ఉప్పరవీధులు, పితేటన్. అరమర, యూప్రా శ్రమము, షష్ఠి ఎన్నటికి, ఆరగించనైతి. అనుచోటులు యథోచితముగ సవరించుకొనునది.

3వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

4వ పుట 4వ పంక్తిలోని, మీచి, భులనునెఱవేర్చికొనుఁడు పనుండు,, అను నది, మీప, నులనునెఱవేర్చికొనుఁడుచనుండు,, అనియును, 9వ పుట, 4వ పంక్తిలోని —క॥ యము చెలికత్తెలమని అనునది, “మముఁజెలికత్తెలమని అనియు, 53వ పుట 14వ పంక్తిలోని— ఇవ్వనికగు దెంచిరోఅనునది, ఇవ్వనికగు దెంచుటో, అనియును సవరించుకొనఁదగు, తమింగల—ప్రనుధుండు. నిసెల్లక, రీతిఁగా. సవీజమ్ము, జందరానన్, మహత్త్వము, గిరిబోడి, బొనరిఁచె, వ శ్రుపుల్, పుణ్యపుఁజేత, ఇరుపురి, సంతయితుండు, సాహ్యోవ్యహ, కార్యముగ డడిది. నిక్కగముగ, ఇట్టిద కా తెలియుండు, చొఱఁబఱ, వెలుపురితో, విచిత్ర తంబులు, పిగెఁడు, మనంబునఁ గురింపి, విధానంజెఱంగించెద, గలుఁగు, కర్తలకుఁబఱ, ముగురియందు. లక్ష్మణుఁజత, జొలువారఁడుడుమన, లోనగు చోటులంగలస్వల్పవృత్తానములను యథోచితముగ సవరించుకోఁదగు.

4వ స్కంధములో.

భీష్మద్్రోణాదుల, ఇదమిద్దము, చేకూరడి, బలరాతి. దీనఁజనించు, ఎఱింగినే, లోనగుచోటులంగల న్వల్పవృత్త్యానములను యథోచితముగ నవరించుకొనదగు.

5వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

74వ పుట, 12వ పంక్తిలోని, ఏమివనికి వచ్చిరోక్కొని, అనునది, ఏమివనికి వచ్చుటొక్కొని అనినవరించికొని, తక్కుంగల—కడునెట్టుగా, తెలువొండ, అనురాగిల్లిన తిత్తలోదరికి, ఇట్లనయోజింప, ఎం, దేరయూర, మాత్రపిత్వలకు, తీఱునే, కాండండ్ములు, పోడిమి, భూతి మైబంబిన. రంగస్థలమ్ము, నేటితో, తఱిగె, ద్వందమ్ము, లోనగు న్వల్పవృత్త్యానములు యథోచితముగ నవరించుకొని, 112వ పుటలో, 2౯గవ, పద్యానంతరము, “ప॥ పడవడి యశరీరవాణి వారి కిట్లనియె” అని చేర్చికొనఁదగు.

6వ స్కంధములో.

పుట. పంక్తి. తప్పు. బహు.	పుట. పంక్తి. తప్పు. బహు.
4 14 గఱఁగింప గరఁగింప.	76 19 చిన్నతన చిన్నతనమున
9 1 కాపురము కాపురము.	మ్మున
16 22 అంబ? వీవ అంబ? నీవ,	77 24 వైభిరి వైభిరి
25 22 గలుగుక గలుగక.	78 15 యగున యగునన్న
29 26 నిల్చి నిల్చి	నన
40 20 శుభ్యా శుభ్యా	82 17 విదుర విధుర
40 25 పాలనమ్ము పాలనమ్ములు	82 21 తనూజు, తనూజల
లుతీర్చ ను దీర్చ	84 2 యలనఘ లియలనఘ
43 26 కనక కత	86 24 యెసంగె యెసంగె
52 26 తెగఁ తెగఁదెగింప	98 5 నన్ననఁబు వన్ననఁబు
దెంప	99 7 శాలపుఁని శాలపుఁను
63 22 శురాశు శురాశురులే	ను
రల్	100 5 వేకటి వేకటి
66 22 నహిలుండై నహితుండవై	
72 14 కుండము కుండమునయం	
యనం	

